

FANTASTICKÉ POVÍDKY

Karel Švanda
ze Semčic

Městská knihovna v Praze

půjčuje

knihy, audioknihy,
obrazy, deskové hry...

nabízí prostory pro

samostatné studium,
skupinová setkání,
přednášky, konference...

poskytuje online služby

e-knihy, digitalizované dokumenty,
přednášky, kurzy...

pořádá

autorská čtení, přednášky,
koncerty, filmové projekce,
akce pro děti...

podporuje tvoření v kreativních dílnách

DOK16 pro práci se dřevem a papírem
Atelier pro šití a vyšívání

Suterén pro 3D tisk, knižní vazbu, kaligrafii a pyrografii

mlp.cz
e-knihovna.cz
knihovna@mlp.cz
facebook.com/knihovna

Fantastické povídky

Karel Švanda ze Semčic

Znění tohoto textu vychází z díla [Fantastické povídky](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Jos. R. Vilímek v Praze v roce 1892. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

Podle [předlohy](#) z fondu [Moravské zemské knihovny v Brně](#).

Text díla (Karel Švanda ze Semčic: Fantastické povídky), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uved'te autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 21. 7. 2023.

OBSAH

Prázdná lenoška	6
Adolfina	12
I.....	12
II.....	17
III.....	24
Adrienna	31
I.....	31
II.....	35
III.....	40
Fantom	54
I.....	54
II.....	58
III.....	62
Růžena	70
I.....	70
II.....	76
III.....	83
IV.....	90
V.....	100
Adagio.....	109
I.....	109
II.....	112
III.....	121
Antonie.....	129
I.....	129
II.....	136
III.....	142
IV.....	155

Prázdná lenoška

1888

Hudba v tanečním sále ustala. Několik šviháků, zakrývajíc si kloboučky svými zívající ústa, usedlo se svými dámami v jednom vedlejším sále, tvoříce kruh. – V tom okamžiku vyšla ze sálu baronesa Wallbornová, chladíc se vějířem, s úsměvem na tváři.

„Pánové a dámy,“ pravila rozmarně, „víte, kdo navštívil náš ples?“

„Nu?“

„Hoffmann.“

„Ah,“ pravil abbé Charost, „onen Hoffmann, jenž píše tak hrozné povídky?“

„Ano. – Přejete-li si nějakou novou slyšeti a slíbíte-li, že se nebudete bát –“

„Prosím, prosím –“

„Nuže, jsem ochotna vám jej zavolati. Hled'te, tam se prochází, rozpačit, se sklopeným zrakem. – Pane Hoffmanne!“

Tázaný vztyčil hlavu a zastavil se.

„Odpust'te, že vás oslovuji,“ pravila baronesa, „však slíbila jsem této společnosti, že vyprosím na vás v této taneční pauze nějakou povídku.“

„Velká čest.“

„Je to pravda, co se o vás vypravuje?“ pravil Paulmann.

„Nu, a co se o mně vypravuje, smím-li se tázati?“

„Že umíte tak roztomile strašit.“

„Že každého večera vypravujete svým přátelům v Lutterově krčmě povídky.“

„A že se vždy při tom musí kvůli efektu světla zhasnouti. – Je to pravda?“

Hoffmann se usmál. „Jest. Je vám ale zajisté povědomo, že neumím o ničem mluvit než o nebi, o lásce a o strašidlech.“

„Slyšeli jsme cos podobného,“ pravil Paulmann.
„Nuže, o čem mám mluvit?“
„O nebi,“ pravil abbé.
„O lásce,“ pravila šestnáctiletá komtesa Chauvelinová.
„O strašidlech,“ pravil Theodor Körner.
Přijato. „O strašidlech, o strašidlech!“ volala společnost.
„Poddávám se většině,“ pravil Hoffmann. – „A čeho se má týkati moje povídka?“ tázal se, ohlížeje se po sále.
„Našeho lustru,“ pravil kdosi.
„Černých očí,“ pravila komtesa, dívajíc se s úsměvem na Körnera.
„Prázdné lenošky, o niž se opíráte,“ pravil Körner.
Přijato.
„Ale prosím za odpuštění, přivede-li ctěnou společnost povídka moje snad do špatného rozmaru.“
„Nepřivede. Máme snad zhasnouti též světlo?“
„Netřeba.“
Hoffmann sedl si doprostřed kruhu společnosti, obličejem k oné lenošce, a počal.

„Když dověděl jsem se v Paříži v lednu roku 1794, že se moje milovaná Antonie v Mannheimu na smrt rozstonala souchotinami, přestal jsem nacházeti zalíbení v rozkoších tehdejší zdivočilé Paříže. Divadla začala mne nudit, dámy pozbyly v očích mých půvabu, úsměv jich přitažlivosti, polibek vřelosti a na mysli tanulo mi vždy a všude slůvko ‚Mannheim‘. Usínal-li jsem, viděl jsem před sebou na hladině rozčeřeného moře žlutá písmena, jež vždy opláchla kalná vlna, kdykoliv jsem je chtěl čísti; dívaje se na dohořívající oharky rozpáleného uhlí v krbu, viděl jsem spoustu domečků ozářených zlatem zapadajícího slunce a uprostřed nich vypínající se štíhlou věž hlavního chrámu mannheimského; kouře, tvořil jsem si z dýmu kučeravou hlavinku milované Antonie a myslil na ni. Onoho večera jsem byl zvláště rozčilen. Nemoha nalézti zápalek, byl jsem nucen

ulehnouti si na lůžko po tmě, toliko při intenzivní záři měsíčné; pa-prsek bílého světla jeho, procházející oknem mrazem zkvětovaným, dopadal na sošku Wielandovu, stojící na skříni s knihami, sošku onoho Wielanda, jemuž jsem při stěhování do Paříže urazil sádrou hlavu, která od těch dob na sošce pouze ležela, špatně přiléhající ke krku. – Marná byla moje snaha usnouti. „Antonie churaví“ – toť byla jediná moje myšlenka. Pohlédl jsem na její obraz – pozvedla sklopené oči a upřela na mne pohled tak dlouhý a tak smutný, že jsem ho nesnesl; nanejvýš plaše pohlédl jsem na sošku Wielanda, a ten dvorně sáhl rukou po své uražené hlavičce a hluboko ji přede mnou smeknuv, klidně si ji opět nasadil. – Napadlo mi, zdaž bych nemohl v jasné záři měsíční čísti, i uchopil jsem jakýsi časopis a snažil se číst; již již jsem usínal, když probudilo mne zašustění papíru; otevřel jsem oči a spatřil bílé prstíky nějaké postavy za listem stojící, jež chtěla časopis odhrnouti; podařilo se jí to a já užířel svoji Antonii bledou, s výrazem truchlivosti na alabastrových lících, se souchotinářskými hřbitovními růžemi, Antonii, jež pozvolna rozplývala se v mlhu...

Byl to horečný spánek, jemuž jsem se konečně oddal s úmyslem hned zítra odjetí zpět do Německa. A učinil jsem tak.

Jeli jsme v krutém mrazu; slyším posud to práskání bičů našich kočí s tvářemi do červena od větru zbarvenými, to skřípání zmrzlého sněhu pod širokými koly našeho vozu, vidím tu jinovatku na našich oknech, to věčné zívání mých spolucestujících, balících se pečlivě do plédů a přikrývek, a cítím ono ustavičné šlapání na nohu mého protějšku, nějakého velebníčka, tak zabaleného, že mu nekoukal než nos, jenž stále šňupal. – Bylo k večeru, když jsme dojížděli Mannheimu; na širé rovině zářil sníh svou bělostí, přecházející soumrakem již do modra, na vzdáleném horizontu viděti bylo krvavě červenou kouli zapadajícího slunce a před námi na rovině černé siluety Mannheimu s dlouhými jeho rovnoběžnými čarami, jež počínaly v mlze a končily ve tmě nastávajícího soumraku.

Jeli jsme dlouhými alejemi; v těch strávil jsem v létě tak mnohou božskou chvíli s Antoníí, kdy hledíce do modré oblohy přísahali jsme si lásku, v onom velebném tichu, jež vyrušováno bylo jen vzlétáním skřivánka, radostně si prozpěvujícího. Když pak slunce, ukončivši svou pouť, mizelo za širou rovinou a cvrček spustil jednotvárným svým cvrkotem ve vzdáleném strništi, kdy večer ovíval nás teplým dechem svým, tu honívali a schovávali jsme se jako děti, až já unavenou smíchem, chytiv ji, sevřel jsem ve svém náručí, duse ji ohnivými polibky, jež ona svědomitě opětovala; a líbávali jsme se o přítrž, naše ústa setkávala se v pravidelném rytmu, až já ukončil vždy hrozně dlouhou hubičkou, při níž ona, nemohouc dýchat, vždy zoufale se bránila; a pak musila se smáti, vyprostivši se, když můj třírohý klobouk, jako obyčejně, kutálel se v silničním prachu, neb já, chtěje ji polibkem udusiti, nemohl jsem potom sám dechu popadnouti; tu chopila mne kolem krku, a začavši mne zuřivě líbat, smála se mi do úst. – Tu stávala se pojednou vážnou, úsměv z jejích rtů zmizel, zadívala se svýma krásnýma očima do mých očí, pak něžnou ručkou odhrnula mi z čela neposlušné vlasy, a dívajíc se mi na čelo, tázala se šepem: ‚Miluješ mne...?‘ A pak kráčívali jsme zavěšeni velkými, dlouhými kroky tmavou alejí k městu; vzdálené stromy zatím úplně zčernaly, jevíce se nám jako strašidla, zbraňující nám cestu domů; ona stávala se bázlivou, tulíc se dětinsky ke mně; nedůvěřivě dívala se na temné keře, jež jsme míjeli, tajíc v sobě dech a přec zastavujíc se každou chvíli, aby se mi podívala do očí, vášnivě mne objala, a opět a opět otázala se: ‚Miluješ mne...?‘

A nyní stály tu stromy prosté, pouzí kostlivci vztahující kostnaté ruce své k hvězdám mrazem se třpytícím na karmínovém nebi – lávky pokryty sněhem a bublavý potůček sevřen obalem ledovým – ‚Zítra bude opět silně mrznouti,‘ ozval se můj soused, vyrušiv mne ze zadumání.

Vůz zastavil. Vyskočil jsem a pospíchal tmavou ulici k obydlí otce jejího. Byla již úplná tma, když jal jsem se klopýtati po známých

schodech s dřevěným zábradlím, na jehož konci nahoře sedával vždy starý zrzavý kocour, jenž dával pozor, aby nás spolu rozmlouvající nezastihl otec, jenž dlouho si na mne nechtěl navyknouti. Tu loučil jsem se s ní též poslední večer, kdy sliboval jsem na jaře jistě se navrátiti; tu položila, suše kašlajíc, hlavinku svoji na moje prsa, šeptajíc ve zlé předtuše: ‚Kéž bych se toho dočkala...!‘

Pospíchal jsem z místa toho a otevřel dveře. Byl to velký předpokoj, jaký v starodávných domech bývá, ozářený blikavým světlem malé lampičky. Vše stálo v starém pořádku, halíc se v příšernou polotmu, toliko ve staré lenošce viděl jsem obraz postavy mi povědomé. Přistoupil jsem blíže a poznal Antonii, něžně na mne se dívající a oblečenou v onen šat, v němž se se mnou loučila; dívala se na mne s úsměvem tak nevýslovně smutným, že mi krev stydla v žilách. Vrhł jsem se jí k nohám, zlíbal jsem chladnou její ruku; viděl jsem, jak se nachýlila ku předu, a cítil polibek její na čele mém, ale polibek tak příšerně studený –

‚Antonie, tys nemocna,‘ zvolal jsem.

Neodpověděla; pozvedl jsem hlavu a spatřil opět onen smutný úsměv a v oku jejím třpytící se slzu.

Tu zavržly pojednou dveře; vstal jsem a spatřil jejího otce, náhle jaksi zestárlého, vstupujícího. Poznal mne, dívaje se na mne okem divně planoucím, a šeptal jedva srozumitelně: ‚Ah, to jste vy, Hoffmann, – přicházíte pozdě – posledním jejím slovem byl jste jí vy – a já ji tak miloval,‘ pravil, vypuknuv v pláč.

‚Což zemřela?‘ vzkřikl jsem zděšeně.

‚Ano, včera. Leží tam ve své ložnici‘

Rychle pohlédl jsem na lenošku – byla prázdná – přízrak již zmizel...

S výkřikem hrůzy opustil jsem byt...

Tak rozloučila se se mnou Antonie,“ pravil Hoffmann zamyšlen, náhle konče své vypravování...

Nastalo ticho.

„Dovolte – pane Hoffmann –“, ozval se po chvíli abbé, „vypravoval jste to skutečnou událost, či fantazii?“

„Jak se vám líbí.“

„Nu, a od těch dob se vám Antonie nezjevila?“ tázala se bledá baronesa.

„Nikoliv – však ještě doslov; jednu památku mám od oné události přece – přijdu-li totiž někam do společnosti, v níž nalézá se prázdná lenoška, vidím na oné lenošce v mlhavých obrysech vždy seděti toho z oné společnosti, kdo nejdříve zemře.“

„Ah...“

Nastalo hrobové ticho.

„Nu – a koho vidíte nyní?“ tázal se kdosi.

„Zapovídám vám to říci,“ zvolal abbé, vztyčiv se, „nepokoušejte boha.“

Hoffmann se usmál, dívaje se na prázdnou lenošku před sebou; zrak jeho svezl se na společnost, jež s utajeným dechem očekávala hroznou věštbu. – Vtom zazněla ze sálu hudba.

„Vzhůru, pánové a dámy, k tanci!“ zvolal vikomt, přerušuje trapné mlčení.

Dámy zaraženy odcházely napřed, pánové za nimi. V pokoji zůstal toliko Hoffmann na své židli. Tu zaklepala mu hraběnka vějířem na rámě.

„Jste dlužen dopovědění své povídky, nebojím se – jsme sami – nuže, koho jste viděl?“

„Sebe sama,“ odpověděl Hoffmann, nehýbaje ani brvou.

A vida, že baronesa zbledla, pokračoval s úsměvem: „Což mně ale nikterak nevádí, abych si s vámi tento rozkošný valčík nezatančil. Je libo?“

A opustili pokoj, v němž zůstal jen kruh židlí s předsedkyní lenoškou, prázdnou lenoškou.

Adolfina

1889

I.

Bylo jedenáct hodin večer, dne 27. fructidoru roku 1797 na plesu u direktora Barrase v divoké Paříži.

Veliký sál ozářen četnými světly a ozdoben v koutech nejvzácnějšími květy, v ohromných zrcadlech odrážely se krásné tváře tanečnic, jejich hlavinky, ozdobené květinami, jejich bělostné šíje a obnažená ramena s lesknoucími se perlami a zlatem; atmosféra naplňovala se sálavým teplem, vycházejícím z velikého křišťálového lustru, teplem, jež přecházelo odtud k veselé náladě tanečního světa a sdílelo se i vážným matronám, vroubícím tapetové stěny. Vějíře pohybující se tu radostně, tu mrzutě, tu rozpačitě, šepot párků, ukrytých v exotických květinách, šum taneční, ladění nástrojů a zvonivý smích mladistvých tanečnic, vše mísilo se v opojující směs plesu a rozpustilosti.

V tu chvíli rozhrnul Sièyes záclony odlehlého salonku, jemuž polotma a citelný chlad dodávaly rázu poněkud zasmušilého, nehodícího se pro náladu v hlavním saloně, setřel z vysokého čela hedvábným šátečkem pot, vášnivým tancem způsobený, stanul před nádhernou pohovkou a unaven posadil se.

Ale hned vyvalil oči. Jako socha seděl vedle něho mladý muž, jehož byl dříve nezpozoroval, muž v nejceremoniálnějším ustrojení, s okem vpadlým, unaveným a zamyšleně před se hledícím.

„Inu ovšem – Hoffmann – abyste vy nemusil mítí vždy něco zvláštního! Čím bujnější je nálada v tanečním sále, tím zasmušilejšího lze vás najítí v některém koutku zapomenutí. Vás netýká se onen růžový rozmar, vás nevábí ohnivé pohledy našich dam, vy vyhýbáte se vířivému kolu naší mládeže a přicházíte na ples toliko proto, abyste

v odlehlém salonku mohl přemýšlet a kaziti si humor; navštěvujete plesy proto, abyste se mohl zlobit a aby ti, kdož s vámi chtějí mluvit, musili se nasytnouti ve vzduchu, jež sám asi pracně si vyhledáte. Není-liž pravda?”

„Mýlíte se,“ pravil Hoffmann, „přišel jsem, abych se bavil.“

„A proto jste usedl sem?”

„Ano, bavím se nejraději o samotě, naslouchaje vzdálenému víru tanečnímu, abych ukolébál se v cit jakési zúmynslé melancholie, melancholie, chovající v sobě půvab nevýslovný pro toho, kdo ji jednou poznal.“

Sièyes se zamlčel.

„Poslyšte, Hoffmann,“ pravil po chvíli, „nechci vás urážeti, leč máte do sebe cosi příšerného. Vyhýbáte se společnosti, zdá se, že žijete ve světě docela jiném, že neplatí pro vás zákony odvěké přírody – jde z vás, abych řekl, jakási posvátná hrůza, která činí z vás, ač muže velice duchaplného a nadaného, člověka málo lidského, podivína, jenž objeví se mezi námi – jako se mně to právě stalo – pojednou, nikdo neví odkud, a zmizí, nikdo neví kam. Nikdo nedivil by se, kdybyste jednoho večera počal někde na plesu po stropě lítati anebo propadl se do země. Znám jest posud poslední váš kousek z plesu Boulayova, kde objevil jste se černě oděn o půlnoci v sále jen proto, abyste, když jste byl všem tanečnicím popletl hlavinky, mohl zalézt do kouta mezi květiny a už odtamtud nepochopitelným způsobem nevylézt. Věřte mi, že bych zde o samotě s vámi nesesedl, kdybych vás tak dobře neznal jako – Hoffmanna.“

„Jsem podivínem,“ pravil Hoffmann, „neupírám; však vinou toho jsou okolnosti, věci, jimž byste nevěřil a jež pochopiti mohu toliko já. Zdá se mi též někdy leccos přirozeným, co by se zváti mohlo podivným...”

„Chcete mi snad vypravovat něco, co nedovoluje vám tančiti?“ pravil žertem Sièyes.

„Nevěřil byste mi.“

„Uvěřím – Hoffmannovi musí se věřit všem – a naplní mě velikou radostí, dozvím-li se dobrodružství, jež vás nutí, abyste uprostřed plesové zábavy musil mrznout v tmavém pokojíku, dívati se mlčky na zemi a zdáti se strašidlem. Vypravujte, prosím, vypravujte!“

„Zmeškáte tanec.“

„Neškodí; pro vaše roztomilé povídky člověk zapomene na ledacos.“

„Nechci vypravovati povídku, jest to jakási dohra mé příhody s Arsénou.“

„Pardon, skutečnou událost chtěl jsem říci. Řekněte mi pouze čas...“

„Germinal, roku druhého založení republiky.“

„A místo?“

„Beziers.“

„Dobrá, poslouchám.“

„Bylo to v strašné oné době před smrtí Dantonovou,“ počal Hoffmann, „Dantona, posledního to poctivce tehdejší republiky, posledního to sloupu lidskosti a svobody. Výbory vykonávaly neomezenou moc. ‚Smrt‘ byla heslem hrozné vlády, již už nic nebylo svaté, nic neporušitelné; autorita šlapána s náboženstvím v prach a zběsilé lítice krvavého ducha Billaudova porážely vše, co jim stálo v cestě ke vzteklosti, krvi a tyranství.“

Tehdy výbor pro obecné blaho dosazoval již na místě posavadních Montagnardů v departementech lidi krví přesycené, fantomy to revoluce, na severu Lebona, na západě Carriera, na jihu Maigneta. Lidé poctiví stříleni v Touloně, topeni v Nantesu, stínáni v Oranii, a Robespierre se smál. Gilotina podnikala strašnou cestu svou po venkově.

V tu dobu bláznil jsem po Paříži; příhoda moje s Arsénou, bývalou milenkou Dantonovou, pomátla mé smysly tou měrou, že jsem div nezešílel. Leč v Paříži zůstatí nebylo mi déle možno. Ostrý zápach krve naplňoval mne nevýslovnou ošklivostí a sazemi zčernalý, špinavý sníh po ulicích oblekl Paříž do rubáše ještě přišernějšího.

Známý můj, poslanec Phillipeaux, pozval mne do Beziersu. „Přijed“, psal, „ať užiješ též našeho venkova; žijeme v době, kdy nevíme, zdaž budeme zítra ještě mezi živými – hledme tedy světa toho užívati. Budu tě očekávati v sobotu příštího téhodne v poštovním našem hostinci.“

Nemeškal jsem; sebral několik svých maličností, sdělil své domáčí, že odjízďím na několik dní na venek, a vydal jsem se v nepohodlném voze na cestu. Nebylo mi volno mezi těmi postrašenými tvářemi spolucestujících, dívajících se úzkostlivě na každého nově příchozího, a přál jsem si záhy konce cesty.

Po několikadenní ošklivé jízdě náš vůz stanul za soumraku před osvětleným průjezdem výsadního hostince.

„Hoffmann!“ radostně překvapen zvolal dobrý Phillipeaux. „Přece jsi přijel! Pochyboval jsem o tvém příjezdu!“

„Nemám, co by mě k Paříži poutalo.“

„A což Antonie?“

„Zemřela.“

„A Arséna?“

„Štáta.“

„I hrome!“

Nastala chvilka trapného ticha.

„Máš nehodu s láskami, milý brachu,“ pravil po chvíli on, „právě jako já. Vítám tě v našem nehostinném městě, kdež doufám, že záhy podaří se ti zapomenouti na osud svůj – odřekneš-li se jenom na týden své horečné fantazie a snů o démonických láskách. Chci ti v tom býti nápomocným. Doprovodím tě též do našeho plesu.“

„Plesu?“

„Nu ovšem! Divíš se, že zde máme též plesy? Máme, a jaké! Pořádá je Maignet, jenž na rozkaz Couthonův zde se usadil a jenž, když byl s sebou přivezl kousek Paříže, sezval do svého domu k tanci všechnu zdejší honoraci. Dobrý ten muž připadá mi někdy jako vévoda Alba v Bruselu; však musíme před ním dělati vlídné tváře,

zejména nyní, když připravil město naše gilotinou o několik poctivých duší. Ale proč vypravuji ti takové věci? Přijel jsi, aby ses bavil. Ještě dnes seznámíš se s nejduchaplnějšími mými krajany, s nejšpatnějšími politiky a s nejhezčími děvčaty našeho města – děvčaty tak půvabnými, že ani na okamžik nevzpomeneš si na tu tvou souchotinářskou Antonii a myšlenka na démonickou Arsénu vykouří se ti navždy z hlavy.'

‚Přál bych si toho,‘ pravil jsem, odkládaje tlumok v bytu svého přítele.

Stoje u stolu, Phillipeaux jal se připravovati punč, aby zahřál mne promrzlého. Já pak stanul jsem u okna, bubnuje prsty na vyleštěných tabulích.

Bylo dubnové počasí, na nízkém nebi honily se chmury, vítr zvonil skly na svítilně pod okny vyvěšené a sem tam zalétla vložka mokrého sněhu, aby dopadnuvši na vlhkou, černou zemi ihned roztála.

‚Zde přijmi sklenku horkého nápoje,‘ pravil po chvíli Phillipeaux, ‚a jsi-li unaven, můžeš uložit se do oné pohovky, kde dle tradice několik mých předků ukončilo svůj sladký život.‘

Necítil jsem únavy a přáním mým bylo, navštívit ihned ples, o němž mi bylo vypravováno; jak víte, jsem vášnivý tanečník.

‚Nemysli, že bys mohl takto do plesu!‘ přítel pravil se smíchem.

‚Nemám jiného oděvu.‘

‚O to nejde; ale snad nechceš rovnou cestou z dostavníku do plesu?‘

‚Proč ne?‘

‚Nevydržel bys tam ani hodinu. Tobě jest především potřebí klidu po tak dlouhé cestě. Ovzduší plesové by ti pranic neposloužilo!‘

‚Žiji pro ně!‘

‚Příroda jest mocnější než vůle.‘

‚Zřídka!‘

‚Oho!‘ zvolal Phillipeaux. ‚Nepřej si, aby tě za to slovo potrestala. Polož se, dětino, a sděl mi, máš-li nějaké přání?‘

„Mám.“
„Jaké?“
„Chci do plesu!“ zvolal jsem mrzut.
„A já tě tam nepovedu!“
Mrače se přistoupil jsem opět k oknu a bubnoval poznovu.
Nastala chvíle ticha.
„Hoffmane!“
„Phillipeaux?“
„Neusneš mi tam?“
„Přísahám!“
„Tedy pojď si – mně je to jedno.“
„To je přec rozumné slovo!“

II.

Za čtvrt hodiny vešli jsme do sálu. Nevím, kdo opovážil se tvrditi krátce před tím, že mladá republika je chudá. Jak živ neviděl jsem takové nádherly. Oslnil mě třpyt zlata a dýmantů, že stanul jsem zaražen, drže Phillipeauxa za ruku.

„Občan Hoffmann?“ ozval se za námi hluboký bas.

„Ovšem,“ pravil Phillipeaux, „a zde dovoluji si navzájem představit našeho hostitele, občana Maigneta.“

Uklonil jsem se a mráz mi jel po zádech.

„Slyšel jsem o vás vypravovati, milý příteli,“ pravil Maignet, „od našeho Phillipeauxa, neúmorného to humoristy a výtečného společnosti, jako o muži milujícím svobodu. Očekával vás již včera.“

„Přijel jsem právě nyní.“

„Přímo z Paříže?“

„K službám.“

„Nu, a jak se činí ta Paříž? Neopožděje se za naším venkovem? Docílil jsem zde již mnoho. Dnes odpraveno jedenáct osob. Tak jednáme

já, Maignet, jde-li o prospěch vlasti. Slušné, to již číslo, pravda-liž?' tázal se se smíchem, a nečekaje odpovědi, odešel. Ale byl též čas, neboť cítil jsem zvláštní touhu udeřiti jej do tváře, což by mne bylo stálo přinejmenším hlavu.

Zpozoroval jsem, že zatím též zmizel Phillipeaux; počal jsem tedy procházeti se sálem.

Phillipeaux nelhal. Posud viděl jsem málo děvčat tak hezkých, se zraky sálavými, s bělostnou šíjí. Však na všech zdálo se mi, že jest jakási stísněnost. Nebyla to žádná zábava, kterou jsem zde slyšel; bylo to mluvení.

Záhy počal jsem se nuditi uprostřed těch neznámých mi tváří. Přistoupil jsem k o hromnému krbu a opřel se o římsu. Přecházeli podle mne. Po pátém páru musil jsem si kloboukem zakrýti zívající ústa.

„Tak to déle nemůže jíti!“ odhodlal jsem se konečně. „Těm lidem zde schází život, obávají se nahlas mluvíti. Tanečnicím nemůže asi nikterak býti příjemno, nevědí-li jistě, že tanečník jejich nebude zítra o hlavu kratší.“ A zvolna opustil jsem sál.

Vstoupil jsem do vedlejší místnosti a sešel po nádherných schodech, nevěda, kam se ubírám.

Nudilo mě to na tomto plesu, kde strašila gilotina a kde bych pranic nebyl se divil své fantazii, kdyby byla pojednou nechala všechny přítomné tančiti bez hlavy, se zakrvácenými krky...

Šel jsem asi třemi chodbami, bez cíle, a nepotkával jsem ani živé duše. Konečně stanul jsem před tapetovými dveřmi. Byly pootevřeny; vešel jsem.

Byl to malý pokojík barvy tmavočervené, s kulatým stolem, na němž postaveno dvě sklenic a láhev červeného vína. Pohovka v koutě zvala k odpočinku, poslechl jsem rady její a usedl. Pak nalil jsem si skleničku vína a ochutnal. Byl to podivný pocit; víno pálilo mne na jazyku a oči počaly se mi zavírat.

Bylo zde hrobové ticho, přerývané toliko praskotem ohně v krbu. Sem neزالéhala hudba z tanečního sálu, zde mohl jsem se oddati

svým myšlenkám. Nevím proč, napadla mi opět Paříž, Arséna, jež zahrála mi onen příšerný kousek v ulici Saint Honoré; cesta do Beziersu, Phillipeaux, jenž mne sem pozve a u samého vchodu do sálu mi zmizí, onen strašlivý Maignet, jenž pořádá svým obětem ples, jako Borgia, jenom proto, aby tím lépe mohl baviti se, posílaje je z rána na popravíště, a jenž zde nemá nikoho, kdo by dovedl mě pobaviti...

Cítil jsem, že únava po cestě, punč Phillipeauxův a snad i trochu toto podivné víno počínají na mne působiti. Zamhouřiv oči, oddal jsem se svým vzpomínkám. Usnul jsem.

Po chvíli probuzen jsem byl lehkým uhozením na rameno. Vyskočil jsem, protíraje si oči.

Přede mnou stálo děvče, nanejvýš osmnácti let, v černém, rozkošném oděvu. Neviděl jsem nikdy ženy krásnější; vše bylo v ní spojeno, co jen fantazie jihu vykouzlití může; štíhlý vzrůst prozrazoval dobrou tanečnici, jiskrné oko plálo pod havraním obočím.

Úžasem zarazil se mi dech.

„Nu, proč se mi tak dívíte, pane Hoffmann?“ pravila usmívajíc se. „Jsem okouzlen.“

„K smíchu,“ odvětila, koketně si hrajíc s vějířem, „nečaruji!“

Pak shodila z ramen kožíšek a pověsila jej na hřebík.

„A odkud znáte moje jméno, smím-li se tázati, občanko?“

„Můj bože, kdož by neznal vás, vy podivíne, s vaší vše ničící fantazií? Ostatně divil jste se před chvílí v myšlenkách, že Maignet nemá zde nikoho, kdo by vás pobavil; jsem poslána, bych vaši zlou námitku vyvrátila.“

„Nevycházím z úžasu, občanko!“

„Hoffmann,“ pravila, usednuvši na pohovku, „nejmenujte mě »občankou«, nenávidím to jméno, ten výtvar přemrštěnosti několika idiotů!“

Ohlédl jsem se bojácně.

Dala se do smíchu.

„Snad se nelekáte mých slov?“ zvolala rozpustile.

„Obávám se o vaši božskou hlavinku.“

„Mně se nestane nic, věřte mi, na to bych chtěla přísahati!“

„Ale gilotina!“

„Pro mne neexistuje, směji se jí.“

Hověla si polosedíc, pololežíc na pohovce a s démonickým úsměvem si mne prohlížela. Hlavu měla opřenu o alabastrovou dlaň, její boky plné smyslnosti obrážely se v ostrých obrysech na lehkém, černém šatě, a na bělostné šíji nad živůtkem lehounce vystřiženým tkvěla černá sametová páska s medailonem uprostřed.

Divil jsem se té jižní kráse, líbeznosti, s jakou si počínala; divil se volbě barev. Na celém obleku od paty až k hlavě bylo vše černé a podivně odrážela se od té černi bělost ramen a šíje.

Setrvali jsme dlouho v tom postavení, že ona smějíc se seskočila z pohovky a přistoupila ke stolu.

„Nemůžeme stále mlčeti,“ pravila, nalévajíc vína do obou sklenic, „a nechcete-li vy opítí mne, musím já opítí vás! Zde vezměte sklenku a myslete si, že známe se již dlouho, že jsme dva zamilovaní, již dlouho marně hledali příležitost k samotě a kteří pojednou octli se mimo společnost lidskou v místnosti, která neexistuje; myslete si, co mluvíme spolu, že zůstane navždy pohřbeno mezi námi, a že chceme dnešní večer věnovati výhradně sobě, nemajíce se už nikdy setkat. Zapomeňte na to, kdy a kde se nalézáme, a vypijte sklenku tuto na naše seznámení!“

„Na naše seznámení,“ zvolal jsem, nevěda, co činím, a vypil sklenku až na dno.

Jako proud žhavé lávy víno projelo mi hrdlem.

„A na zdraví gilotiny!“ pravila s ďábelským úsměvem, nalivši znova.

„Na zdraví gilotiny!“ opakoval jsem, dopiv podruhé.

„A vaše vlast, ať žije!“

„Ať žije!“ šeptal jsem, dopiv třetí sklenku.

Hlava se mi zatočila a já vrávoraje sklesl na židli. Leč byl to pouze první okamžik; ihned cítil jsem opět úlevu a smysly moje se vracely.

„A proč netančíte, slečno...“

„Adolfina se jmenuji.“

„Proč netančíte, Adolfino?“

„Natančila jsem se dnes již dosti; nejméně pět tanečníků, největších našich šviháků, utrží si z dnešního našeho tance souchotiny. Pozorovala jsem je při svém tanci. Líce jim z počátku plály, pak pozbývali dechu, bledli, chtějí se zastaviti; ale marné bylo úsilí jejich; polomrtvé posadila jsem je do koutku, hahaha!“

Byl to příšerný smích.

Nevím proč, ale v okamžiku tom připadala mi jako nějaké strašidlo. Sám jsem se musil zasmáti. Strašidlo, na plesu!

„Mýlíte se,“ pravila klidně, „strašidla mohou býti všude; mám o nich zvláštní mínění, a na plesu, uprostřed nejrozpustilejší zábavy můžete sejíti se s nimi jako u vytopeného krbu doma. Mohou vás pronásledovati všude, jen v jednom případě nemají na vás žádné moci, jste-li zamilován.“

Nevzpomněl jsem si ani, otázati se jí, jak uhodla moje myšlenky.

„A nedoprovázela vás sem na ples žádná starší dáma?“ tázal jsem se, nemoha se zbaviti jakéhosi pocitu nevolnosti.

„Ano, moje bývalá matka, ale již jsem ji poslala domů; chudák, byla ospalá, vždyť já sama domů nepojedu; není-li pravda, Hoffmanne, že mne doprovodíte?“

„Zajisté!“ pravil jsem, stíraje si šátkem z čela ledové krůpěje. Pozoroval jsem teprve nyní její divné pohyby. Zdálo se mi, jako by celým tělem ani nepohybovala, a všecky obraty jako by činila toliko hlavou a onou částí krku, která se nalézala nad černou páskou s medailonem.

„Proč jste tak bled?“ pravila rozpustile. „Schází vám něco? Či divíte se tomu, že mluvím příliš upřímně? Nedivte se, jsem vyspělejší v tom ohledu nad moje vrstevnice. Můj názor o světě jest zcela jiný. Chcete mne vyslechnouti?“

„Milerád,“ pravil jsem, nalévaje si poznovu, bych přivodil si jiné myšlenky.

„Dle mého názoru obývají svět čtyři druhy děvčat. První druh jsou nevinné koketky, jimž ctnost předchází před pověstí. Navštěvují plesy, koketují všude a s každým, však neužijí ničeho; těší je, že někdo chodí vedle nich, že blamuje se zamilovanými nesmysly, že vzdychá k měsíčku a neváže si kravatu. Co chvíli uvidíte je s někým jiným, ač mají tolik mravní síly, že nikde a nikdy se nezapomenou. Děvčata toho druhu připravují se zvolna o svou pověst; stará se o to širší obecenstvo, starají se o to odbytí nápadníci, vzájemně se podezřívajíce, a starají se o to ony samy svým chováním. Jsou to děvčata, jež koketují a neužívají.“

„Ať žijí!“ zvolal jsem, zvedaje sklenku.

„Druhý druh jest opak prvního. Jsou to děvčata, jež stydlivě klopí před muži zrak, rozčilující se při tom nejsmělejšími myšlenkami; jsou méně upřímní, ale zato mnohem chytřejší. Těm předchází pověst před cností. Jim jest pravidlem pravda, že hříchu jsme se dopustili teprve tehdy, když někdo o tom ví. Žádají-li ony na zbožňovatelích svých ducha, zábavu a poslušnost, žádají tyto od milovníků svých oheň, lásku a – mlčelivost. Nenajdete je nikdy s nikým chodící; červenají se pro nejnevinnější hloupost, chodí do kostela, jsou ihned uraženy a dovedou i políčkovat. Jestli v ženách těch trocha povahy kočičí; hněvají se nesmiřitelně na svého milovníka, jenž konečně osměliv se, dal jim kdesi o samotě hubičku a utekl; a sice hněvají se na něho nikoliv proto, že dopustil se té smělosti, ale proto, že potom utekl. Ženy tyto nepíší žádných psaní, aby nebyl proti nim žádný důkaz; nedávají žádný výhost, poněvadž omrzení musí přijít na obou stranách současně, a kdyby byl mezi ženami ustanoven soud, jenž souditi by měl nad dívkou kleslou, tyto odsoudily by ji nejvíce. Nekoketují, ale užívají. Ať žijí!“

„Ať žijí!“

„Třetí druh děvčat jsou ony, jež koketují a užívají. O těch mluviti nechci, nazýváme je jmény jinými. Čtvrtý druh konečně jsou ony, jež

nekoketují a neužívají, a poněvadž druh ten vůbec neexistuje, leda u dětí do šesti let, jest otázka, který z obou prvních druhů jest lepší? Jest to asi bajka o dvou diamantech. Prvý, pravý diamant, spadl do bláta, přišel o svou pověst, a nikdo ho tam nehledal. Co mu to bylo chudáku platno, že se tam nezkazil, že zůstal dobrým diamantem? Byl v blátě. Druhý diamant byl falešný, a přece dostal se do nádherného prstenu, a všechen svět podívoval se mu. Byl vysoko ceněn, neboť nikdo nesměl si ho prohlédnouti z blízka, a jediný, kdo pravou jeho cenu znal, byl zlatník, jenž potají smál se tomu hloupému světu. Nuž, který měl lepší osud?

„Ten druhý!“ zvolal jsem, chtěje Adolfinu uchopiti do náruče.

Ale ona vyvinula se mi jako had a já se zamotal. Cítil jsem účinek svého nemírného pití, mozek můj už nebyl schopen myšlenky. Tapety na zdech zdály se mi pojednou černý, zmocnil se mne strach před tou cizí ženou, jejíž poslední slova zněla jako z hrobu. Mihla se před očima mýma jako příšerné zjevení a náhle vyskočila na židli, zády obrácena ke dveřím. Sedla si na lenoch, nohy dala na sedadlo křížem, a zajiskřivši očima, zvolala hlasem změněným, držíc sklenku vína v ruce:

„Na zdraví nebožky Arsény!“

A dopila až na dno.

Tu zpozoroval jsem, že pod černou páskou na jejím krku vyteklo několik červených kapek. Mozek můj počal třeštiti, strašná úzkost zmocnila se mne a jako šílený hledal jsem dveře. Rukáv kožíšku visícího na zdi natáhl se sám od sebe, by naznačil mi cestu.

Však když jsem chtěl dveře již otevřít, zpozoroval jsem, že náhle mizely; ruka má bloudila po chladné tapetě a viděl jsem, že jsem zde s onou příšerou uzavřen.

Pak pohleděv na Adolfinu, jež seděla nahoře na židli, zády obrácena ke mně, stanul jsem jako zkamenělý. Hlava její otočila se do týla, a vypoulený zrak díval se na mne pohledem strašlivým...

III.

V nejvyšším rozčilení zavřel jsem oči, odevzdav se do vůle boží...

Cítil jsem, jak krev žene se mi do hlavy, žíly na spáncích jak nabíhají.

A když otevřel jsem poznovu oči, spatřil jsem situaci proměněnou. Poslední okamžiky připadaly mi pouhým snem, okamžitým výbuchem divoké fantazie.

Adolfina ležela na pohovce, snivě dívajíc se na mne, a v ruce cítil jsem kliku od dveří.

„Chcete odejít?“ pravila hlasem nevýslovně smutným.

„Nechci, nechci?“ zvolal jsem, sklesnuv na židli.

„Rozumím vám,“ pravila po chvíli, „vaše fantazie opět se vzbouřila a nečiníte opět rozdíl mezi snem a skutečností; nechcete rozuměti nějakému vtipu, jež si mozek váš vytvořil, a chcete se přesvědčit, že vše jest skutečností. Hled'te zde na příklad na tuto malou láhev vína, z níž si naléváme. Může obsahovati nanejvýše tři sklenky vína, a víte, že jsme jich již vypili přes dvacet? Nalijte si znova a podívejte se do hladiny svého vína!“

Učinil jsem tak; ale nespatriil jsem v zrcadle onom obličej svůj, nýbrž zkrvácenou tvář Maignetovu, hrozně šklebící se na mne. Chopil jsem se opět za hlavu.

Vyskočivši z pohovky, Adolfina dala se do smíchu.

„Jste nenapravitelný, mistře Hoffmanne, a kdybych zůstala zde ještě déle, zajisté že úzká stěna, jež dělí obrazotvornost vaši v mozku od šílenství, by se protrhla, a vy byste počal zuřiti. Proto nebude vám na škodu, vyjdete-li na zdravý vzduch a doprovodíte-li mne domů, jak jste přislíbil.“

Bez myšlenky stál jsem před ní.

„Nu, bude to?“ zvolala zlostně.

„Promiňte mé roztržitosti,“ pravil jsem, nabídnuv jí rámě, a vyšel jsem s ní na schodiště.

Když octnul jsem se na povětrí čistém, projelo hlavou mou opět na sta myšlenek. ‚Tvá fantazie přivede tě do zkázy!‘ ‚Jsi nezdvořilý!‘ ‚Nemáš píti tolik vína.‘ ‚Ale kdo jest podivná tato žena?‘ Tato myšlenka nabývala nad ostatními vrchu; přál jsem si, bych potkal Phillipeauxa, jehož bych se byl přímo otázal; ale chodby jako by vymřely. ‚Což nikdo mě neuvidí se ženou tou odcházeti?‘ ta myšlenka počala mne pronásledovati.

Záhy měl jsem býti upokojen.

Blížili jsme se východu a u samých dveří stála lóže vrátného. Seděl uvnitř na židli, dívaje se k zemi.

‚Pozdraví!‘ očekával jsem, ale on si nás ani nevšiml.

‚Hej, portýre!‘ zvolal jsem rozčilen.

Ani sebou nehnul; spal.

‚Mně je zima,‘ pravila Adolfina netrpělivě a vyvedla mě ze vrat. Vstříc vanul nám teplý vítr jarní oblevy, ženoucí před sebou spoustu mokrého sněhu. Zrovna před vraty stál tmavý, staromódní kočár, a nečekajíc mé pomoci, Adolfina vyskočila na stupátko. Usedl jsem mechanicky vedle ní, přibouchnuv dvířka.

A kočár rozjel se po bílé, sněhem zaváté ulici.

Byla to pravá jarní bouře. Hluboko bořila se naše kola do vlhkého sněhového bahna, zanechávající po sobě černé koleje, jež ihned naplnily se vodou. Ze stromů kapalo a černé nebe hrozilo sněsti se na zemi.

Rozhlédl jsem se po vnitřku kočáru; byl neosvětlen. Podíval jsem se na Adolfinu; seděla vedle mne jako socha, patrně mrzuta, že ji nebavím. Leč cítil jsem stále onen nevysvětlitelný strach, jenž nutil mě, bych co nejdále od ní seděl a ani šatů jejích se nedotýkal.

I počal jsem opět vyhlížeti oknem. Nejeli jsme už po ulici, nýbrž mezi bílými poli; koně brouzdali se v blátivém sněhu a okna kočáru záhy byla zapocena. A opět onen kontrast barev, vnitřek kočáru černý a venku vše bílé.

Tu tázal jsem se sám sebe: ‚Kam to jedeme?‘

A mimovolně pohlédl jsem na Adolfinu. Seděla tiše, smutně před sebe hledíc, a v oku jejím třpytila se slza.

Zajisté, urazil jsem ji, cítil jsem to dobře, leč stalo se tak proti vůli mé; činil jsem si tisíce výčitek, strach můj zmizel, a pojednou zdálo se mi nepochopitelně, jak mohl jsem obrazností svou dáti se strhnouti do onoho víru šílených myšlenek a nápadů, jak mohl jsem urazit to božské stvoření, jež chtělo mi celý večer obětovati. Byl bych chtěl v okamžiku tom smýti vinu svou, plačky zlíbatí bělounké ručky její, na kolenu prositi za odpuštění...

A svezl jsem se ze sedadla na zemi, koleno moje sehnulo, a ucho-pil jsem ruku její.

„Adolfino, zapřísahám vás, nehněvejte se na mne, šílím, vím to, nejsem pánem mozku svého a v náhlém výbuchu šílenosti oné jsem vás urazil, určete mi trest jakýkoliv, vymyslete si nejkrutější muka, jen mi odpusťte! Plakal bych jako děčko, učinil bych nevím co, bych vinu svou napravil,“ – vzlykání přerušilo slova má.

A podala mi jemně ručku, zvolna zvedla mě ze země a přinutila znova posaditi se; pak usedla na mém klíně, položila hlavinku na prsa moje, a objevši mě kolem krku, zašeptala: „Miluješ mě?“

Nebyl jsem schopen odpovědi a přivinul ji vášnivě k sobě; pak zvolna přitiskl jsem rty svoje na rtíky její a mráz projel opět celým tělem svým. Bylť to polibek studený jako led...

A ona v náruči mé ani se nehýbala. Zvedl jsem ruku její a ona bez vlády opět sklesla; naslouchal jsem u rtíků jejích a neslyšel jsem dechu.

Krůpěje potu vyvstaly mi na čele, cítil jsem, že zešílím v tomto těsném voze. Vše kolem mne počalo tančiti v světle příšerně modravém; vnitřek vozu pojednou se úžil, okna mizela, až prostora, v níž s Adolfinou jsem se nalézal, jala se nabývati tvaru těsné rakve...

„Adolfino!“ vzkřikl jsem.

Vtom vůz zastavil.

A ona zvolna přicházela k sobě; mnula si oči, udivena dívala se kolem sebe, pak podívala se na mne zvláštním, pronikavým pohledem a seskočila z vozu. Následoval jsem jejího příkladu.

Však kdo popíše můj úžas, když seznal jsem, kde se nacházím. Kolem mne bělaly se velké hroby s černými kříži, rozepínajícími jako púlnoční příšery kostnatá ramena svá. Byl to hřbitov.

„Děkuji vám,“ pravila Adolfina, „a prosím vás, abyste se nedivil, kde se nacházíte; mou vinou se to nestalo. Slibte mi, že upomínka na dnešní večer nevyjde vám nikdy z paměti a že mě nebudete následovati.“

„Slibuji,“ pravil jsem a uklonil jsem se.

A ona odešla; šla čím dále, tím rychleji, pak jako by myslila, že ji více nevidím, dala se do běhu, přeskakujíc hroby, až zmizela za zasněženým cypřišem. Neodolatelnou silou táhlo mě to za ní, ale nohy nechtěly sloužiti vůli mé.

Obrátil jsem se ke kočímu.

„Příteli, kdo byla ona dáma?“

„Baronesa Adolfina de A ***.“

„A jak přichází sem na hřbitov?“

„Zcela jednoduše: jest zde pohřbena.“

„Dobře, dobře,“ pravil jsem, rychle skočiv do vozu. „Dovezte mě zpět na ples!“

A kočár jal se poznovu ujížděti tryskem. Za několik okamžiků stáli jsme opět před ozářeným vchodem domu Maignetova.

Jako ve snu vstoupil jsem do vrat. Tu napadlo mi, abych dal kočímu spropitné. Zakýval jsem na něho, aby se přiblížil ke mně.

Místo toho natáhl on klidně z kozlíku ruku ke mně. Byla v tom okamžiku nejméně deset loket dlouhá. Jindy byl bych se tomu divil; dnes jsem již přivykl všemu. Vtisknul jsem mu do chladné dlaně dukát a on pozdraviv práskl do koní a zmizel v chumelenici.

Vstoupil jsem do domu.

„Zeptám se na kočár ten,“ myslil jsem si a přistoupil k budce vrát-ného.

Bylo by to marno; vrátný spal posud.

I šel jsem volným krokem hlavním schodištěm vzhůru; nebyl jsem schopen myšlenky a pohyboval jsem se automaticky.

„Šlím,“ opakoval jsem si na prázdno před sebe...

A stanul jsem u tapetových dveří, jež jsem otevřel. Byl to týž pokojík, jež jsem nedávno opustil; ba i nářadí stálo posud tak rozestaveno.

Vrhl jsem se na pohovku a podepřel hlavu do dlaní.

Tu jako blesk projelo mnou silné zatřesení. Vyskočil jsem a spatřil před sebou Phillipeauxa.

„Hej, Hoffmanne, blázníš? Proč nejdeš do sálu, nevíš, že jsi slíbil, že zde nebudeš spát?“

„Nespál jsem,“ bručel jsem, cítě nevýslovné bolesti hlavy.

„Jsem zde již potřetí a vždy slyším tě chrápati zde na této pohovce. Věř mi, nezdálo se, že bys měl příliš hezké sny; ale toho příčinou je toto víno zde. Pil jsi, v jedné sklenici jest posud zbytek. Nepijeme nikdo Maignetovo víno – připadá nám tak trochu jako – krev...“

„Obě sklenice jsou vlhké,“ zvolal jsem.

„Mýlíš se,“ pravil, prohlížeje druhou sklenku; „v této jest na dně trochu prachu, či měl jsi zde snad někoho – ty čtveráku?!“

„Ovšem; ale neptej se mne na to, nevěřil bys.“

„A jak vypadala?“

„Černě oděna.“

„Na plesu černě!“ smál se Phillipeaux.

„Nežertuji,“ pravil jsem vážně.

„A jak se nazýval tvůj nový fantom?“

„Adolfina de A ***.“

„I hrome,“ pravil zamlčev se. Pak podíval se na mne udiven a vrtěl hlavou.

„Víš, kdo je to?“ pravil po chvíli.

„Nevím.“

„Tot' jedna z posledních obětí Maignetových. Gilotinována teprve především kvůli svému rodu a hrdosti, která nedovolovala jí

uprchnouti z Beziersu. Bylo to duchaplné děvče a náruživá tanečnice; nevynechala ani jediný ples. Až dnes...'

„Mýlíš se, byla zde, vím to jistě; doprovodil jsem ji ve voze na hřbitov, jeli jsme stromořadím mezi poli.“

„Tot' pravda, tot' cesta na náš hřbitov; ale nebudeš mi chtít tvrditi, že jsi byl až tam, a opět se vrátil, ačkoliv se v sále též něco podivného mluví.“

„Učinil jsem tak.“

„Viděl tě vrátný?“

„Spal.“

Phillipeaux dal se do smíchu.

„A dal jsi svému kočímu nějaké zpropitné?“

„Dukát.“

„Kolik peněz máš nyní ještě u sebe?“

„Pět dukátů, měl jsem jich šest.“

„Prohledej se.“

Poslechl jsem. Našel jsem dukátů šest.

„Věříš, že to byl pouhý sen?“

„Věřím,“ pravil jsem zmaten a zvolna ubíral jsem se za přítelem, jenž pospíchal do sálu. Děkoval jsem bohu, že jsem ze strašlivého toho snu se probudil.

Však nedalo mi to a u dveří jsem se zastavil.

Vskutku nic nenasvědčovalo tomu, že by zde byl býval kromě mne někdo jiný.

Tu zablesklo se pojednou před okem mým cosi na podlaze. Rychle přistoupil jsem a zvedl v strašném rozčilení medailonek, jež zde Adolfina z černé pásky ztratila. V zimničním rozechvění otevřel jsem jej a nahlédl. Dva prázdné důlky oční zíraly na mne z lebky umrlčí...

Zahodiv medailonek, utíkal jsem po schodech, ven ze vrat. Plná záře měsíční mě oslnila; nebe bylo jasno, země sucha, nikde ani stopy po nějakém sněhu nebo blátě.

„Šlím, šlím!“ volal jsem a vběhl do cesty omnibusu, odjíždějícímu do Avignonu. Vrhhl jsem se na polštářové sedadlo, Phillipeauxovi se ani neporoučev...

Tot' historie ta, příčina, proč netančím s neznámými,“ končil Hoffmann.

„A co tomu říkal Phillipeaux?“ otázal se po chvíli Sieyès.

„Nic, byl gilotinován zároveň s Dantonem.“

„A to je dobré,“ pravil Sieyès klidně.

„A víte, jak jste si s tou Adolfinou mohl pomoci?“

„Nu?“

„Mohl jste jí jako Arséně rozvázati onu pásku na krku a hlava její by byla sletěla k zemi,“ pravil Sieyès zívaje.

Adrienna

Rokoková idylka

I.

Bylo to dne 30. července 1769 v půl sedmé večer, když pan správce, jako obyčejně černě oděn, vyšel z komnaty staré paní markýzky, ohlásil služebnictvu před dveřmi shromážděnému a s utajeným dechem očekávajícímu jeho výrok, že dobrotivá jich velitelka právě zemřela.

Zemřela mimo vše nadání, s úsměvem na rtech, počavši právě přebírat se v modrou atlasovou stuhou svázaném balíčku naparfémovaných zamilovaných psaníček od nebožtíka pana markýze za doby lásky jejich; vzpomněla si na slastný okamžik prvního polibku, zamyslí se a vzdychla; zežloutlý papír vypadl jí z ruky, ruka svezla se k zemi a oči zavřely se naposledy.

Zemřela tiše, s klidem závidi hodným, jako ti, kdož mají dobré svědomí.

Vidouc blednouti tváře paní markýzy, komorná vzkřikla, přiskočila, líbala její kostnatou ruku a dusila pláč svůj na jejím klíně... A přišel pan správce – pohleděl tupě na mrtvolu, sklopil šedivou hlavu a zamyšlen vyšel na chodbu, kde shromáždilo se zatím všechno služebnictvo, aby ohlásil onu neblahou zvěst.

Vše dalo se do pláče. Bylat' stará paní pravou dobroditelkou svého lidu; chovalat' se k nim vždy vlídně a laskavě, promíjela malé poklesky s úsměvem na vpadlé tváři, štědře otvírala blahodárné ruky své těm, kdož neuměli příliš spořit, chválila hodné, odpouštěla zlým. Vypravovalo se o ní, že nedovede dlouho se zlobit, a nemalým pohoršením bývalo panu správci, jenž příliš dbal etikety, když

hrávala si v parku s dětmi štolbovými, líbala je na bělostné čílko, zastíněné hebkými vlásy. Bylať andělem.

A vzlykajíce rozcházel se; na chodbě zbyla pouze jedna z komor-
ných a upřené pohlížela na správce pohnutím se třesoucím.

„A schovanka milostivé paní markýzy – slečna Adrienna?“ otázala se po chvíli.

„Ano, slečna Adrienna – ta ztrácí nejvíce – neztrácí své velitel-
ky – ztrácí svou matku... Bude zničena, až se to dozví... Cožpak
není v zámku?“

„Nikoliv, odešla hned po obědě do lesa natrhat čerstvých jahod
milostivé paní a posud se nevrátila.“

„Kéž raději by se nevrátila!“ správce pravil odcházeje.

A ona se přece vracela, ubíhala, poskakujíc po žlutém písku
parkem k zámku, v bělounkých šatičkách s rozpuštěnými vlasy. Při-
nášela v košíčku červené jahody. Měla slaměný klobouček nedbale
přehozený na zádech a radovala se ze svého mladistvého života.
Pospíchala k zámku, ku své milované matince, a přece zastavovala
se u každého keře, otvírala zvědavě každé růžové poupátko, smála
se a prozpěvovala si jako skřivánek. Připadalo jí to tak nevýslovně
k smíchu, že pestrý motýlek slétá z květinky na květinku, že ptáci
tak vesele v křoviskách si prozpěvují a že slunéčko tak roztomile
svítí. Smála se, smála, a opět stávala se vážnou; zdálo se jí, že nebe
jest dnes modřejší než včera, že vodotrysk nestříká tak vysoko jako
jindy. Divila se pestrým barvám macešky a zamyslíla se.

Zámecké hodiny odbíjely sedmou.

Vzpamatovala se a rozběhla se znova. Ztratila v běhu střevíček
a zase musila se dáti do ukrutného smíchu. Kdyby ji tak viděla paní
markýzka, zajisté by zvolala:

„Ale, Adrienne, jsi ty bláznínek!“

Je to pravda, mohla by ji paní markýzka vidět; bude lépe, do-
běhne-li raději do zámku? A dala se na útěk; udýchána vrazila do
přízemní kuchyně.

„Lisetto – Marie – což zde žádná nejste! Kde máte nějaký talířek – zčerstva, zčerstva – což nevidíte, že nesu milostivé paní jahody?! Nu, kdepak jste?“

Žádná odpověď. V kuchyni nikdo nebyl. Jako by dnes ani večeřet se nemělo – a Adrienna už měla hlad.

Vidouc, že volání nepomůže, jala se sama hledati talíř; však když zavírala polici, spadl jí veliký meloun do otevřené konve s vodou a toho tak se ulekla, že postrašena stanula v rozpacích; zajisté, že způsobila škodu.

Nejdřív chtěla meloun vytáhnout, však nemohla dosáhnouti dna a meloun jí vždy opět vyklouzl, pak myslila, že bude nejlépe, zmizí-li co nejrychleji, a by svůj úmysl vyplnila, jala se utíkat. Utíkala po schodech, aby již byla u paní markýzy a krmila ji lesními lahůdkami.

Na chodbě málem by byla vrazila do správce, jenž kráčel jaksi přísně jí vstříc. Což by se již byl dověděl o tom melounu? Bezpochyby – ale od koho?

Adrienna sklopila oči a zastavila se.

„Slečno,“ pravil správce, „slečno...“

„Nu, co mi chcete říci – věřte mi – já za to nemohu...“

„Slečno – paní markýza jest mrtva.“

„Je mrtva!“ Adrienna opakovala, vyvalivši oči, a talíř s jahodami padl na zem a roztloukl se na mnoho kousků...

A stála zde dlouho, dlouho bez pohnutí.

Když opět nabyla vědomí, správce byl již ten tam. Zdálo se jí vše býti snem a udivena rozhlédla se kolem. Na konci chodby stála Lisetta, skrývajíc obličej v zástěrce.

„Lisetto!“

„Milostivá slečno!“ odpověděla oslovená plačky.

„Jest to pravda?“

Lisetta neodpověděla.

Tu pochopila celou situaci; letěla do ložnice paní markýzy se přesvědčit. A spatřivši zde otevřená okna a na lůžku stydnoucí mrtvolu

své dobroditelky – vrhla se na kolena před ní a vypukla v usedavý pláč. Smáčela slzami žluté její ruce, neviděla, neslyšela, co kolem ní se děje, poprvé pocítila cosi, s čím v životě svém posud se nesetkala. Což bylo by možno, aby ruka, která včera ještě tak něžně hladila ji po rozčuchané hlavince, kterou ještě včera líbala, ruka tak dobrá, tak štedrá, vychladnuvši, už nikdy s ní si nehrála, aby oči, jež včera ještě tak laskavě zářily, zavřely se na vždy? Ani ve snu nepřipadla jí ta myšlenka, jí, která nemohla si představit záměček, provincii, svět bez paní markýzy, a stále ještě opakovala vzlykajíc:

„Ne, ne – to není možno – matinko – vid', že jsi nezemřela, vid', že spíš?“

Do ložnice vstoupil pan správce. Byl pečlivě ustrojen, narovnával si třesoucí se rukou bílý nákrčník, v druhé ruce držel nový třírohý klobouk, jež nosíval vždy jen v neděli, když doprovázel paní markýzu do vesnického kostela.

Záplava světla zapadajícího slunce vnikla do komnaty, zlatila rozpuštěné vlasy Adrienny, klečící u lůžka. Slunce zvolna klesalo za obzor, až poslední paprsek políbil vráskovité čelo paní markýzy, a pod oknem na růžovém keři zašveholila červenka tak vesele, radujíc se ze života svého. Opojná vůně růží naplnila pokoj a ze vzdálené vsi vítr chvílemi zanášel zvuky klekání... Byl to velebný okamžik.

„Adriенno!“ po chvíli ozval se správce.

Neslyšela.

„Adriенno, vstaňte – opust'te tuto komnatu. Bud'te zmužilou – pomněte, že nářkem ničeho milostivé paní nepomůžete; raději jděte se pomodlit za spásu duše její.“

„Již jdu,“ pravila, potácejíc se z ložnice do svého pokoje, kam ji též správce následoval. Zde vrhnuvši se do vysokého křesla, vypukla v usedavý pláč.

„Upokojte se, slečno!“

Nastalo trapné ticho.

„Co stane se nyní?“ ozvala se po chvíli, utírajíc si slzy.

Správce pokrčil rameny.

„Poslal jsem pro mladého pana markýze do hlavního města; v několika dnech sem přibude.“

„A pak?“

Správce opět pokrčil rameny.

„A pak?“

„Adrienno, buďte zmužilou; postavení naše je trapné. Paní markýza nezanechala závěti a jediným dědicem jest pan Viktor, zemřelého pana markýze jediný syn z jeho prvního manželství.“

„A co bude z nás?“ zašeptala Adrienna.

„To závisí od něho. Zde pomůže toliko bůh,“ pravil zamyšlen odcházeje.

„Toliko bůh!“ zvolna opakovala Adrienna a plačíc sklesla do křesla...

II.

Dlouhé stíny táhly se pokojem; po obloze od východu blížila se noc, vesnička zahalila se v mlhu a ptáci umlkli. Nastávalo šero.

Adrienna rozhlédla se po pokoji; byla již skoro úplná tma; skříně zdály se růsti v tmavá strašidla, nábytek praskal a pootevřené dveře vrzající zvolna otvíraly se průvanem.

V tu chvíli zdálo se Adrienně, že musí tudy vstoupiti duch paní markýzy, oděné v černý šat a atlasové střevíčky, tak jak ji viděla na jejím lůžku, kam ji stydnoucí položili – a hrůza ji obešla. Vyskočila z křesla a ukryla se za záclonou své postele. Zde tajíc dech slyšela tlouci vlastní srdce a třásla se nevysvětlitelnou zimou a rozčilením.

Však dveře zůstaly pootevřeny a paní markýza nevstoupila.

Adrienna přesvědčila se o tom, opatrně vystrčivši hlavinku ze svého úkrytu.

„Čeho se bojím?“ pravila si. „Což mne nemilovala matinka – a já bych nyní měla se jí strachovati?“

Aby dokázala pravdu svých slov, šla ku dveřím otevřela je – a vzkřiknuvši uskočila.

Venku nepohnutě stál pan správce.

„Čeho jste se tak ulekla?“ otázal se podivným přízvukem.

„Ničeho,“ pravila a třesouc se prohlížela si pana správce, jehož lesknoucí se oči odrážely se příšerně od černých šatů.

„Oh, nikoliv,“ pravil zvolna, „ulekla jste se mne. Nedívím se vám – věříte snad jako ostatní v strašidla, a vaše mysl jest po truchlivé události dnešního večera příliš pobouřena, aby nebyla si vzpomněla na obraz visící v modrém sále a představující nebožtíka pana markýze.“

„Obraz onen?“ pravila udivena Adrienna.

„Nu ovšem; pojd'te, přesvědčím vás, ba dovolím si vypravovati vám jistou událost, kterou vám asi paní markýza nevypravovala, událost, jež živě připomíná na tento den a uvede vás snad na jiné myšlenky.“

Adrienna usmála se trpce a následovala pana správce do modrého pokoje. Tam stanuli před velikým černým obrazem v pozlaceném rámcí.

Byl to nebožtík pan markýz v životní velikosti; vojenský krok slušel silnému tělu jeho a z výrazu tváře dalo se souditi na povahu veselou.

„Nebožtík milostivý pán,“ ujal se slova správce, „byl muž nad obyčej veselý a snad i trochu prostopášný. Vypravovalo se o něm, že zamíloval se jako mladistvý vdovec, mající malého synáčka – pana Viktora – do naší milostivé paní markýzy. Jednoho dne přivezl totiž náš kočár k nám na zámek oba novomanžely. Ze služebnictva nynějšího pamatuji se na okamžik onen já sám. Pan markýz, krásný muž, vyskočil z vozu a pomohl milostivé paní též vystoupiti. – Ještě téhož dne byla naše celá ženská čeleď jako poblázněna. ‚Jaký krásný to muž!‘ ‚Šťastná paní markýza!‘ říkáno.

A naděje paní markýzy v jejího chotě se vyplnily. Žili jako dvě hrdličky. Paní markýza až na několik nepatrných vrásek nezměnila se v ničem a náš milostivý pán byl po desíti letech právě tak zamilován jako v den svatby. Ani mráček nezkalil klidný obzor jich venkovské selanky; žili uzavřeni, vyloučeni z celého světa, žili tak po dvanácte let. Tu vypukla válka; v našem pánu vybuchla dlouho utajovaná vášeň po dobrodružstvích; marně přemlouvala ho paní markýza, marně plakala a zapřísahala ho.

Jednoho jitra našli jsme ložnici jeho prázdnou a nejlepší kůň z naší stáje zmizel s ním. Nastala krutá doba pro paní markýzu. Proseděla hodiny plačíc v pokoji tom. Dívala se na obraz tento, zhotovený krátce před odchodem našeho pána, vzdychla, a stěžujíc si vždy na bolení hlavy, odebrala se na lůžko své.

Jedné noci vzbuzeni jsme byli hlučnou ranou v modrém pokoji. Se svícnem v ruce pospíchám sem – a nemálo byl jsem udiven, že obraz, jež jsme nedávno tak pečlivě byli zavěsili, spadl ze zdi. Kázal jsem obraz opět zavěsiti.

Paní markýza dověděvši se toho, vypukla v pláč; pokládala tu věc za špatné znamení – viděla chotě svého v nebezpečí a proseděla u obrazu až do rána.

Za nedlouho pak stihla ji zvěst, že manžel její zastřelen hned v první bitvě. Jako stín počala choditi po zámku; v několika dnech zestárla o léta, nemluvila ani slůvka a počala procházeti se v noci po našem parku, podivně si počínajíc a zraky své obracejíc k nebi.

Bylo parné odpoledne kdysi, když došedši až k samé vsi, usedla na kamenné lávce; hlavu sklonila do dlaní a proud slz vyronil se jí z očí. Tu zaklepalo to pojednou jí na kolena. Pozvedla hlavu – a jako ze sna probuzena upřené podívala se na toho, kdo odvážil se rušiti ji v bolu jejím. Bylo to malé, asi čtyřleté, roztomilé děvčátko s blankytnýma, nevinnýma očima, se rtíky sešpoulenými, v prosté sukničce; dívalo se udiveně na paní markýzu.

„Proč pláčete, babičko?“

Slova ta působila na paní markýzu úžasně. Ponejprv ve svém životě nazvána – babičkou.

Však dítě zdálo se jí býti andělem, jenž jedině muže útěchy jí poskytnouti. Uchopila děvčátko, zlíbala je a jala se je chovati.

„Proč pláčete?“ pravila tehdy Adrienna – ano slečno, vy, ,zemřela vám též matka?“

„Nikoliv, milé dítě, ty nemůžeš rozuměti bolu mému, však až pochopíš jednu lásku – lásku vášnivou a božskou –, vzpomeneš si na chvíli tuto,“ a počala si s vámi hrát.

Musil jsem tehdy spěchati do vsi, zeptat se na rodiče vaše. Byla jste sirotek, jenž nikdy otce svého nepoznal; jedna z vesnických žen ujala se vás, naleznuvši vás jednoho zimního jitra na prahu polozkřehlou ve sněhu – a žena ona, jež stala se vám matkou, zemřela několik hodin před tím, než ruka prozřetelnosti dovedla vás do náručí naší dobrotivé velitelky, jež od těch dob ujala se vás jako vlastního dítěte. Snad hledala ve vás náhradu za milovaného chotě svého...

Leč, kam to zabíhám,“ pravil pan správce zamyšlen, „chtěl jsem vyprávěti o obrazu tomto. Nuže vězte, slečno, že obraz ten vždy ohlašuje nám nějaké neštěstí – a že dnes ráno podivnou náhodou opět byl nalezen na zemi. Nechtěl jsem nikoho polekati a umlčel jsem vše – a hle, ohlášení opět se vyplnilo.“

Pan správce domluvil, a vida Adriennu zamyšlenu před obrazem, zvolna odešel...

Adrienna dívala se dlouho, dlouho na obraz, až vytrhnuvši se ze svých myšlenek, ozvala se, neobrátivši se od obrazu:

„Jest již tma!“

„Zajisté.“

„Dívala jsem se již častěji na obraz tento. Pan markýz byl velmi hezký muž, a jest podoben –“

„– svému synu!“

Zamyšlena Adrienna kráčela k otevřenému oknu a zadívala se na protější stromořadí v parku. Odtud přicházel správce. Udivena rozhlédla se po pokoji. Jak je to možno, s kým to mluvila?

V pokoji byla úplná tma.

„Je zde někdo?“ ozvala se polekána.

Zašustěl šat a zdálo se, jako by byla zařinčela ostruha. Někdo pohyboval se v pokoji.

„Kdo je zde?“

Hrobové ticho bylo odpovědí.

Adrienna přetřela si rukou čelo a nejistým krokem doběhla dveří a otevřela je; proud světla z chodby vniknul do modrého pokoje – byl prázdný.

„Půjdu na lože,“ pravila pološeptem a s tlukoucím srdcem ubírala se k svému pokoji; u dveří ložnice paní markýzy se zastavila. Zde dávala matince vždy dobrou noc; otevřela dveře a stanula na prahu.

Na odestlané posteli posud ležela mrtvola paní markýzy. Po obou stranách hlavy postaveno po rozžaté svíci, plápolající průvanem. Světlo míhalo se na žluté, vráskovité tváři mrtvolky a oční důlky černaly se u velikých kolech. Ruce křížem na prsou složené svíraly černý křížek.

Nepochopitelný strach chopil se děvčete; zdálo se jí, jako by oči paní markýzy byly otevřeny a dívaly se na ni; rychle uskočila a zavřela dveře. Pak potácela se do své komnaty. Zámecké hodiny odbíjely devět.

„Budu mít velice nepokojnou noc!“ pravila, lehajíc na lůžko.

A po chvíli sepjavi ruce, modlila se za svou milovanou matinku...

Leč spánek se nedostavoval; marně obracela se ze strany na stranu, lože jako by vydychovalo horko a rozpálené líce marně hledaly chladnějšího místa na podušce. Svíčka na stole dohořívala.

V zámku bylo úplné ticho.

Tu zašustěly záclony u lůžka; žlutá, kostnatá ruka je rozhrnula. Jako ve snách Adrienna upřela pohled svůj na paní markýzu, stojící v černých šatech těsně u její hlavy.

Markýza sklonila vpadlé své tváře k ní, až dotkla se ledovými rty bílého čela jejího.

„Nedala jsi mi, Adrienne, dnes dobrou noc,“ zašeptala s trpkým úsměvem.

„Odpusť, matinko,“ šeptala dívka. „Odpusť mému strachu, vím, že jsem chybila,“ a slza zaleskla se jí v oku.

A paní markýza opět sklonila se nad lůžkem a líbala čelo dívky.

„Upokoj se, mé děťátko. Myslíš, že ztratila jsi ve mně vše, myslíš, že už nikdy nemůžeš být šťastna – a přece nepoznala jsi onen cit nejsvětější, jenž ti nahradí celý svět – nepoznala jsi lásky. Jsi churava, chci ti vypravovati pohádku – ano?“

„Ano, ano!“ zvolala Adrienna a dychtivě naslouchala.

„Vím,“ počínala markýza, „že už nebudeš mít nikoho, jemuž bys odhalila srdce své; vím, že zameškala jsem jisté povinnosti mateřské, abych uvedla tě do onoho světa, jenž ti podnes zůstal pohádkou – nuž chci napravit vinu svou a chci ti každý večer vypravovati pohádku – pohádku o lásce...“

„Ano, o lásce...,“ šeptala Adrienna.

A paní markýzka jala se vypravovati, až počaly se Adrienně dělati před očima kola, hlavinka počala se jí točiti a ona ponořila se v lehounký spánek...

Slunko svítilo vesele do ložnice, když správce, pustiv ruku Adrienny, ležící posud na lůžku s lícemi planoucími a zrakem ztrhaným, obrátil se k starému sluhovi, stojícímu za ním.

„Dojděte okamžitě pro lékaře – slečna roznemohla se nebezpečně horečkou.“

III.

Uplynulo několik dní. Stav Adriennin zvolna se lepšil.

„Truchlivá ona událost působila na útlý organismus její měrou velice zhoubnou,“ vyjádřil se lékař, odcházeje patnáctého dne časně z jitra s mladým panem markýzem.

„Dovolíte-li, doprovodím vás,“ nabídl se tento. „Odjíždím na několik dní do hlavního města, kde jsem pro náhlý odchod svůj nemohl zaříditi vše dle libosti.“

Pak obrátiv se k správci, Viktor končil své rozkazy.

„Kdyby slečna čeho si přála, necht' vyhoví se jí okamžitě; zotaví-li se, by mohla občerstviti se procházkou, hleďte ji k tomu přiměti; zhorší-li se stav její, pošlete pro mne a pro lékaře!“

A když lékařův kočár vyjížděl, cestou lékař obrátil se k Viktorovi, jenž koňmo ho sprovázel.

„Jest to schovanka milostivé paní markýzy – není-liž pravda?“

„Ano,“ pravil Viktor, skloniv hlavu.

„Děvče velice hezké.“

Markýz neodpověděl. Rozhlížel se po lučinách, koupajících se v čerstvém ranním vzduchu, a sprovázel očima skřivánka, vznesšího se do modré výše.

Lékař se usmál. „Ah – rozumím.“

Čtvrtého dne nato Adrienna byla již zdráva; nevěděla posud, co po celou dobu nemoci s ní se dalo. První dny zdával se jí týž sen; povždy přišla jí zemřelá paní markýza přát dobré noci, vypravujíc jí u lůžka něžnou pohádku. V ty dny mluvila nesouvisle a vězela v bezvědomí. Po pohřbu dostavil se jiný sen. Zdálo se jí kdysi, jako by místo paní markýzy vešel do dveří zjev zcela jiný – krásný mladý muž, poněkud jí povědomý. Přiblížil se k jejímu loži, rozhrnul záclony, dlouho díval se na ni a opět zvolna odešel.

V ty dny byla klidná; cítila se po spánku vždy silnější a jasné chvíle dostavovaly se vždy hustěji. Před třemi dny dovolilo si zjevení ještě více. Adrienna cítila na čele vřelý polibek – zcela jiný než onen paní markýzy. Vztáhla ruce své po onom zjevu – leč on odešel. A ku podivu, během tří dní potom byla úplně zdráva.

Konečně odhodlala se zeptati se na ono zjevení.

„Pane správce,“ pravila, „je zde v zámku nějaký cizí muž?“

„Ovšem,“ odpověděl správce s úsměvem, „mladý pan markýz.“

„Viktor?“ pravila Adrienna.

„Ano; odejel před třemi dny a nejspíše vrátí se zítra.“

Adrienně uvázla na rtech otázka, zdaž ji navštěvoval po čas její nemoci.

„Viktor,“ opakovala, přistoupivši k oknu a zahleděvši se do dálky.

Tak uplynul den; porušené zdraví vracelo se rychle. Však když blížil se večer, Adrienna cítila opět tepnu silněji bítí.

Neobyčejně parný den schýlil se ku konci. Bylo lze předvídati bouři.

Adrienna přistoupila k oknu a jala se chladiti rozpálené čelo své na skle.

„Půjdu projít se do parku,“ pravila a sešla po schodech vyhledat si samotu.

Dole na lavičce seděl štolba s kuchařem, jenž právě vyklepával si dýmku. Povstali pozdravující.

Zabočivši na klikatou cestičku, oddala se svým myšlenkám.

Tedy paní markýza zemřela... Ovšem, musilo se to státi, ale že stalo se vše tak náhle! A ona nemohla býti ani přítomna...! A Viktor?

Je to zvláštní člověk. Adrienna pamatuje se na něho, jak hrávali si spolu na žlutém písku v parku, jak honívali se mezi zelenými stromy se zavázanýma očima, jak často vraceli se, ona s rozbitým nosíčkem a on s kalhotkami na koleně roztrženými, s pláčem, a přece tiše, aby to matinka neslyšela.

Viktor byl tuze rozmařilý; nepohodl se dvě léta po smrti svého otce s paní markýzou, svou macechou, a odešel; odešel na studia do hlavního města a valně se tam změnil; jal se studovati spisy encyklopedistů, vysmíval se všemu, co u nich doma svatého, přijel vždy pouze na několik dní o prázdninách, a před čtyřmi léty, vrátiv se domů, nepozdravil ani nového pana faráře. Byl tehdy velký výstup,

panáček se sebral a odjel ještě téhož dne, kdy přijel, a už se nevrátil. Psal málo a ještě méně bylo o něm slyšeti.

Leč s Adriennou si dopisovali dlouho; psali s dětinskou prostotou a pravopisnými chybami, s nadbytkem citu a neurovnaností slovosledu; psali si o svých učitelích, o počasí, až jednou – není tomu dávno – Viktor napsal podivné psaní; nemělo to žádného smyslu. Psal o jakýchsi podivných věcech; mluvil o nějakém snu, počal mluvit o budoucnosti zcela jinak než posud, mluvil mnohem více o Adrienně než o sobě a nakonec chtěl psát o jakémsi citu, který neví, jak jmenovat, který však přece je tak sladký a něžný. Tehdy Adrienna chodila celý den se sklopenou hlavou a přemýšlela, co by to mohlo být...

A přišlo nové psaní, obsahující naučení, jehož Viktor zatím se dopátral; chce-li prý Adrienna onen cit poznati, aby bloudila za měsíčních nocí pustým parkem, aby shlížela se za nočního ticha do klidné, měsícem ozářené hladiny vodní a myslila při tom na něho v dáli – on prý aspoň za podobných okolností cit onen poznal... A poslechla; chodila v noci dívat se do bazénu, poslouchala slavička a toulala se parkem – ale nepocítila nic, leda hrozný kašel. A rozhněvala se na Viktora. Nepsala mu; korespondence se přerušila.

A přece pocítila v posledních dnech ponejprv cosi podobného. Srdéčko se jí tak sevřelo, že zastavil se i tlukot jeho, oči se jí zavíraly, veliká myšlenka projela jí hlavou. Tu vzpomněla si na slova Viktorova; zavřela očka a z mlhy před ní vynořila se štíhlá postava s hedvábnými punčoškami, zlatými přezkami, bílou parukou a roztomilými kníry; držela v rukou zvadlou růži, takovou, jako má doma od něho!

I ulekla se sama oné myšlenky. – A právě nyní, když počala by býti šťastna, stihla ji ona pohroma, právě nyní nemá komu se svěřiti s velkým tajemstvím, jež tehdy objevila.

Zatím bylo se úplně setmělo; černá mračna srazila se a silný vítr, žena před sebou oblaka prachu, ohýbal mocné stromy parku. – Tu vytrhla se ze svého zadumání; bouře ji překvapila v nejdlejší

koutě parku. – Z nebe spustily se velké, teplé kapky, šumíce v poprášeném listí bezových křovin, a modrý blesk ozářil stromořadí. Nezbyvalo než dáti se na útěk; však do zámku bylo příliš daleko, spíše do jeskyně na konci stromořadí. A vyzvednuvši jednou rukou sukénky, druhou přidržujíc velký slaměný klobouk na hlavě, utíkala do jeskyně. Ještě ani nedoběhla a z nebe spustil se příval deště; byl nejvyšší čas, že se ukryla.

Venku ztichl vítr a spustil se liják, blýskalo se, leč bez zvuku hromu.

„Pouhá blýskavice,“ pravil pan správce v zámecké jizbě. Zapomnul na Adriennu, nepomyslel, že na konci parku v jeskyni sedí, třesouc se zimou, s rozpuštěnými vlasy, křižujíc se po každém planém blesku.

* * *

Bouře se přehnala. Chmury na nebi rozraženy a zahrada, polita bleďým měsíčním světlem, vydychovala opojnou vůni. Tu a tam padla dešťová kapka ze stromu do osvěženého pažitů, a ze vzdáleného lesíka ozval se teskný tlukot slavičí...

Byla čarovná noc.

U zahradních vrat Viktor stanul na svém koni. Nedočkavostí puzen nevyčkal příštího dne, by navrátil se do zámku; neodolatelnou mocí pudilo ho to, by dorazil ještě z večera k nemocné. Nevěděl, že již se uzdravila; leč bouří zdržen ve vsi, teprve nyní přiklusal k parku.

„Zde se nedovolám nikoho,“ pravil v rozpacích, dívaje se na mříž.

Zámek spal; ni jediné okno nebylo osvětleno; nikdo neočekával jeho příchodu. Co dělat?

Po chvíli seskočil z koně, a přivázav jej ke mříži, obcházel vysokou zeď.

„Nepodaří-li se mi přeskočiti na druhou stranu, nezbude nic jiného, než vrátiti se do vsi,“ pravil dodávaje si smělosti.

Leč zeď byla příliš vysoká. Vlhký břečťan rozplétal se po ní ve fantastických formách a markýz vzdaloval se vždy více od místa svého příchodu. Uplynulo dobrých deset minut, než podařilo se mu objeviti trhlinu ve zdi, trhlinu, do níž mohl nohu vložit a vylézt na zeď. Byl na samém konci parku. Leč tu nebylo rozmýšlení, poroučel se tedy do ochrany nebes a skočil do parku. Dopadl mezi mokré kapradiny a zpozoroval, že natrhl si pouze rukáv kabátu. Zvedl ze země klobouk a nejkratší cestou vydal se na pochod k zámku.

Měsíc svítil plným jasnem na vlhkou písčitou cestu; markýz minul jeskyni a chtěl právě odbočiti do hlavního stromořadí – když stanul.

V písku před ním vytištěny byly šlépěje, nožky tak něžné, dívčí, jakou mohla míti pouze ona, kvůli níž pospíchal domů. Stopa vedla zřejmě od zámku, však nebylo viděti šlépějí vedoucích zpět. Byl tedy někdo posud v parku – ale proč po bouři by nebyl se vrátil na lůžko?

Tak rozvažoval Viktor, obrátiv se tam, kam vedly stopy. A počal je sledovati; po chvíli stanul, odkud byl přišel, stopy zmizely před samou jeskyní.

Pak rozhrnul břečťan uzavírající vchod do jeskyně, a zatajuje dech, zastavil se na samém prahu; paprsek měsíčního světla vniknul do jeskyně.

Adrienna byla usnula na sedátku.

Jednou ručkou opírala hlavinku, z níž splývaly dlouhé zlaté vlasy, druhou držela na klíně slaměný klobouk za širokou stuhu. Polozuté střevíčky slušely rozkošně tomu zjevu, jenž zdál se sníti o čemsi nadpozemském...

Adrienně se vskutku zdálo, že odpočívá ve své ložnici. Dveře jako by se otvíraly a vstupovala její vidina. Cítila teplý dech na své tváři – a v tu chvíli jí napadlo, žádati na ní též pohádku – pohádku o lásce. A tiše šeptala svou prosbu...

Viktoru bylo, jako by krev mu stoupala k hlavě, srdce jako by chtělo se rozskočiti. Nevěda, co činí, usedl vedle Adrienny, položil

hlavinku spící na svoje prsa a objal štíhlé tělo její. Pohádku, pohádku měl vypravovati té, kterouž tak nevýslovně miloval – cítil, jak svět kolem něho se točí, cítil, jak myšlenky jeho počínají se odívati rouchem slov, a počal vypravovati pohádku o lásce.

* * *

„Právě když naroditi se měl princ Viktor,“ mluvil šeptem, „strhla se nad královským městem hrozná vichřice; vítr opřel se o střechy nádherných budov města a vyzvedl je jako pířka do výšky, načež pohráv si s nimi, spustil je zas na město; však střechy už nedopadaly tak, jak byly vyzdvíženy. Nádherné střechy padaly na chatrče nuzáků předměstských a rozbité šindelové padaly na paláce. Střecha hradu královského sletěla pak na prostrannou louku, rozbívši se na kusy.

Tu vstoupila jedna z dvorních dam ku králi s úsměvem, a hluboko se poklonivši, zvěstovala narození chlapcovo.

Král vztyčil se v celé hrdošti, narovnal nákrčník a zavolal na komorníka.

„Co se to děje venku?“ otázal se.

„Víte, Milosti.“

„Dobře, zavolej mi mé alchymisty a hadače!“

A když přišli, král postavil se před ně a tázal se: „Co znamená vítr při narození mého syna, prince Viktora?“

Hadači dali hlavy dohromady a radili se. Po chvíli odpověděl jeden z nich, jménem Amidor:

„Zdráv buď princ Viktor! Přivedeť zemi k rozkvětu, připraví jí dobu novou, dobu lásky, svobody a rovnosti. Jest zrozen, by vykonal veliké to dílo; jest jediný, jenž toho schopen bude; jej velebiti budou národové, avšak to stane se jen, zamiluje-li se do dvaceti let do dívky andělské, již bude žíti celou duší svou.“

To řekli hadači a uklonivše se odešli. V síni zůstal jen král a jeden z černokněžníků.

„Tvé jméno?“ otázal se ho šťastný otec.

„Bubák.“

„A nač čekáš?“

„Milosti, též já musím pronést své mínění. Zcela jinak rozumím tomu podivnému úkazu přírodnímu. Princ bude povahy bouřlivé, zvrátí v zemi dobrý řád, uvrhne říši do záhuby a klnouti bude slavným památkám předků svých; olupovat bude boháče ve prospěch luzy žebrácké, a vše to, zamiluje-li se do svého dvacátého roku,“ pravil černokněžník a zmizel.

A král se zamyslel.

Nazejtří vydán rozkaz královskému městu: „Která žena odváží se na pět set kroků ke hradu královskému, propadne smrti; ostatní ženy chodte po ulici zahaleny v tmavé závoje a střežte se, abyste se nesetkaly se žádným členem rodiny královské.“

Na pět set kroků kolem hradu zatažen řetěz stráží, v ostatním městě chodily dámy v závojích a všechny dvorní dámy vypovězeny na venek. Jediná královna směla zůstat v zámku. Když pak za rok po narození princově zemřela, komorné nahrazeny sluhy, obrazy žen zastřeny černým plátnem a zakázáno mluvit v přítomnosti princově o druhém pohlaví.

„Rozumím,“ řekl nadkomoří, vyslechnuv rozkaz, „princ má zůstat oslem.“

„Až do svého dvacátého roku,“ doložil černokněžník Bubák.

A léta mýjela. Z prince stal se hezký hošík s dlouhými plavými vlásky; dvorní dámy byly by ho chovaly na klíně. Hrál si s jinými hochy a skotačil. Však později počal vážněti; zdálo se mu, že před ním ukrývají tajemství, že ten svět není takový, jak mu jej líčí; začaly se v něm roditi pochybnosti, podivnými otázkami mučil svého vychovatele Prospera Albana a nejraději chodíval si stěžovat k dobrému čaroději Amidoru.

„Jsem chvílemi tak nešťasten, a nevím proč,“ říkával se slzami v očích. „Vše kolem naplňuje mne jakousi obavou, podivem. Ondy

jda jednou z našich chodeb, vyzvedl jsem plátno, jež zakrývalo jakýsi obraz, a spatřil jsem osobu tak podivně oblečenou, jak jsem v zámku posud neviděl. Jindy opět nemoha spáti otevřel jsem za letní noci okno a naslouchal hovoru dvou vojáků, stojících dole na stráži; mluvili tak podivné a nesmyslné řeči, že jsem raději se vzdálil od okna; obával jsem se, že bych dověděl se něčeho strašného, co mne zničí a co přede mnou tak bedlivě ukrýváte. Mluvím pravdu?

„Mýlíš se, princi; tvůj královský otec má na mysli jen tvé blaho a neskrývá žádného tajemství před tebou,“ pravil Amidor.

„I tys tak neupřímný?“ pravil princ a odešel. Potkal na chodbě Bubáka, jenž s pokryteckým úsměvem se mu poklonil; a když princ zmizel, Bubák dal se do jizlivého smíchu.

„Bojím se toho Bubáka,“ nazejtří stěžoval si princ Amidoru. „Připadá mi jako strašidlo. Dnes ráno mluvil jsem s ním ve své ložnici, tu druhými dveřmi vstoupil jiný Bubák, ale spatřiv se u mne již státi, poklonil se a odešel.“

„Nesmíte zapomínati, princi,“ pravil Amidor, „že Bubák je osoba, která smí toliko v pohádkách vystupovati.“

„Ale já chci pryč z těchto pohádek,“ zvolal princ zoufale, „chci viděti svět, opravdový svět, jako je za onou ulicí, jež vede k zámku!“

„Nešťastný princi!“ myslil si Amidor.

A opět princ chodil smuten k velikým oknům, na něž bubnoval déšť a pod nimiž mihla se chvílemi postava nějakého sluhy neb vojáka.

„Je ten svět divný!“ říkával k svému vychovateli Albanovi.

„Svět je dílo boží,“ odpovídal tento suše, „my pak jsme pouhými nástroji v rukou jeho. Boha ctít a světem opovrhovat je úkolem naším.“

Když princovi bylo devatenáct let, dal si ho král zavolati.

„Slyšel jsem, že jsi tak smuten, co ti schází?“ tázal se ho něžně.

„Nic,“ pravil Viktor, „ale jsem nešťasten. Cítím, že nežije se všude jako zde; cítím, že je něco, co přede mnou ukrýváte. Mám okamžiky,

kdy sám sobě připadám ptákem, jemuž svázána křídla; zdá se mi, že zdi musí se na mne sesypati, pohřbíti mne, a zmocní se mne touha po světě, po širém světě a volnosti. Ve snu objevují se mi vidiny zcela cizí, nerozumím jim, a přec sním tak rád o nich.'

Král se zamyslíl.

„Staniž se; za rok půjdeš tedy do onoho světa, po němž tak toužíš, a poznáš, že jsi se mýlíl.’

A králevic jal se radostí skákati.

Nazejtří opět chodil smuten po zámku.

„Rok čekat! Proč tak dlouho?’

„Rok, to je věčnosti!’

Několik dní nato král zemřel, ustanoviv za zatímního vládce Bubáka.

Vše počalo se vraceti do svých kolejí. Bubák byl příliš opatrný, aby staral se o zemské záležitosti, nespouštěl toliko ze zřetele Viktora, jemuž ten rok zvolna ubíhal. Leč konečně přece přiblížil se onen den; scházelo jen ještě několik hodin do půlnoci a princ chystal se k dvacátým narozeninám; těšil se na svět, jenž mu měl býti otevřen.

Ulehl na lůžko.

Tu zaťukalo to tichounce na tapetové dveře jeho ložnice.

„Kdo zde?’ otázal se polekán.

„Já, čaroděj Amidor,’ ozval se příjemný hlas ve dveřích a černo-kněžník vstoupil. Jeho bílý vous dotýkal se země a špičatá čepice zdála se růsti do nekonečna.

„Co žádáš?’ tázal se princ.

Amidor ohlédl se opatrně a zašeptal: „Neposlechneš-li mne, princí, jsi ztracen a celá říše s tebou. Zítra je dvacátý den tvých narozenin; však stojí ve hvězdách psáno, že musíš do té doby poznati cit, o němž nemáš posud ani tušení. Do půlnoci schází ještě hodina, tu můžeš vynahradiť to, co jsi po tak dlouhá léta zameškal. – Ještě je čas, chceš mne následovati?’

„Chci,’ zvolal princ v nadšení.

„Vezmi tento fez; nasadíš-li si ho na hlavu, jsi neviditelný, můžeš vejíti všude a nebudeš pozorován; můžeš činit, co ti libo, a nikdo tě nespátří,“ pravil Amidor, a veda prince s čepičkou, vyvedl jej strážemi.

Když došli poslední ulice, černokněžník chopil prince za rameno a vznesl se s ním do ohromné výše. Město zmizelo pod nimi v modré páře, širá rovina polita plnou září měsíce šla do nekonečna; nejvyšší věže ztrácely se a kolem obou rozhostilo se hluboké ticho.

Princ posadil se vedle černokněžníka na běloučský obláček s okrajem pozlaceným od světla měsíčního a oddychl si. Bylot' mu tak volno v té božské přírodě, cítil se šťastným a oko jeho zalilo se slzou radosti.

Tu kolem nich kmitl se bílý stín.

„Co to bylo?“ otázal se Amidora.

„Byl to Bubák,“ tento pravil s úsměvem, „dobře, že máš na hlavě čepičku, byl by tě spatřil.“

A mráček unášel je dále, až snesl se s nimi v cizím městě na terase prostého domku.

S úsměvem pokynul Amidor princovi a tento zmizel v tmavé chodbě, tápaje rukama po zdech. Došel konce chodby, vstoupil do pootevřených dveří; však na prahu stanul. Za bílým stolem uprostřed jizby klečelo děvče s rozpuštěnými vlasy. Dívala se na obraz visící na zdi a představující prince; její růžové prstíky byly sepjaty k modlitbě.

Nepochopitelný cit zmocnil se Viktora, počal chápati ono sladké tajemství, jež před ním ukrýváno, hlava se mu počala točiti, cítil, že to táž vidina, jež zjevovala se mu ve snách, a naslouchaje jejímu šepotu, slyšel, že modlí se za něho, jehož neznala, jenž též často zjevoval se jí ve snách, jí, opuštěnému sirotku.

Princ odhodil čepičku a vrhl se k nohám svému ideálu.

„Adrienne!“ zvolal, nevěda, proč to jméno mu napadlo.

„Viktore!“ vzkřikla ona z téhož důvodu a vrhla se princovi do náruče.

A rty jejich setkaly se. Zavřeli oči, a když je opět otevřeli, byli v ložnici Viktorově na jeho zámku, seděli podle sebe a celovali se.

Zámecké hodiny odbíjely dvanáctou. Černokněžník Amidor přál jim dobrou noc, a s úsměvem nasadiv si onen fez, zmizel...

Nazejtří Bubák vítězně vstoupil první do princovy ložnice, avšak zděsil se, spatřiv v náruči princově kučeravou hlavinku cizí dívčiny. Běžel vzbouřit celý zámek.

Nastal strašný zmatek. Lidstvo protřhalo stráž a obklopilo hrad; služebnictvo běhalo po chodbách a Bubák, vztekle křiče, spěchal s oddělením vojáků do ložnice princovy, by ztrestal nešťastnici.

Ve dveřích zastoupil jim však cestu Viktor. V očích jeho už nepohrával šotek dětinství. On pevně zvolal: „Až potud! Tímto dnem jsem plnoletým a ujímám se vlády sám, na zkázu vši tmy a nevzdělanosti. Zaslepený, ač laskavý otec můj byl by mne uvrhl do zkázy, ale jinak stálo psáno ve hvězdách – proklet budiž duch tmy a otroctví! Heslem mé vlády buď láska!“

A lid provolával nadšeně králi a jeho spanilé nevěstě slávu.

Bubák pak ve své komůrce zuřivě prohlížel kouzelnou čepičku, již mu na posměch poslal Amidor. Pak nasadil si ji tak pevně na hlavu, že zmizel, zmizel tak na dobro – že se sám vícekrát nenašel.“

* * *

Tak dokončil markýz svou prostou pohádku.

„Adrienno!“ zvolal pak v zanícení, vida dívčinu probouzející se a udiveně hledící kolem sebe. „Adrienno, proč bych vám déle měl skrývat, co jsem sám posud netroufal si k sobě pronést. Adrienno – já vás miluji... Netroufal jsem přiblížit se k vám, obávaje se hněvu své matinky, věděl jsem, že by nevěřila posvátnému citu mému; nyní jsem samostatným, jsem pánem svého srdce, své ruky, svého celého žití. – Odpusťte mi, že nešetřím vašeho zdraví, leč jedná se zde o život můj – odpusťte, že byla jste předmětem mých snů, že nemohu bez vás nadále žít – odpusť, Adrienno, že tě tak nevýslovně miluji.“

Procitnuvši ze sna, spatřila u nohou svých Viktora a pocítila ponejprv lásku, cítila, že jest milována, že miluje...

Ale když rty jejích měly dotknouti se – vytrhla se a hledala spásu v útěku. – Viktor za ní.

Již svítalo; okna zámecká leskla se proti zlatému východu.

Honili se po zahradě; ona udýchána, ztrativši střevíček, doběhla zámku a vrazila do otevřených dveří; nebyla ještě nahoře a slyšela jej za sebou běžícího po schodech. Nezbývalo času než vraziti do prvních otevřených dveří na chodbě. Byl to modrý pokoj.

Ani nedýchajíc přitiskla se ke zdi, domnívajíc se, že markýz ji zde nenalezne.

Nalezl ji, a uchopiv ji v náruč, vtiskl na rty její políbení tak vášnivě, že musila je opěťovati.

Leč tu přihodilo se cosi hrozného.

Obraz starého pana markýze, o nějž byla se opřela, se zakolébal a sletěl.

Silná rána rozlehla se zámkem a Adrienna polekána vyklouzla Viktorovi z objetí a utekla do své ložnice...

V osm hodin markýz přivedl ji opět do svého pokoje. Usedli u snídaně, objímali a celovali se.

Po chvíli vešel správce.

„Co nám přinášíte, pane Bubáku?“ smál se Viktor překvapenému správci do očí.

„Přišel jsem ohlásit milostivému panu markýzovi, že dnes ráno nalezen jeho kůň přivázaný u vrat do parku, slečnin střevíček v hlavní aleji a obraz starého pána v modrém pokoji na zemi, což vždy znamená něco důležitého, nějaké neštěstí...“

Viktor dal se do smíchu.

„Pravda, tentokráte znamená též něco důležitého, ale zato veliké štěstí – znamená, že našel jsem si nevěstu – zde slečnu Adriennu, vaši velitelku...,“ a vtiskl jí polibek na rty...

A vše vůkol se smálo. Jen pan správce usedl venku na lávku a bručel: „Nu, kdo ví – zdaž to bude zrovna štěstí – to celé se mi zdá být podivným i se mnou samotným – takové věci se už teď nedějí... ani nepíše...“

Fantom

1888

I.

Hovor v krčmě, jedné to z nejzapadlejších vnitřní Paříže za doby Ludvíka XVI., stával se živějším; hostinský přišel, rozsvítil druhou lampu, a povytáhnuv opatrně knot, opět zmizel.

V jizbě bylo dusno; kolem dlouhého stolu seděla společnost mladistvých i starších autorů, vyhledavších si krčmu schválně kvůli tajemnému okolí, špatnému vínu a tmavé místnosti; seděli v nenucených pozicích, jedni s pečlivě oholeným vousem a lesknoucími se přezkami na střevících, druzí, pesimisté, bez paruky, nedbale přioděni, s úsměvem pohrdání na rtech.

Mluveno polohlasně; tu ozval se hlasitý smích mladistvého veršovce Chéniera.

„Co se stalo?“ otázal se Bern. de St. Pierre.

„Přátelé,“ zvolal Chénier, „něco nového: Aubertin přestává psáti komedie; dává se na pokání, právě se mi přiznal.“

„Oho!“ voláno, a vše otáčelo se po obžalovaném, jenž seděl vedle Chéniera s hlavou skloněnou.

„Obžalovaný Jindřichu Aubertine,“ zvolal povýšeným hlasem po předsednicku St. Pierre, „zodpovídejte se z utrhačného nařčení.“

„Chénier mluvil pravdu,“ pravil Aubertin.

„Hanba!“ zvolal někdo.

„Pereat!“ zahřmělo sborem.

„Žalobce André Chénier má slovo!“

„Pánové,“ pravil tento těžkým jazykem, „Aubertin mně vypravoval obsah své nové básně.“

„Ven s tou básní!“ voláno.

„Jindřichu, nebudeš se na mne hněvat?“ tázal se žalobce, mžouraje očky.

„Ani mi nenapadlo; povídej to, ale slušně.“

„Dám si záležet. – Nuže, přátelé, bylo to roku – počkejte, až se napiju – tak. Nuže, onoho roku zamiloval se prý mladý Richelieu –“

„Haha, Richelieu byl už tehdy mrtev,“ zvolal tlustý vikomt de Coillac.

„Pane vikomte,“ zvolal St. Pierre, „napomínám vás k pořádku, vy licencím básnickým nerozumíte. – Dejme tomu, že žil; Chénier, pokračujte.“

„Nuže, Richelieu zamiloval se do sličné tanečnice Rigotovy –“

„K smíchu,“ přerušil ho opět vikomt, „ta již také nežila, – vůbec to jméno ani neznám.“

„Dejme tomu, že žila,“ pravil opět St. Pierre, zadržovaným smíchem kousaje se do rtů.

„Ale do té tanečnice byl už někdo jiný zamilován.“

„Milý André,“ přerušil ho Aubertin, „nemám nic proti tomu, povídáš-li to – ale povídej to slušně.“

„To on nedovede!“ zvolal vikomt. „Povídej to sám.“

Aubertin poslechl.

„Nuže, onen sok Richelieuův byl chudobný mladík z venkova; nemohl za lásku svou, neznal přetvářky, darmo hleděl si vymluvit cit, ježž při chladném rozumu zatracovati musil, a jemuž přece žil. Miloval opravdu, vášnivě, šíleně. Ona byla jeho snem, jeho cílem ale tak vzdáleným, že vzdálenost tu překlenouti mohl toliko myšlenkou, myšlenkou smělou, směšnou; marně opěval ji tisícerými neúhlednými verši, oplývajícími láskou, marně ryl v písek její jméno, marně obcházel její obydlí, hltaje zraky každý stín v oknech s těžkými záclonami, marně otloukal si hlavu o zdi podkrovní své komůrky.

Tu našel jej jednoho večera před domem tanečnice Richelieu, opřeného o patník, zkamenělého, dívajícího se vytřeštěnými očima do temných oken. – Richelieu byl podivín; zastavil se u něho, a vyrušiv jej ze snění, otázal se s úsměvem, jak sem přichází, co chce a nač

myslí. Vzdech byl mu odpovědí. Richelieu dal se do rozpustilého smíchu; avšak spatřiv jeho bledý obličej a slzu v oku, zarazil se a zamysliv se vyzval mladíka, by následoval jej do nejbližší posud otevřené kavárny. Usedli tam v polotmě a kníže, jemuž se dostavil nápad, zvolal: ‚Víte co, přáteli, zahrajme si o tu lásku!‘ Mladík vyvalil oči. ‚Nedivte se, vy ji máte rád, já též, proč se klamat? Vyhraju-li já, nechodte více k onomu domu, kde mne děsí váš bledý obličej; prohraju-li, slibuji vám čestným slovem, že se všemožně přimluví u ní, kteráž, jsouc mi vzorem poslušnosti, zajisté nakloní sluchu vašim citům. – Nuže, zahrajeme si? O tisíc tref na karambolovém kulečníku, jenž přichází do módy. Platí?‘ – ‚Platí,‘ zvolal mladík bled. – ‚Každého dne dostavte se sem, kdež sehraje vždy po stu trefách. Desátého dne se pře rozhodne.‘ – Chytrák Richelieu chtěl si z nešťastníka ztropiti šašky, neboť dobře věděl, že se mu v nové hře nevyrovná v Paříži nikdo. – Nešťastný mladík dostavil se druhého dne vsutku; leč byla to s ním práce; neuměl vzít tágo do ruky, nevěděl, co karambol jest, a přece zářily jeho oči nadějí. Richelieu si trochu s ním zahrál, a sehraje sto, propustil jej domů. Druhého dne se věc opakovala. A tak nadešel den devátý; mladý kavalír měl devět set tref, ubohý venkovan ani jedinou; s hlavou třestivou opouštěl kavárnu, aby skočil do Seiny, věda dobře, že příštího dne již zvítěziti nemůže. – Ubíraje se však po nábřeží, ulekl se hrozné mlhy nad řekou, chladna, jež vystupovalo z vody, a podepřev se o zábradlí, díval se zmaten do hlubiny. Všechny jeho naděje byly ztraceny, sázka prohrána, veta po lásce. – Tu projela mu hlavou myšlenka jako blesk v těžkých mračnech. Vzpomněl si na všechny pohádky, jež slyšel vypravovati od své matky o ďáblu, o lidech, kteří se mu zaprodali, nedbajíce spásy duše své, o skutcích, jimiž jim posloužil. Tisícové myšlenky probíhaly mu hlavou, krev stoupala k mozku, mimovolně nachýlil se přes zábradlí a byl by dozajista spadl, kdyby jej nebyla zadržela kostnatá ruka černě oděného muže.

‚Vy chcete zemřít?‘ otázal se s cizím přízvukem.

„Chci.“

„Pro lásku? Bloude, nemyslí jste prve na ďábla?“

„Myslí.“

„Nuže, co mu chcete?“

Mladík pohlédl v úžasu na cizince.

„Divíte se? Arci, naše století nevěří více v ďábla; nuž, mějte si mne zač chcete, ale pomoci vám chci přece. Oč se jedná?“

„Můžete mi pomoci zítra k tisíci trefám karambolovým?“

„Mohu.“

„A čeho žádáte navzájem ode mne?“

Ďábel se pousmál. Mladík rozuměl a po krátkém přemýšlení přijal nabízenou mu ruku. Chtěl mluvit dále, ale muž zmizel. S pomatenými myšlenkami vracel se domů, nespouštěje z mysli tanečnici.

Nastal druhý den odpoledne; těžká mračna srazila se nad Paříží a spustil se drobný déšť, provázený temnotou. Richelieu očekával dlouho mladíka, leč tento se nedostavoval. Přátelé jeho se smáli a on strojí se již, by pospíchal ku své zbožňované vypravovat jí rozmarnou historii o nešťastném venkovanu, tu otevřely se pojednou dveře a jimi vstoupil očekávaný bleď, s podivným ohněm v očích. Rychle uchopil se tága a uklonil se vévodovi, by začal. Vévoda s úsměvem poslechl, leč po devadesáté osmé trefě smeklo se mu tágo. Vyzval mladíka a tento počal hrát; hned při první trefě ozvala se kavárnou bouře pochvaly. Hrál rychle, nepochopitelně; divákům zdálo se, jako by ani nepotřeboval tága; kule běžely samy a jeden z diváků po druhém ustupoval od podivného hráče s pocitem hrůzy a nevysvětlitelné úzkosti. Tloukly právě čtyři hodiny, když dohrál mladík poslední, tisíci trefu. Přítomný jeden abbé poznamenal se křížem.

Leč Richelieu nehnul ani brvou v obličeji. „Zvítězil jste,“ pravil, „následujte mne ku slečně Rigotové.“

Mladík uchopiv klobouk, následoval jej pološílen radostí, že získal přízně svého ideálu za nepatrnou cenu ztráty své duše.

Leč ve dveřích zastoupil jim místo sluha tanečnice.

„Zlou vám nesu, Výsosti, zprávu,“ zvolal temně.

„Co se přihodilo?“ zvolal mladík rozčilen.

„Slečna zemřela před půl hodinou, raněna mrtvicí.“

A síní rozlehl se příšerný smích, ač z přítomných se nikdo ani nepousmál. – Tot', přátelé, moje povídka,“ končil Aubertin.

Nastalo ticho po jizbě; starší spisovatelé podřimovali; mladší bubnovali rozčileni prsty po špinavém stole.

„Nesmysl,“ zvolal jako obyčejně po chvíli vikomt, probudiv se.

„Slátanina,“ pravil Chénier, který dnes trochu přebíral.

„Příliš fantastické,“ ozval se nesměle mladoučký Chateaubriand.

„Krok nazpět,“ prohlásil Roucher.

„A proč?“ otázal se Aubertin.

„Příteli, dej si námi poradit. Mluvíš zde o strašidlech, nikdo v ně více nevěří. Strašidla neexistují.“

„Strašidla existují,“ zvolal pojednou ostře bledý mladík na konci stolu povstav. „Odpusťte, pánové, že mísím se do vašeho hovoru, leč mluvíte o strašidlech, nerozumějíce jim.“

„S kým mám čest?“ otázal se vikomt jizlivě.

„Jsem skoro Pařížan, 23 roků stár a jmenuji se Camille Desmou-lins.“

II.

Nastalo trapné ticho.

Náhlé vystoupení cizincovo, v okamžiku, kdy hlavy umdlené počaly klesati, cizince s příšerným ohněm ve vpadlém oku, působilo na společnost trapně; mimovolně zamlčel se celý stůl a zraky všech upoutány zvláštním kouzlem na mladíka.

Roucher vstal, by otevřel okno do zahrady; v jizbě bylo dusno; lampy blikaly v hustém kouři tabákovém a po místnosti panovala polotma; leč venku nebylo lépe; vzduch byl dusný, věstící bouři, čer-

ná mračna honila se po nebi, srážejíce se v pevný šik a ze vzdálené věže kostelní tloukly hodiny; nebyla venku zima, a přece zachvěl se Roucher, sedaje opět ku stolu. Desmoulins stál posud bled.

„Jste teistou?“ otázal se ho Aubertin.

„Ateistou,“ zněla odpověď.

„A to věříte ve strašidla?“

„Nevěřím v ně v tom smyslu, jak vy je pojmáte, nevěřím v bytosti vyšší, éterické, s mocí kouzelnou, s povahou zlou či dobrou, věřím ve strašidla hrozící nám v naší bytosti, v našem mozku, ve strašidla, jež předvádí nám vlastnost vrozená, díl mozku našeho, tušení čehosi vyššího, jež nám dala příroda.“

„Člověk jest dle Catona tím, čím se stane vychováním,“ pravil vážně St. Pierre.

„Člověk jest tím, čím ho učinila příroda, materie,“ zvolal Desmoulins, „a ona vstúpila nám neurčitý pocit strachu před čímsi, co neexistuje, čemu se smějeme, a co nás může přece přivést k šílenství. Ona vstúpila nám jej právě tak jako smysl pro vlastnosti zlé či dobré, smysl pro sebezachování, pud pohlavní.“

„Podivný člověk,“ pravil St. Pierre k vikomtu.

„Ztřeštěnec,“ zněla odpověď tohoto.

„Zkuste to, pánové,“ pravil Desmoulins, „a dejte se nyní uzavřít do své – dejme tomu – rodinné hrobky. – Nebojíte se, o tom nepochybují, a přece byste tam nešli; každý z vás ví, že tam nejsou žádní duchové, žádné výminečné poměry, nic, čeho třeba se báti, a přec byste neposlechli. A proč? Že máte onen strach vrozený matkou přírodou, že nejste pány svého mozku, že vám jej opanovala strašidla, myšlenky temné a neurčité.“

Hostinský vešel do jizby; průvan zafičel k otevřenému oknu a zhasil obě lampy. Po chvíli rozsvíceny opět. Všichni seděli kolem stolu bledí, naslouchajíce rozhodným, v zápalu pronášeným slovům mladíkovým.

„Proč jste bledí, pánové?“ tázal se dále. „Polekala vás snad ta hloupost, že zhasla světla? Hloupost; průvan; nač třeba se lekat?“

„Příteli,“ ozval se po chvíli St. Pierre, „jste na omylu se svým tvrzením. Neupíráme to, máme často zvláštní pocit strachu, nevysvětlitelného strachu, jemuž se v jasných okamžicích opět smějeme. Leč vinou toho jest pochybené vychování, náhledy, jež nám vštěpovány našimi chůvami, náhledy, jež jsme čerpali z mystických knih a ztřeštěného fanatismu, náhledy, z jichž moci vybaviti se nemůžeme při nejlepším své vůli.“

„A což podám-li vám důkaz sám na sobě!“ zvolal Desmoulins. „Chcete-li mne vyslechnouti?“

„S radostí!“ zvolal Chateaubriand. „Nasloucháme.“

Desmoulins odkopnuv židli, usadil se na stole, a odkašlav si po souchotinářsku, začal:

„Narozen roku 1762 v Guisse, byl jsem dán svými rodiči do obecných škol; byl jsem mazánkem, ve všem mi vyhověno, ničím mi nehroženo, a já zkažen na dobro, stal jsem se příliš živým, marnotratným; Pikardie mi nestačila, cílem mým byla Paříž, ta Paříž, v níž jsem si představoval život rájem, encyklopedisty bohy, ženy anděly. Těžký jsem měl doma boj, ale posléze přece jsem zvítězil, odjel do Paříže a dal se uzavřítí do temných zdí kolegia Ludvíka Velkého. – Byl to trochu náhlý přechod pro mne, jenž uvykl jsem té své Pikardii, a prvního dne zůstal jsem hned udiven státi na rohu jakési živé ulice, otvíraje ústa. Nějaký švihák do mne vrazil a dal se do smíchu. Začervenal jsem se a vrátil domů, kdež jsem se zavřel do své komůrky. Druhého dne bylo mi však již veseleji, třetího provedli mne moji známí Paříží, čtvrtého dne seznal jsem ji býti veselou, pátého bujnou, šestého rozpustilou. Prováděli jsme darebáctví všeho druhu, opíjeli se v hostinci v ulici St. Honoré, pronásledovali ženské a nestudovali přednášky. – Záhy jsem byl relegován a nezbývalo mi na velkoměstský život zvyklému nic jiného než psáti svému otci do Guisse, kdež se toho roku k mé velké veselosti povedly výtečně

brambory, o nějaké peníze. Dostal jsem, ale málo; zato poslal mi otec doporučení k jakési mladé vdově, jež prý jsouc podivínkou, sama obývá jakýsi ztracený dům ve středu města, polozbořený, ale přec posud způsobilý k obývání. – Mladá vdova, starý dům a já jsem též mladý, myslil jsem si, to dopadne divně. Šel jsem tam a dozvěděl se, že nešťastnice zemřela již před půl rokem a že dědic její, jakýsi vzdálený příbuzný, neví si rady s tou hrachovinou. Zdálo se mi to být dobrodružným; zřícenina, jíž budu moci užívat, jak budu chtít, nábytek zaprášený, polámané hodiny, hrobové ticho v domě, skříňe, které praskají, žádný nájem – a já dovolil se u onoho dědice, abych tam směl zůstávat. – Brzo jsem si vše prohlédl, vybral si nejútulnější pokoj z celého domu, zapamatoval si počet schodů v klikatých chodbách s obrazy svatých a krucifixy, abych snad jda v noci z hospody domů, neupadl, a počal dělati rozsáhlé přípravy k nastávající již zimě; koupil jsem zásobu paliva, svíček, dále žlutou kočku, která měla za účel honiti myši v domě snad existující, a odstěhoval jsem se se svým majetkem, tj. párem střevíců, prázdnou lahvičkou voňavky, spisy Diderotovými a hřebenem do své zříceniny. Nahoře našel jsem starý nábytek, na stole růženec a ve vedlejším pokoji staré piano, památky to po zesnulé.

Bylo mi z počátku trochu smutno, avšak moji přátelé v krčmě dovedli mne rozjařit. Chodil jsem každé noci po jedné do svého obydlí a spal, jako když mne do vody hodí; ráno pak vstal jsem, díval se nemytými okny trochu do pusté ulice, vypočítal si, kolik mám ještě peněz a zapadl do hluboké lenošky, kde prý má vdova zesnula.

Tu dne 8. prosince 1782 přihodilo se mi cosi zvláštního. Jako obyčejně prohánělo se nás několik městem, když tu zpozorovali jsme dvě hezká děvčátka, k nerozeznání podobná, ubírající se volně naším směrem. Připadlo mi to dobrodružným, udělali si s některou z nich známost, známost, jež by mohla vésti k zajímavým zápletkám a omylům pro neobyčejnou jich k sobě podobu, a proto odtrhl jsem se od ostatních, pronásleduje děvčata. Tato zostrčila krok a já nemohl

jich dohoniti. Již plnou čtvrt hodinu jsem je pronásledoval, aniž by se byly ohlédly, a nespustil jsem přece z očí; vedly mne neznámou čtvrtí, počaly se mi ztráceti v nastalé sněhové chumelenici a počínajícím soumraku a tu vždy musil jsem zrychlit krok. Jednou podařilo se mi dostihnouti svého cíle, ale tu jsem upozoroval, že to dáma pouze jedna; kam se poděla druhá, nemohl jsem pochopiti.

Chtěl jsem dámu již osloviti, když pojednou zmizela na konci uličky ve vysokých dveřích u zdi. Vstoupil jsem za ní a s udivením upozoroval, že jsem na hřbitově. Zasněžené náhrobky ztrácely se v polotmě večera, panovalo tu hrobové ticho. Děvče mi zmizelo; pil jsem poněkud více punče, ovanul mne chlad.

Ty bílé hroby dívaly se na mne tak smutně, černé kříže rozpínaly svá široká ramena v to ovzduší temné a husté a celá prostora byla pokryta jediným bílým rubášem. Tu zasmál jsem se tomu sám, že chci upustiti od pronásledování své neznámé, honě se neznámou krajinou již tak dlouho; vzpomněl jsem si na výsměch svých přátel a zmužile bral jsem se hlavní cestou uprostřed hrobů. Ve sněhu na cestě viděl jsem zcela jasně před sebou otisk malých nožiček, trochu až příliš malých, jdoucích od vrat; stopoval jsem je neúporně. Cesty se křížily a já po pěti minutách upozoroval, že bloudím. Byla již skoro úplná tma a mrazivý vítr hnal mi do tváří sněhové vločky. Však věděl jsem, že zbloudit nemohu, maje před sebou vytištěné šlépěje, neboť ona dáma zajisté věděla, kam jde. Na jedné křižovatce však stanul jsem bled a dech se mi zatajil; stopy ve sněhu úplně přestaly.

III.

Napadly mne podivné myšlenky. Nemohla přece zde se zastaviti, vždyť bych ji musil viděti; aby byly další stopy zaváty, bylo nemožno, neboť ony posavadní bylo vidět zcela jasně a takový přechod byl

nemožným. – Krev vstoupila mi ku hlavě; rychle jsem se obrátil, chtěje se vrátit po svých vlastních šlépějích; leč záhy zpozoroval jsem, že i těch při nastalé tmě již rozeznati nemohu. Sníh sypal se hustě a já viděl, že mně zde bude naposledy strávití noc, zde mezi mrtvými Pařížany, u hrobů sněhem zavátých, kde ni jediný ptáček se nechoulil zimou na bílém stromě, kde zvuk mrazem tuhl a kde stráží kolem stály jen staré náhrobky různé velikosti, ale všechny se stejnou příšerností.

Dal jsem se do křiku, ale ni ozvěna mi neodpověděla. Nahmatal jsem po tmě lavičku a usedl jsem na ni. Netrvalo dlouho a punč i unavení účinkovalo; za několik minut jsem usnul opřen o strom.

Jak dlouho jsem spal, nevím, ale pamatuji se zcela zřetelně na první okamžik svého procitnutí. Nevěděl jsem, kde jsem; avšak rázem pochopil jsem situaci. Měsíc v zenitu svítil jasně jak rybí oko. Na protějším náhrobku leskly se diamanty sněhové; byl ostrý mráz a já povstav viděl jsem krátký stín u svých nohou.

Stává se, že pojednou zastaví se v nás řada myšlenek; že nastane kolem nás děsivé jakés ticho, ticho hrobové, nepřerývané ni zašustěním křídla mušího, a ticho to působí na mozek zvláštním tlakem, spojeným s hukotem vody a bzučením včel. – Bylo to příšerné ticho, jež zde panovalo. Napadlo mi, abych se procházel, bych poznovu neusnul, a to třeba navždy. Šel jsem těmi dlouhými alejemi a četl v jasné záplavě měsíčního světla náhrobní nápisy, jména mně cizí, podivně znějící; zrychlil jsem krok, jda kolem otevřeného hrobu, a zamyšlen stanul jsem před velikým křížem na konci aleje. – Myslil jsem na velké dobrodiní, jehož se mi dostalo tím, že mne moje chuvy nestrašily strašidly. Hledal jsem též stopy, které jsem večer pro tmou sledovati nemohl; byly zaváty.

Usedl jsem na jiné lávce a šťastně jsem usnul; tentokráte spal jsem lehce, zdálo se mi, jako bych se procházel mezi hroby a našel tu pojednou bídný kříž s rezavými písmeny: „Zde odpočívá Camille Benoit Desmoulins, nar. 14. září 1762, zesnulý 8. prosince 1782,

neznaboh a ničema.' Hezká to chvála po smrti, myslil jsem si, a dal se ve spaní do smíchu. A snil jsem dále, cosi nesmyslného, jako bych byl našel na konci oněch dívčích šlépějí, které jsem pronásledoval, otevřený hrob, obsahující čerstvou rakev s nápisem: ‚Zde odpočívá ***, zemřela 5. prosince r. 1782,‘ a napadlo mi ve snu, že by to mohla býti ona pronásledovaná dívka, což by poznovu dokazovalo, že těm mrtvým tam dole jest zajisté dlouhá chvíle.

Vzbudil mne ráno jakýsi dělník, ubíraje se kolem mne; vyskočil jsem, protřel si zmrzlé údy a vzpomněl si hned na ono děvče, které mne sem zavedlo. ‚Je to dcera hrobníková,‘ odpověděl dělník, ‚zůstávají v malém domku na konci hřbitova.‘

‚A kde jsem já?‘ otázal jsem se.

‚Blízko vchodu, tam vizte vrata,‘ odpověděl. Vysvětlil jsem mu, jak se mi její šlépěje ztratily; on se smál a dokazoval to sněhovou závějí, potom se divil, že jsem za tu noc nezmrznul, a přeskakuje z nohy na nohu, zastrkoval do kapsy peníz, který jsem mu daroval.

Jednoduchá událost, učinila však na mne hluboký dojem; šel jsem zamyšlen zpět do města, vyptává se na svou ulici. Došel jsem domů ulehl a spal.

Přátelé uvítali mne v hospodě hlukem a smíchem; otázali se, kam mne ony neznámé zavedly, kdy jsem přišel domů, a já jsem musil odpovídati. Nevěřili mi. Povídali, že bych nebyl tak zhola vyvázl, že by byla noc strávená na hřbitově jinak na mne, na můj mozek účinkovala atd. atd. Bylo mi to zprvu k smíchu, později však stal jsem se vážným a začalo mi býti nevolno; necítil jsem se veselým v oné společnosti, napadlo mi, že za řadu let i oni budou na onom pustém hřbitově, že i jejich rovy přikryje sníh svým rubášem, že i oni budou mít na rezavých křížích smutné nápisy a že o nich nebude vědět v nové Paříži nikdo, nikdo...

Neubráníl jsem se jakémusi strachu, když blížil jsem se sám tmavou ulicí ku svému domu. Dnes zdál se mi ten dům být nějakým velkým, černým, ulice příliš pustou; přál jsem si, aby jen jedině

okno v cizích domech bylo osvětleno, aby jen jediný osamělý chodec okázal se na rohu ulice, abych se do své zříčeniny nedostal. Skoro již jsem se chtěl vrátit do krčmy, když jsem se sám před sebou zastyděl. Směle přistoupil jsem ke dveřím, otevřel je, zavřel za sebou zas na klíč a těžkým krokem bral jsem se tmou na schody, hledě myšlenky své upoutati k čemusi veselému.

Tu zaslechl jsem zcela zřetelně za sebou duněti kroky; zpočátku nevěřil jsem svému sluchu a vykládal vše ozvěnou; ale pak mi napadlo, proč jsem nepozoroval onu ozvěnu dříve, obýváje dům již delší dobu. Zastavil jsem se na schodech a naslouchal. Kroky též ustaly.

„Jsi opilý,“ myslil jsem si a šel dále. Ale kroky za mnou ozvaly se opět. Zastavil jsem se a přetřel si rukou čelo, snaže se klidně přemýšleti. V celém domě nezůstávala přec živá duše, to věděl jsem dobře a cítil, jak mi srdce rychleji tepe.

„Je zde někdo?“ vzkřikl jsem do tmy.

„Je zde někdo,“ opakovala ozvěna.

Musil jsem se dáti do smíchu před papouškující ozvěnou; smál jsem se, trochu nuceně, ale přec nahlas.

A za mnou ozval se také smích, ale docela jiný, s výrazem škodolibosti, příšernosti.

Pamatuji se posud, s jakým spěchem jsem vrazil do své komnaty a jak jsem si oddychl, cítě za sebou zavřené dveře. Potácel jsem se bled ke stolu a rozsvítil. V hlavě mi hučelo, víčka oční se zavírala a já zhasiv ulehl na lože; byl to zimničný spánek, polobdě přemýšlel jsem nad podivnou ozvěnou, na noc strávenou na hřbitově a ve snu obletovaly mne podivné vidiny, bledé dámy v černých šatech, velké známé hlavy spočívající na dlouhých pavoučích nohách, kývající se kupředu i nazad, všechny s hrůzným úsměvem, vytřeštěnýma očima; potom viděl jsem sebe sama v chumelenici na hřbitově a potkal jsem na vedlejší cestičce svou vlastní podobu, která dala se přede mnou na útěk. Honil jsem ji nanejvýš rozčilen, až dohonil jsem ji u jedno-

ho prázdného hrobu, z něhož vyhlížela hlava polozetlelá, bezvlasá, opřená o lokte, šklebíc široká ústa k úsměvu. Dvě bezmasé ruce strhly mne do hrobu, hlína sypala se na mne, avšak náhle stál jsem opět na jasné zelené louce a spatřil před sebou krásnou ženu, bledou, v černých šatech, pohlížející na mne svým velikým okem nevýslovně něžně a láskyplně; vtom vidím pojednou rozstupovati se onu postavu, přede mnou stojí opět dívky dvě, smějící se oním smíchem, jež uslyšel jsem v chodbě. Dal jsem se na útěk v nepochopitelné úzkosti, ale pojednou chopila mne znovu za krk odzadu ruka kostlivcova... Vzbudil jsem se. Měsíc svítil jasně do komnaty; díval jsem se po pokoji, ale vše bylo klidno; cítil jsem úlevu. Zrak můj upřel se na dveře, a hle, ony se otevřely. Vstoupila táž vidina, která mne pronásledovala, dáma bledá, v černých šatech, a usedla do lenošky.

„Kdo jste?“ otázal jsem se trochu nesměle.

„Jsem fantom,“ odpověděla, „jsem výtvar vaší obrazotvornosti; neexistuji, a přec ve mne musíte věřit.“

„Ale já nechci věřit,“ zvolal jsem rozčilen.

„Musíte; aspoň potud, pokud se nevyhájíte z horečky, kterou jste si včera ulovil; ostatně nepřišla jsem vás děsit, nepřišla ze svého popudu, vy sám jste si mne vyvodil ve svém mozku; nemyslete na mne, a já se vám nebudu zjevovati.“

Uposlechl jsem její rady a ona s úsměvem zmizela. Zdvořilé strašidlo mne opustilo, usnul jsem poznovu; cítil jsem však první návaly horečky, následky to nastuzení na hřbitově. Sny dostavily se opět, ale bez souvislosti, mlhavé.“

... „Líčíte nám, pane Desmoulinse, svoji horečku,“ pravil Roucher zívaje.

„Ano, však následky její jsem si nepochopitelným způsobem zachoval. Vyhojil jsem se záhy a začal opět navštěvovati Paumartinův hostinec. Mé halucinace mne opustily, slyšel jsem sice nyní vždy ozvěnu svých kroků na chodbě, nic jiného mne však zatím nezne-
pokojovalo.“

Řeč Desmoulinsovu přerušil náhlý záblesk venku v zahradě; hned nato zahučela bouře.

„Kýho d'asa,“ zvolal vikomt, „máme, pánové, nejvyšší čas, chceme-li za sucha dostati se domů. – Pane hostinský, platíme.“

A za ním povstali ostatní vyjma Desmoulinse a Aubertina.

„Odpustte, pane,“ pravil Coillac s úsměvem, „ale dopovíte nám svou povídku až zítra, ano?“

Desmoulinse stál bled, kloně se na rozloučenou. Básníci zmizeli. Hostinský zhasil jednu z lamp a po síni rozhostila se polotma.

Aubertin seděl zamyšlen, podpíraje dlaní hlavu za stolem.

„Pokračujte,“ zvolal v napětí na Desmoulinse.

„Milerád. Vrátil jsem se do dřívějších kolejí; počítal jsem každé ráno peníze, pak díval se neumytými okny do pusté ulice, večer navštěvoval Paumartina, potom slyšel ozvěnu na chodbě a potom spal.

Jednoho večera však, když jsem lehal do postele, zaslechl jsem něco nového, co mne nemálo poděsilo. Slyšel jsem totiž zcela zřetelně zaznít na pianě, ve vedlejšímu pokoji stojícím, akord, zcela harmonický akord, jehož dozvuk zvolna odumíral v pustém mém obydlí.

Položený chopil jsem se svícnu, abych pospíšil do vedlejšího pokoje; otočil jsem klíč ve dveřích a vstoupil; vzduch chladný s nádechem plesniviny mne ovanul; světlo mi plápolalo průvanem a já rozhlédl se rychle po komnatě. Sín byla prázdná, neobsahujíc ni jediné židle a piano v druhém koutě stálo uzavřeno. Přiskočil jsem, otevřel víko a s výkřikem upustil světlo na podlahu. Bylť jsem zpozoroval v prachu nakupivším se na klávesách stopy prstů, dívčích prstů.

Ve smrtelné úzkosti potácel jsem se do svého pokoje; tentokráte však jsem neusnul; věděl jsem, že nejsem churav, že nemyslíl jsem na piano, nehledal stopy prstů, a přece cítil jsem, že jsem blízek šílenství. Otevřel jsem okno a díval se ven; snažil jsem se chladně rozvažovat, namluvit si, že praskla snad nějaká struna a vyvodila tím onen akord, však marně. Nevím, proč vstoupil mi na mysl opět

můj fantom, a já rychle zavřel oči, abych nic nespátřil; slyšel jsem však zato zcela zřetelně v druhém pokoji zvuk podobný onomu, hledá-li kdo dlaní na dveřích mého pokoje kliku, nemoha ji nalézt. Vyskočil jsem a uzavřel dveře opět na klíč, rozsvítil, uvrhl se na lůžko a snažil se usnouti. – Nespál jsem však dlouho; vzbudil mne zvláštní pocit, pocit, jaký cítíme, dívá-li se někdo na nás. Otevřel jsem oči a při matné záři svíčky hledal jsem oči, jež si mne prohlížejí; a vskutku, veliký černý obraz, představující bývalou majitelku tohoto domu, visel nakřivo, takže její oči dívaly se na mne, zcela klidně, a přece příšerně, jako by svítily. Uchopil jsem obraz a sňal jej ze zdi; oči její obracely se za mnou, dívající se na mne bezvýrazně; obrátil jsem obraz ke zdi a ulehl. Spánek se konečně dostavil.

Druhého dne časně jsem vstal; necítil jsem se nemocným a vše zdálo se mi snem. Ba, byl bych se sázel, že se mi všechno jen zdálo, kdyby se mi večer bylo nepříhodilo něco ještě příšernějšího, jež okázalo konečně mozek můj v jasném světle.

Přišel totiž domů, rozžehl jsem světlo a šel do svého pokoje. Když jsem vstupoval, zdálo se mi pojednou, jako bych byl upozoroval uprostřed pokoje státi několik černých postav, jež s příchodem světla na všechny strany mizely. Pronásledoval jsem očima jednu z nich; pospíchala do šatníku, otevřela zvolna dveře a otočivši se, zavřela je opět za sebou. Vzkřikl jsem, poznáv sama sebe. – Toť vývin mého šílenství, řada událostí, jež nutí mne věřiti, že strašidla existují, že nejsme pány svého mozku a že musíme se báti i před věcmi, jež lze si vysvětliti.“

Aubertinovi hučelo v hlavě.

„Nemožno,“ pravil polohlasně.

Vstoupili dva policejní vojáci, aby dali zavřítí krčmu.

„Jakže,“ vyskočil Desmoulins, „vy posud pochybujete, Aubertine? Nuž proved'te mne nyní do mého obydlí a ručím vám za to, že příšerné jeho okolí, vypravování moje a bouře, která se venku rozzuřila, přivede vás k jiným náhledům.“

Aubertin pohlédl na mluvícího; jeho oči plály, jazyk vínem těžký snažil se odpovědět; ale konečně rozmyslil se a vstal odhodlaně.

„Půjďme!“

A zabalivše se oba do plášťů, vyšli z krčmy ven do deště.

Když octli se u domu, otevřel Desmoulins klíčem dveře. Vstoupili a uzavřeli za sebou.

Mrazivý vzduch ovál Aubertina poloopilého. Desmoulins měl pravdu, on se bál, a nevěděl čeho. Rozmýšlel se zprvu jít dále, leč Desmoulins jej odvedl.

„Slyšíte ozvěnu?“ tázal se tento podivným přízvukem.

„Slyším,“ odpověděl Aubertin s pocitem nevýslovné úzkosti.

„Věříte v strašidla?“ otázal se Desmoulins.

Aubertin bál se odpovědět, zde v tomto koutě, kde by jimi mohl hned být potrestán.

Venku skučel vítr a blýskalo se.

Když vstoupili nahoře do prvního pokoje, vnikl pojednou proud modrého světla, pocházející od širokého blesku, do obydlí Desmoulinsova.

Aubertin vykřikl, zakryv si rukou oči.

„Co jest vám?“ otázal se Desmoulins.

Aubertin mlčel.

„Nu, mluvte!“

„Viděl jsem na konci řady těchto pokojů, jichž dveře jsou otevřeny, státí vás, vaši podobu,“ zašeptal.

„Nuž věříte v strašidla?“ tázal se Desmoulins.

„Věřím.“

„A hleďte, a přec i to jest vysvětlitelné,“ pravil Desmoulins s úsměvem a rozsvítiv vedl Aubertina řadou pokojů až k místu, kde viděl Aubertin jeho podobu.

Stálo tam veliké zrcadlo.

Růžena

1889

I.

Pochmurný, mrazivý den prosincový chýlil se ke konci; v parku, náležejícímu k ústavu pro choromyslné, vládlo po pustých stezkách hluboké ticho. Bylo v ten den v zahradě tak smutno, že ni jediný z chovanců do ní si nevyšel.

Večer nastával mnohem dříve než obyčejně. Černé chmury, plné sněhu, obestřely obzor kolem dokola neproniknutelným závojem a studená mlha, spěchajíc nastávajícímu soumraku ku pomoci, ohlašovala smutnou noc následující po smutném dni. Křoviny, jino-vatkou obalené, zdály se spáti; ni větvička nerozkolébala se skokem polozmrzlého ptáka a hluboké to ticho pusté zahrady a tmavé budovy uprostřed přerušeno toliko temným duněním hodin, odbíjejících šestou hodinu večerní. V tu dobu seděl správce ústavu, doktor Borotínský, ve svém pokojíku. Zapáliv si doutník, zabořil se hluboko do sametové pohovky a díval se oknem do chladné noci.

Nemiloval světla, a nedával si tudíž dlouho přinášeti lampu; postačila mu fantastická červená zář, vycházející z velkého staromódního krbu, jenž vydychoval příjemné teplo. Elegantní nábytek svědčil o nevšedním vkusu a bohatá vědecká knihovna doplňovala milý dojem tohoto „útulného hnízdečka“, jak on sám pracovnu svou nazýval.

Modrý kouř táhl se v dlouhých čarách ke krbu, křeslo, stojící u ohně, zapraskalo žářem a pokojem rozlehl se hlas zvonku, jehož se byl dotekl.

Po chvíli vstoupil jeden z opatrovníků, a smeknuv čepici, zůstal nesměle státi u dveří.

„Nu, je všechno připraveno?“ otázal se doktor. „Či jest ještě něčeho potřebí, než odjedu?“

„Ničeho víc. A kdy ráčíte se vrátit – Vašnosti?“

„Zítř ráno. Jsem pozván na ples baronky K. – doufám, že dopraví mne tam vůz za hodinu –, zůstanu tam bezpochyby přes noc a časně z rána se navrátím. Nuže – asi za hodinu dejte zapřáhnout!“

Však opatrovník neodcházel.

„Nu – co je?“ otázal se doktor, obrátiv se k němu.

„Vašnosti – pan Jaroslav prosil – zdaž byste mu nevěnoval trochu času, než odjedete.“

Doktor vstal z pohovky.

„Jaroslav?“

„Ano; nechce zůstat tuto noc sám ve svém pokoji – a přec, jak ráčíte vědět, je tam pouze jediné lůžko.“

„Nechť přijde ke mně!“ pravil doktor, chodě dlouhými kroky po kobercích. „A rozsvěťte lampu!“

„Co asi chce?“ bručel si pak do dlouhého, tmavého vousu. Kvůli zajímavému umělci, básníku, jehož ústav asi před měsícem přijal v opatrování, byl by zajisté obětoval celý onen ples.

Pak odloživ doutník a postaviv rozsvícenou lampu na stůl, spustil žaluzie a usedl opět zamyšlen do pohovky.

Za několik minut zaklepáno na dveře a do pokoje vstoupil as třiaadvacetiletý mladík; husté černé vlasy splývaly mu na úbělové čelo a zapadlé oko svítilo nejistým leskem. Byl oblečen v černý šat, v němž byl do ústavu dodán, a upínaje pohled k zemi, očekával první slova doktorova.

„Přistupte blíže, pane Jaroslave,“ pravil po chvíli tento zdvořilým hlasem – „máte prý nějakou žádost.“

„Ano,“ pravil ošetřovanec a sepjal ruce. „Prosím, prosím, – nenechávejte mne dnešní noci o samotě.“

„A proč?“

Jaroslav neodpovídal.

„Nu, pojd'te sem,“ pravil doktor, ukazuje na židli proti sobě. „Usedněte a sdělte mi příčinu svých obav.“

Jaroslav sednuv podíval se náhle ostře doktoru do očí.

„Pane doktore, věříte v předtuchu smrti?“

Doktor se usmál.

„Nu, co se vám přihodilo?“ otázal se po chvíli.

„Mně – mně nic – však tuším svou brzkou záhubu.“

„Zajisté bez příčiny.“

„Oh, nikoliv, mýlíte se,“ pravil s trpkým úsměvem Jaroslav. „Nejsem pověřčivý, vím dobře, že jsem byl sem dán pro okamžité pomatení smyslů, vím, že hojíte mne nyní v domnění, jako bych trpěl utkvělou představou, že jsem pronásledován, však mýlíte se všichni, jsem úplně při smyslech, a že jsem vás o tom nepřesvědčil, bylo vinou pouze vaší!“

„Přesvědčit? Jaké to míníte důkazy?“

„Jsem nešťasten, vím to – osud nezahrál si snad s nikým tak strašně, jako se mnou – a zasluhuji zajisté politování; však ještě více činí mne nešťastným to, že nevěříte slovům mým – že považujete mne za blázna! Že doufáte, že mne můžete vyhojit!“

„Nuže, jste v příhodné náladě,“ pravil doktor, „i použiji okamžiku toho sám, abych vás o lichosti vašich domněnek přesvědčil. Naříkáte si stále na to, že ve vaší společnosti dlí bledý muž v černém obleku, že nespouští z vás očí, že provází vás kamkoliv jdete, že uléhá vedle vás na lůžko, že chcete-li utéci, zabraňuje vám cestu ke dveřím, a že dívá se na místě vaší podoby na vás ze zrcadla, není-liž pravda? Nuž zodpovězte mi jednou tuto otázku: Kdo je onen muž?“

„Je to Albert, můj nejlepší přítel, jenž zemřel přede dvěma měsíci,“ pravil šílený vážně.

Doktor stál těsně před ním, dívaje se mu do očí.

„Vidíte jej nyní opět?“

Jaroslav rozhlédl se po pokoji.

„Ano.“

„A kde?“

„Tam!“ zvolal šílený, ukazuje na křeslo před krbem. „Sedí, ohřívaje si zkřížené nohy na dohasínajícím ohni, a nyní, slyše o sobě mluvit, obrací svůj strnulý pohled na mne.“

„Nuže, přesvědčím vás,“ pravil doktor, kráčeje ke křeslu, aby je odstavil.

Však nepohnul jím ani o píd’.

„Toť dobré,“ smál se ironickým úsměvem. „Váš přítel zdá se mi být trochu těžkým,“ pravil, opětuje nadarmo svůj pokus.

„Zkuste nyní!“ pravil Jaroslav bled. „Již vstal a postavil se k samému krbu.“

Doktor dotkl se křesla, jež pod jeho rukou zvolna ujíždělo. Pak usedl opět na své pohovce, nemoha ubrániti se úsměvu.

„Můj důkaz se mi dnes nezdařil, snad pro nějakou vzpříčivší se třísku, nebo cos podobného, však příště –“

„Nepodaří se vám také,“ pravil klidně Jaroslav.

Nastalo trapné ticho.

„Cítím svůj blízký konec,“ pravil konečně šílený, „nebojím se smrti, ale prosím, prosím, nenechávejte mne dnešní noc o samotě. Nevím, dočkám-li se rána; a přece ještě tak rád svěřil bych se s hříchem svým někomu, kdo cítí neštěstí mé se mnou, kdo by uvěřil tomu, co bych mu odhalil, a politoval mne ubohého,“ pravil a vypuknul v usedavý pláč.

Doktor uchopil dojat jeho chladnou ruku.

„Upokojte se, našel jste ve mně oddaného přítele a milujícího otce; nestrašte těžce zkoušenou mysl svoji klamnými domněnkami a předtuchami a svěřte se mi se vším, co vás tak tísní; snad mohu vám útěchy poskytnouti, snad podaří se mi vrátiti vás veselého onomu světu, z něhož jste se musil vzdálit, a doufám, že zůstaneme si přáteli na vždy. – Vypravujte, vypravujte.“

A Jaroslav uposlechl.

* * *

„Dostudovav venkovské gymnázium, měl jsem dle slov otcových rozhodnouti se, jakému povolání chci se věnovati. Byla to pro mne těžká volba, nechťelo se mi do ničeho. Konečně rozhodl se otec.

A druhý den jel jsem do Prahy na právnická studia.

Dvě léta šlo to jakž takž. Platil jsem vždy řádně své nájemné, vyhýbal se zábavám, plesům, hospodě, a byl jsem vůbec v každém ohledu vzorem studenta.

Však pomalu jsem se, sám toho nepozoruje, měnil. Knihy počal jsem odkládati, zábavy, jimž jsem se dříve vyhýbal, počal jsem vyhledávati – a upadl jsem do dluhů. Byly čím dále větší, až mi přerostly přes hlavu; nájemné byl jsem dlužen již za dva měsíce – a když uplynul třetí – a já dosud neplatil – dostal jsem okamžitou výpověď. Vzal jsem ji na vědomí, schoval si své věci k sousedovi – a s lehkou myslí koupil jsem si cestou ke své každodenní hospůdce za poslední své peníze doutník.

Již dlouho nebyl jsem tak vesel jako onen večer ve společnosti přátel, skoro vesměs chovanců malířské akademie; při dobré náladě a ještě lepším pivě zapomněl jsem docela na své trampoty.

Pamatuji se pouze, že bylo silně po dvanácté, když jsme se konečně loučili. Šel jsem, zapomenuv na vše, s Albertem, jenž byl tehdy též přítomen, v růžové náladě k domovu. Když přišli jsme před vrata mého domu, rozbřesklo se mi pojednou v hlavě.

„Zpropadeně, vždyť tady už nebydlím!“ zvolal jsem.

„Dostal jsi výpověď, vid’?“ pravil Albert suše, jako hlas svědomí.

„Ano, co teď?“

Albert vzal mne pod paží.

„Pro dnešek ti chci pomoci,“ pravil a již ubírali jsme se k jeho domovu. Kudy jsme šli, nevím. Vím toliko, že po pravé naší straně stály dvě staroměstské radní věže, orloj tenkrát že sestával z ohromného počtu stejně velikých zlatých kol, do sebe zapletených, a kašna na Malém náměstí tančila kolem nás v povětrí. Když přišli jsme na roh Jilské a Husovy ulice, zastavil se můj průvodce před velikým černým domem.

„Tady zůstávám,“ pravil a vytáhl z kapsy ohromný klíč.

A po chvíli ubírali jsme se po širokých, staromódních schodech nahoru; na cestu svítila nám olejová lampička, visící pod sochou Krista v životní velikosti.

„Dům tento,“ pravil vážně Albert, „náleží řádu dominikánskému a souvisí též s klášteřem.“

Měl jsem vždy antipatii proti všemu, co zavání klášteřem; studeným vzduchem, který mne ovanul při vstoupení na schody, vystřízlivěl jsem valně – obrazy svatých, roztroušené po klikatých chodbách, jimiž jsme se brali, zdály se mi v příšerném přísvitu bliskavých lampiček ožiovati a dlouhými koridory jako by před námi prchaly stíny...

Uchopil jsem se pevněji ramene Albertova. Usmál se.

„Všemu na světě člověk přivykne,“ pravil stoicky a zastavil se před jednoduchými dveřmi, jež otevřel.

Byl to krásný, útulný pokojík, do něhož jsem vstoupil. Vše v nejvкусnějším pořádku, na oknech vedoucích do klášterní zahrady, čisté záclony, na stole vprostřed pokoje několik nehotových skic mého přítele a stěny ozdobeny kopiemi nejlepších obrazů naší doby.

Ba byl to zrovna přepych, s jakým se zde zařídil. Červená sametová garnitura pyšně stavěla se po bok ohromnému zrcadlu, jež stálo na velikém pestrém koberci. U samých dveří leskl se vycíděný samovar uprostřed krásných sklenek.

Přítel můj rozsvítiv velkou modrou lampu, postavil ji na stůl a jal se připravovati čaj.

Byl to vskutku kontrast obdivuhodný – hnízdečko tak příjemné uprostřed nevládného klášterního okolí.

„A kde budu spát?“ otázel jsem se.

„Tam,“ pravil Albert, ukazuje na své lůžko.

Přistoupil jsem k posteli, vyzývala přímo k ulehnutí.

Nad postelí visela v rámečku podobizna dámy. Sňal jsem ji ze zdi a přiblížil se s ní k světlu.

Až se mi dech zarazil, když jsem spatřil výraznou hrdou tvář v rozkošné harmonii s přímým, graciézním držením těla.

„Kdo je ta dáma?“ otázal jsem se.

Albert neodpověděl.

Pověsil jsem obraz na stěnu. Zrovna pod ním visel krásný, slovinou vykládaný revolver. Prohlédl jsem jej, byl ostře nabit.

Kroutě hlavou chtěl jsem vstoupiti do postele, ale tu šlápl jsem na něco křivého, jež ujelo pod mou nohou. Vzkřikl jsem polekán, zvedl to a přinesl ke světlu.

Byl to zouvák.

II.

Když jsem se ráno probudil, svítilo slunko vesele do pokoje. Na stole vedle postele stál koflík vystydlého čaje a o mém hostiteli nikde ani památky.

„Odešel do akademie,“ napadlo mi ihned.

Tím však uvedl mne do nemalých rozpaků; nemohl jsem odejít, byt nemohl jsem přec nechatí otevřený – a komu odevzdati klíč?

„Vyčkám jeho příchodu,“ odhodlal jsem se konečně a vstal; z dlouhé chvíle jal jsem se pak prohlížeti jeho věci.

Noc předcházející zdála se mi pouhým snem, ba s veškerou určitostí nemohl jsem tvrditi, kde se nacházím. Otevřel jsem dveře na chodbu, zrovna naproti nim visel obraz nějakého svatého a před ním červená lampička. Tedy se mi to o těch chodbách nezdálo.

Ale proč vyhledal si přítel můj tak podivný byt?

V myšlenkách usedl jsem na pohovku.

Slyšel jsem často vypravovati o Albertovi, že je podivín. Smáli se mu jeho soudruzi a vypravovali si při pivě za jeho nepřítomnosti rozličné historky, jichž rekem byl on. Byl idealistou – v tom souhlasili všichni.

Ba až k extrémům. Vytvořil si zvláštní svět, svět fantastický. Vše kolem něho prý žije – obrazy, vystavené v akademii, vystupují prý v čas, kdy ještě on samojediný v jizbě své pracuje, z plátna a obletují jej. Čarovná tvář madony, obrazu to, jež nedokončil, zjevila prý se mu ve snách, a když prý kdysi po nějaké návštěvě se ho kdosi otázel, kdo že to u něho byl, odpověděl zcela vážně, že jej na usilovné jeho prosby navštívil Salvator Rosa – jeho ideál.

Z počátku se mu smávali, ale pak seznavše, že nemůže býti jinak může přičinlivějšího a dobrosrdečnějšího, nevšímali si dále jeho podivných libůstek.

Skici, roztroušené po stole, začaly poutati mou pozornost. Myšlenky v nich obsažené byly velice temné, na všem zdál se mi spočívatí jakýsi mrak hlubokého zármutku. Přistoupil jsem k jednoduchému pianu, stojícímu u pravého okna; otevřel jsem víko a udeřil na jednu klapku. Ozval se dlouhý, dutý ton, jenž zvolna zdál se mi odumírati v prostranném pokoji.

Mrzut zavřel jsem opět piano a rozhlédl se znovu po pokoji. A zrak můj utkvěl opět na podobizně, jež visela nad postelí. Přistoupil jsem těsně k ní.

Byl to vskutku sálavý oheň, jenž zdál se pláti z černých těch očí, havraní vlas líbal sněhovou šíjí a pootevřené rty okazovaly dvě řady roztomilých zoubků. V pohledu tom spočívalo cosi nevýslovně hrdého, ba mně, dívajícímu se chvíli na podobiznu, zdálo se, jako bych četl v očích těch: „Zde jsem paní já, cizinče!“

A mimovolně jsem se uklonil, polohlasně odpovídaje: „K službám, slečno – tak krásné velitelce podrobiti se může býti jen rozkoší.“

Patrně vpadl jsem doprostřed románu; Albert je zajisté zamilován; ale kdo je tato kráska? A vzav fotografii k světlu, jal jsem se prohlížeti druhou její stranu. A vskutku – docela v rohu byl sotva čitelný podpis – jen tužkou, podpis, jež byla se asi marně snažila dívčí její ručka narychlo vymazati. Stálo tam: „Růžena“.

Vtom vzal mi někdo obraz z ruky.

Obrátil jsem se, byl to Albert, jenž vstoupil a přiblížil se po koberci ke mně jako duch.

Nemluvě ani slova, zavěsil jej opět, načež vrátiv se vyběhl mne, abych usedl na pohovku.

„Nu, jak jsi se vyspal?“

„Děkuji – tys byl již v akademii?“

„Ano, milý hochu, nemám tolik času jako ty. A vrátil jsem se již, poněvadž je poledne.“

„Poledne?“ pravil jsem překvapen a bezděky učinil jsem pohyb rukou k levé kapse u vesty; pak rozpomenuv se pohlédl jsem na starožitné hodiny, stojící na skříni v rohu u pravého okna.

„Vskutku.“

„Půjdeš k obědu?“ otázal se Albert.

Dal jsem se do smíchu.

„Ah tak!“ pravil klidně on. „Nemáš peněz. Nu, nic neškodí – snad vystačíme oba. A což byt – kde budeš bydlet?“

Pokrčil jsem rameny.

Albert se na chvíli zamyslel, a obrátiv se pak náhle ke mně, otázal se prudce: „Chceš bydlet se mnou?“

Otevřel jsem udivením ústa.

„Nu, co se divíš, nežádám od tebe ničeho – či snad myslíš, že zde straší?“

Kdyby byl býval Albert jen trochu hezčím, byl bych jej za tato slova tak zlíbal, jak to posud žádná žena neučinila.

„Nebudu-li ti na obtíž,“ pravil jsem, nemoha posud uvěřiti.

„Hlouposti,“ pravil on rezolutně. „Známe se tuším dostatečně; chci ti ve všem vyhovět; odpoledne nech si přinést sem své věci. Máš snad ještě nějaké přání?“

„Nemám,“ pravil jsem.

„Já mám; slyš, nebudeš se mne nikdy tázati na onu dámu tam, zdáš se býti trochu zvědavým, rozumíš?“

Poklonil jsem se s úsměvem.

A čtrnáct dní nato byli jsme nejlepšími přáteli pod sluncem. Ba nevím, jaká to byla moc, jež mne k němu nepochopitelným způsobem poutala.

Pokoj upravili jsme si trochu jinak. Ke zdi nalevo od vchodu připravili jsme si postele. On u vchodu, nohama ke dveřím, já u okna hlavou, takže přehlédli jsem celý pokoj, on pouze vchod.

A přivykli jsme si velice rychle na sebe.

Byl málomluvný, věděl jsem to a nesužoval jej žádnými otázkami; ostatně, nebyl by odpovídal, věděl jsem to. Tím více mne hnětlo, že viděl jsem jej vůčihledě scházeti. Radostné okamžiky, v nichž se usmíval, byly čím dále tím řidší, oko vpadávalo vždy hloub a hloub a často našel jsem jej po tmě dlícího u okna a dívajícího se snivě do klášterní zahrady.

„Slyš,“ pravil jsem kdysi, „nevím, co pohnulo tě k tomu, že najal jsi si tento byt, ale nejsi zde šťasten – a kdybys chtěl, přestěhovali bychom se někam jinam, do veselejšího bytu, kde zajisté záhy bys přišel na jiné myšlenky.“

Usmál se trpce.

„A ty myslíš,“ pravil po chvíli, „že by mi tím bylo pomoheno?“

„Nu ovšem,“ pravil jsem váhavě, „smutné zdejší okolí musí tě podobným způsobem naladiti.“

Albert zasmál se divoce.

„Ne, ne,“ pravil pak tónem mírnějším, „zůstaneme, kde jsme. Či mne chceš opustit?“

„Nikdy!“ zvolal jsem, tiskna mu dojat pravici.

Bylo mi ho nevýslovně líto a nevěděl jsem proč. Jak snadno mohl uleviti svému žalu, kdyby se mi byl slovem svěřil, jak rád byl bych mu poskytl přátelské útěchy, jak rád byl bych shodil ze zdi obraz oné dámy, o níž jsem déle nepochyboval, že je příčinou Albertova neštěstí, a o níž jsem se přec nemohl více dovědět, nežli že se jmenuje Růžena.

Snažil jsem se také vypátrati ji ve společnosti, do níž jsem byl přítelem uveden, leč marně.

„Skrýváš ji přede mnou?“ otázal jsem se ho kdysi rozpustile.

Neodpověděl mi a obrátil se mrzut ke mně zády.

A tak zvolna chýlilo se léto ke konci; první zežloutlé listy začaly postýlati cesty v dominikánské zahradě, v pokoji bylo někdy citelně chladno a Albert počal suše pokašlávati.

Polovinu noci jsem často na lůžku svém probděl, naslouchaje nepravidelnému jeho dechu, a ráno unaven, nevyspalý, nutil jsem se před ním do smíchu.

Kdysi vracel jsem se z večerní procházky domů. Vstoupiv do pokoje, zastavil jsem se na prahu.

Na pianě hořela svíčka a Albert končil právě snivou barkarolu, jež byla zamilovanou jeho písní. Dokončiv, zamyslí se, nezpozorovav mého příchodu, a díval se strnulým pohledem do temného okna.

Zdálo se mi v tom okamžiku, jako bych byl zaslechl jemné zaklepání na tabuli v okně.

Albert je asi též zaslechl, neboť náhle zbledl, a udeřiv loktem na klávesy, skryl hlavu v rukou. Klávesy, jichž se byl dotknul, vydaly falešný akord, – ale akord tak příšerný, jaký jsem nikdy neslyšel. Byl to spíše výkřik – výkřik bezměrného zoufalství...

Zmocnil se mne podivný pocit bázně, když slyšel jsem hrozný ten akord odumírati ve steré ozvěně po pustých chodbách, kam byl se dostal pootevřenými dveřmi.

Prudce přiskočil jsem k pianu a uchopil Alberta za ruku.

Slyšel jsem jeho vzlykot a cítil, jak uchopil mne křečovitě za ruku.

Pak zvolna povznesl hlavu do výše, a nepodívav se na mne, zašeptal: „Příteli, brzy bude všemu konec.“

Hleděl jsem mu vše rozmluvit, přistavil jsem si židli k pianu a počal hráti Chopinův valčík, abych jej přivedl na jiné myšlenky, ač cítil jsem sám jakousi nevolnost.

Leč hned po prvních taktech sňal jemně Albert kostnatou svou rukou ruce mé z kláves.

„Slyš,“ pravil jako ve snách, „miloval jsi kdy?“

„Přiznávám se upřímně, že nikoliv.“

„Nevěř ženám,“ pravil pevným hlasem, „žena jest nejbídnějším tvorem pod sluncem. V úsměvu jejím skrývá se zrada, lež a smyslnost, sladký dech lásky její nasycen je jedem, jedem, jenž zničí krásné tvé sny o ideálech, o nebesích, ženy jsou ďábelštější než ďábel sám. Předstírají lásku, pouze aby se ti mohly vysmáti, naslouchají slovům tvým, žert si z tebe tropíce, polibkem svým tě usmrcují a objímají tě pouze proto, že mohou tě způsobem tím také zardousiti. Když pak tě vidí láskou zpitého, existenci tvou zničenou a zárodek smrti v prsou – odkopnou tě jako psa, vysmějou se ti a zvedají číši smrtící rozkoše do výše s výkřikem: Nu – kdo chce nyní mou lásku?“

Oko jeho planulo divokým leskem.

„Nemiluji,“ pravil jsem, „a nebudu milovati.“

Albert se usmál. Pak prudce vyskočil, a uchopiv mne za ruce, vlekl mne ku své posteli.

„Jaroslave!“ zvolal slavnostně. „přísáhej mi, že nebudeš nikdy milovati tuto ženu – přísáhej!“

Stál zde přede mnou vysoko vzpřímen. Žlutá záře vzdálené svíčky divně ozařovala chorobný jeho obličej a v pohledu jeho spočívalo cosi strašidelného.

A polohlasně opakoval jsem přísahu.

Albert pustil mou ruku, a opíraje se o pelest, usedl na posteli, duse prudký kašel v podušce...

* * *

Byl teplý podzimní večer, když zastavil jsem se na počátku Františkova nábřeží a zamyšlen upřel zrak svůj do vody.

Jednotvárně šplouchaly vlnky tam dole. Majestátní silueta královských Hradčan stála na tmavomodrém obzoru stráž nad Prahou a vlažný větérek šuměl stromovím na černém Střeleckém ostrově. Karlův most leskl se svými světly v hladině řeky a světla nábřežních kandelábrů sbíhala se v dáli v lesklých čarách.

Nad řeku snášela se jemná mlha.

Tu vytrhlo mne ze zadumání hrčení kočáru Obrátil jsem se mechanicky.

Kočár, tažený párem běloušů, kmitl se v letu kolem mne. Zatočil na rohu a zmizel ve Ferdinandově třídě.

Cítil jsem, že se mi zatajil dech.

V kočáru byl jsem spatřil při nejisté záři svítilny dámu, jejíž obraz visel nad Albertovou postelí.

Teprve po chvíli probral jsem se z ustrnutí, do něhož mne náhlý, přeletný ten zjev pohroužil, a počav pochybovati o tom, co jsem spatřil, ubíral jsem se volným krokem k domovu.

Ulice začínaly již pustnouti; lampář zhasínal první svítilny, kráčeje přede mnou odměřeným krokem.

Přišel na konec Poštovské ulice, obrátil jsem se k domovu. Na rtech měl jsem na sta otázek na Alberta, chtěl jsem se ho tázati, zdaž to byla Růžena, kterou jsem spatřil, je-li to vůbec možno – odkud, kam to jela, a hned opět napadla mi slova, s nimiž přijímal mne do svého bytu: ‚Prosím o to – netaž se mne nikdy na onu ženu.‘ Ne, nebudu jej mučiti zvědavou svojí otázkou.

Tak odhodlán vstoupil jsem do našeho pokoje. V pokoji byla tma – i naleznuv zápalky, rozsvítil jsem. Albert ležel již v posteli, obrácen hlavou ke zdi.

Netroufal jsem si ho probuditi a zhasiv ulehнул jsem též.

Leč myšlenky mé nedaly mi spáti; chvílemi viděl jsem se opět na nábřeží a slyšel hrčení kočáru. Beze spaní zmítal jsem se na lůžku. Poduška má byla horká jako oheň a dusný vzduch v pokoji tížil mi prsa. Stokráte chtěl jsem probuditi Alberta a vždy opět ustal jsem od toho úmyslu. Konečně však vida, že bych neusnul, nesděliv novinu svou příteli, zavolal jsem ho nejistým hlasem: ‚Alberte!‘

Slyšel jsem, jak se hýbe na své posteli; vztyčil se tam napolo a obrátil se obličejem ke mně, položiv hlavu bradou na pelest.

‚Alberte,‘ pravil jsem, ‚zdá se mi, že jsem viděl Růženu.‘

Neodpovídal dlouho; konečně zaslechl jsem slova pronesená hlasem, jenž zdál se vycházeti z hrobu:

„Nezapomeň na svou přísahu!“

V témže okamžiku vyšel měsíc a plná jeho záře osvětila Albertův na smrt bledý obličej. Důlky oční černaly se u velikých kolech, vlas v divém nepořádku zakrýval pravou skráň.

Chtěl jsem vyskočiti z lůžka a jíti k němu, leč síly mne pojednou opouštěly, svět v mlze počal se kolem točiti a upadl jsem ve spánek.

III.

Ráno vzbudil mne pleskot deště do oken. Nebe bylo se potáhlo šedivými mraky a hustý podzimní déšť, spojený s chladnou mlhou, uzavřel horizont neproniknutelnou hradbou. Z okapu, jenž veden hned vedle našeho levého okna, slyšeti bylo pravidelný crkot špinavé dešťové vody. Byla polotma.

Podíval jsem se na naše hodiny, ukazovaly již osm.

Zvolna vstával jsem z lůžka. Cítil jsem silnou bolest v hlavě a marně snažil jsem se připamatovati si vše to, co jsem minulý večer zažil. Vše zdálo se mi pojednou zcela jasně poblouzením mé fantazie.

Přistoupiv ke stolku, začal jsem připravovati čaj. Rozžehl jsem a obrátil se k Albertovi, jenž posud ležel na lůžku svém tak, jak jsem jej večer našel. Nechtěl jsem ho rušiti ve spánku, jehož tak velice potřeboval.

Jen jediná věc mi byla nápadnou – revolver nad jeho hlavou nevisel na svém místě.

Přistoupil jsem k jeho posteli.

Ležel poloodkryt; ruka, na níž byl utržen rukáv košile, visela nehybně přes pelest, košile sama byla na prsou rozhalena a hlava obrácena obličejem ke zdi.

„Bude se zlobiti, že zaspal,“ napadlo mi konečně, „a bude mi vykládati ve zlé, že jsem ho nevzbudil.“

A uchopiv jej za ruku, pohnul jsem jím slabě. Leč ruka sklesla bezvládně do dřívější polohy. Dech se mi zarazil; naklonil jsem se nad Albertem a vzkřikl jsem, spatřiv na zdi, u níž ležel, krev.

„Alberte!“ křičel jsem ze všech sil a obrátil mu hlavu.

Krev stydne mi v žilách, vzpomenu-li onoho pohledu. Tvář jeho byla zsinalá a na spánku zela hluboká rána, na níž lpěla uschlá krev.

Vyběhnuv na chodbu, volal jsem jako šílený o pomoc. Div nepozbyl jsem smyslů, když vracel jsem se do pokoje s lidmi, kteří z přízemních místností přichvátali.

Albert ležel v posteli své zastřelen.

V pravé ruce svíral křečovitě revolver a krev utvořila pod postelí velkou kaluž.

Viděl jsem, že nesnesu déle toho pohledu, a odevzdav přikvapivšímu po chvíli policejnímu úředníku byt, utekl jsem, utíkal v hus-tém dešti odtud...

Po ulicích bylo skoro tma, v krámech hořel plyn.

Slyšel jsem stále hučení v hlavě, tisíce myšlenky křižovaly mým mozem a cítil jsem, že jsem blízek šílenství, když zastavil jsem konečně svůj běh před domem psychiatra doktora A.

Byl jsem ihned uveden.

„Šlím, šlím!“ křičel jsem, když vstoupil doktor.

Trvalo to dlouho, než se mu podařilo upokojiti mne a přiměti k vyprávění toho, co se přihodilo. Vyprávěl jsem nesouvisle, chvílemi uchopil doktora za ruku a krůpěje potu stály mi na čele.

Doktor kroutil hlavou a hleděl mne upokojiti. Z počátku nenaslouchal jsem hrubě jeho slovům, leč později počal jsem jim věnovati více pozornosti; byl to sympatický hlas, jímž mi radil, abych si vyhledal jiný byt a strávil několik dní v úplném klidu.

Chlácholivá jeho slova působila na mne skutečně. Cítil jsem, že se mi opět vrací chladná rozvaha.

Vyšed na ulici, zamířil jsem k dosavadnímu obydlí. Před domem stál náš přítel Emil, malíř. Věděl již, co se stalo; byl již nahoře v na-

šem pokoji, kde ležela dosud mrtvola Albertova, a čekal na mne s dopisem zapečetěným a na mne adresovaným, který nalezen byl u mrtvého.

Ptal se, hodlám-li jítí nahoru, a když jsem odpověděl, že se nevrátím do našeho pokoje, dokud tam bude ležeti mrtvola nešťastného přítele, nabídl se, že mě dovede do svého bytu.

Zatímco zašel opět do domu, aby s mým souhlasem požádal přízemní sousedy o ochranu našeho bytu, roztrhl jsem obálku zapečetěného psaní. Obsahovalo lístek pro mne a jiné, malé, zapečetěné psaníčko, na jehož obálce stálo třesoucí se rukou napsáno: ‚Slečně Růženě ***‘.

Lístek můj obsahoval pouze rozloučení, přítel můj, věda, že je na celém světě sám, bez příbuzných – odkázal mi celý svůj majetek, totiž zařízení našeho bytu, a pouze peníze na hotovosti, jež uloženy byly v spořitelně, měl jsem vynaložiti na jeho pohřeb. Konečně připojena byla prosba, abych doručil připojený lístek osobně adresátce.

Psaní sestaveno bylo zcela logicky; nic nenasvědčovalo náhlému výbuchu pomatenosti smyslů, ba okazovalo na čin dávno a chladně rozvážený.

Když mne Emil dovedl do svého bytu, odevzdal jsem mu onen svůj list a on spěchal vše vyřídití.

Já pak soudě, že nejlépe poslouží k utišení mého rozčilení volný vzduch, šel jsem ven, do deště. Zvolna procházel jsem se po nábřeží, a chvílemi stanuv, díval se do žluté vody. Déšť neustával; místy míhaly se v něm velké sněhové vločky.

Proč se zastřelil můj přítel? Který nešťastný osud přivedl mne k zakončení onoho strašného románu, jenž odehrál se patrně mezi Albertem a Růženou? Která kletba stihla mne, že naleznuv konečně přítele, přítele oddaného, v krátkce opět jsem ho ztratil způsobem tak děsně tragickým?

Kdo jest ta bídná žena, která ho zničila?

A která náhoda ztropila si to včera se mnou ukrutnou hru, že spatřiti jsem ji musil snad právě v tom okamžení, kdy přítel doma chystal se k samovolné smrti...?

Po dvou trapných hodinách, strávených v podobném přemítání na ulici, vrátil jsem se do Emilova bytu. A vida zde v pravdě bohémský nepořádek, bídu, jež zela z každého kouta, mimovolně pravil jsem sám k sobě: „Jak bohatý je tento chudák proti mrtvému tvému příteli!“

Emil vrátil se k polednímu.

Vyprávěl mi, že mrtvola odnesena již do ústavu – prokurátorovi kláštera že ohlásil mou měsíční výpověď a končil dobrozdáním, jež podal na odchodu svém lékaři, který zjistil, že tu spáchána skutečně samovražda a že Albert vypálil osudnou ránu asi krátce před mým příchodem.

Jak to možno?

* * *

Po pohřbu vrátil jsem se do svého bytu. Bylo tam vše již v pořádku a postel Albertova ustlána. Nabýval jsem opět klidu a vracel se do bývalých kolejí. Jenomže mi bývalo doma nevýslovně smutno.

Podzim, jenž byl až dosud slunečný, proměnil se v sychravý, nepříjemný přechod k nastávající zimě. Zahrada klášterní pustla a já byl nucen topiti.

Večer chodil jsem vždy do veselé společnosti svých soudruhů, a vracel se v noci domů, spěchal jsem čím dále tím méně kolem obrazů na chladných chodbách. Zato jal jsem se s usilovnou chutí studovati.

Leč trvalo to přec jen dobrých čtrnácte dní, než odvážil jsem se před soudruhy poprvé pronésti jméno neznámé Růženy.

Dva ji znali.

„Je to rozkošné děvče!“ zvolal jeden z nich, Dolanský, rozpustile. „Znám ji z plesů! Připadá mi jako malá Siréna – nelže-li totiž pověst, tvrdící, že byla příčinou několika sebevražd!“

„Je to tedy nějaká andělská krása?“ prohodil skepticky Emil.

„Andělská – ne, spíš ďábelská,“ smál se vypravovatel. „Cosi zvláštního spočívá v těch hlubokých očích a nikomu posud při první rozprávce s ní nebylo volno.“

„Tot' zajímavé, s tou dámou chtěl bych se seznámiti,“ volal Emil.

„Oho – jen pomalu – do společnosti takových bohémů, jako jsi ty, ona nechodí. A ostatně děkuj bohu, popletla by ti hlavu, jako to již učinila mnohým jiným.“

„Mně by to neučinila!“ zvolal jsem bled.

„Tobě? – Prvnímu!“ smál se on.

„Mohl bych ji vidět?“

„Dovedeš se slušně pohybovat?“

Společnost dala se do smíchu.

„Takový aristokrat!“ voláno.

„Nuže, uvedu tě do oné společnosti, avšak budeš-li se chtít po seznámení se s ní zastřelit, nesmíš tak učinit v sále. Slibuješ?“

Neodpověděl jsem.

„A jaká je to kouzelnice?“ otázal se Emil.

„Tomu ty nerozumíš,“ smál se Dolanský. „Nedívím se pranic, že dovede každého okouzlit. Je to duchaplná dáma, kterou mám již dávno v podezření, že se celému světu za jeho zády vysmívá. Tolik je jisto, že ji posud neprostudoval nikdo.“

„A její rodiče?“

„Jsou velice přísní; děvče smí navštěvovati jen velice málo zábav, a kdyby nebyla od přírody obdarována neobyčejnou chytrostí – nesměla by se vůbec s nikým ani bavit.“

„Víš již o Albertově smrti?“ vyklouzlo mi z úst.

„Pochybuji – a ostatně co má ona činiti s Albertem?“

„Nic,“ pravil jsem rychle. „Nevím, jak napadla mi ta otázka. Nuže, kdy ji mohu spatřit?“

„Při nejbližší příležitosti přijdu pro tebe a uvedu tě na ples, kde tě té krasavici představím – otec její tě zná zajisté již z tvé činnosti spisovatelské!“

Soudruzi pokašlávali ironicky.

Nestaral jsem se více o jich hovor, ač jsem dobře věděl, že začíná se otáčeti kolem mne. Po chvíli odešel jsem domů, dříve než jindy.

Cestou myslil jsem na neznámou, ale doma zabral jsem se do čtení sedě u stolu vprostřed pokoje. Náhle zmocnila se mne ospalost – leč chtěl jsem dočísti; podíval jsem se na hodiny, ukazovaly čtvrt na jedenáct.

Tu zdálo se mi, jako by někdo, stoje za mými zády, díval se mi přes rameno do otevřené knihy, ležící na stole. Chtěl jsem se obrátiti, ale cítil jsem se pojednou strnulým, že nemohl jsem ani hlavu otočiti. Před oči pak kladla se mi lehká mlha, těžká víčka oční počala mi klesati – a v několika okamžicích jsem usnul.

Zdálo se mi, jako bych procházel se skvěle osvětleným sálem. Omamující horko tížilo mé spánky – zábava plesová byla dosáhla svého vrcholu – však co mi zdálo se nejpodivnějším, že ponenáhlu viděl jsem měniti se plesové obleky kolem sebe ve fantastické maškary; pojednou objevila se v sále škraboška – pak dvě – a po chvíli nebylo více dámy, jež by nebyla ukryla svou tvářinku za neproniknutelnou škrabošku.

Otázal jsem se po příčině toho Dolanského, jenž doprovázel mne zavěšen v mé rámě.

„Zcela správně,“ pravil on. „Nyní počíná přetvářka. Dámy koketují s těmi, jež jsou jim lhostejni – nevšímajíce si těch, o něž se intresují; pánové lžou lásku, za zády se smějíce, přátelé staví se k sobě upřímnými a dámy provdané klamou své muže. Celý rozdíl spočívá v tom, že na obyčejných plesích jsou škrabošky tyto neviditelnými.“

Řka toto zmizel mi docela z očí. Stál jsem vprostřed sálu sám, bloudě zrakoma po pestré směsici maškar.

Pojednou zaklepal mi někdo vějířem na rameno. Obrátil jsem se a uzřel před sebou černé domino. Pod atlasovou škraboškou nemohl jsem jediného rysu tváře rozeznávati – leč po štíhlém vzrůstu těla, gráciézní postavě a malinkých nožkách soudil jsem zajisté správně na krásné děvče.

„Tot' ona,“ zdálo se mi, jako bych slyšel vedle sebe zašeptati.

Mimovolně jsem se uklonil.

„Přál jste si mi býti představen, není-liž pravda?“ pravila přetvářeným hlasem a zakývala na mne, bych ji následoval.

Učinil jsem tak.

Tanečníci před námi se rozstupovali, za námi se opět spojujíce. Vedla mne ze sálu a po chvíli octli jsme se na chladné chodbě. Došedši konce této chodby, sáhla na skryté pero ve zdi a před námi otevřely se tajné tapetové dveře. Udiven počal jsem za ní sestupovati po úzkých točitých schodech, jež ozářeny jen spoře plynovým plamenem. A sestupovali jsme dlouho, dlouho; schody nezdály se míti konce a podivným zdálo se mi hrobové ticho, jež kolem nás vládlo; též cítil jsem, čím doleji jsme stoupali, býti větší horko. Bílé zdi zdály se býti zpoceny a plyn pískal, vycházeje z hořáků. Konečně počal jsem se obávati – a když jsme skutečně nedocházeli konce, zastavil jsem se konečně, zdráhaje se jíti dále. Postava přede mnou sejmula škrabošku a obrátila se na mne.

Prázdné oční důlky šklebily se na mne z tváře kostlivcovy.

Vzkřikl jsem strašně – a procitl.

Velké kapky potu stály mi na čele. Ponejprv, co pocítil jsem strach, skutečný strach, a musil jsem vstáti. Otevřel jsem okno, a vyhoupl se naň, dívaje se do tmavé zahrady.

A zde jsem též usnul; zázrak – že nespadnul jsem dolů a nezlomil si vaz.

Druhý den vzbudil jsem se ve své divné pozici, lampa stojící na stole dohořívala, čoudíc u velikém, červeném plamenu, a já vrtě hlavou, šel jsem se projíti.

Nemyslíl jsem celý den na to, ale večer zůstal jsem doma – četl jsem jako včera. A ku podivu – onen pocit minulého večera se opakoval; ospalým zrakem pohlédl jsem jen ještě na hodiny a rozeznal, že okazují čtvrt na jedenáct – tedy opět tutéž dobu, kdy oslovil jsem mrtvého Alberta – a hned pak jsem usnul.

Celý následující den tanulo mi na mysli, že to jakási výstraha – že mi hrozí neštěstí. Byl jsem ustavičně rozčilen, každý šramot mě znepokojoval, i zmocňoval se mne, jako tehdá po smrti Albertově, opětně pocit, jako bych byl blízek šílenství.

A když se zjev onen příštího večera zase opakoval a lůžko mé také tuto noc zůstalo netknuto, odhodlal jsem se za jitra odebrati se k lékaři, jenž poskytl mi za hrozné oné chvíle pomoci. Přijal mne velice přátelsky a vysvětloval vše přirozeným způsobem; čta, rozčiluji prý se zbytečně, pokoj, jenž stále připomíná mi onu událost, působí též na mne škodlivě, a konečně prý lze se o lichosti všech těchto vidin velice snadno přesvědčiti – jen abych hleděl prostředku sám se dopátrati.

Nevalně upokojen šel jsem ten večer domů. Bylo právě půl desáté, když napadla mi podivná myšlenka. Věda, že nemohu se nikdy ve chvíli onu otočiti, postavil jsem za stůl, přímo před sebe, své veliké zrcadlo, takže jsem se sám v něm viděl a též onu část pokoje, která byla za mnou. Nebyl to valně příjemný pohled na tmavé ono pozadí a na ozářenou bledou moji tvář, podepřenou do dlaní a schylující se nad knihou. Četl jsem velice nepozorně, dívaje se každou chvíli na hodiny. Jinak neviděl, neslyšel jsem ve své napjatosti a rozčilenosti ničeho kolem sebe. Bylo mi opravdu úzko, když ručička ukazovala čtvrt na jedenáct.

A vskutku, někdo stál za mnou.

Bleskurychle pohlédl jsem do zrcadla.

Za mnou stála postava černě oděného muže v bílých rukavičkách a plesové kravatě. Jako šipka vyskočil jsem se sedadla a obrátil se.

Byl to Dolanský.

„Přicházím pro tebe na onen ples,“ pravil, zapínaje si rukavičku.

IV.

Dlouho nenalezl jsem slov.

„Byl jsi u mne také včera?“ pravil jsem konečně.

Podíval se na mne udiven.

„Nic, nic,“ pravil jsem, nevyčkav jeho odpovědi.

„Nuže připrav se,“ pravil; „opozdil jsem se trochu, máme nejvyšší čas.“

Když jsem vstoupil s Dolanským do Žofínského sálu, stanul jsem zmaten. Posud nikdy nebyl jsem na velkém plesu. Hlava točila se mi nad tím množstvím nádherných světel; krásným dámám ve skvostných šatech sotva troufal jsem si pohlédnouti do očí.

Ale než se ke mně vrátil Dolanský, který byl na chvíli zmizel v ruchu plesovém, probral jsem se již ze svých rozpaků.

„Dámě oné představím tě ihned, až se s ní setkáme,“ řekl přítel; „připravil jsem ji už na to – jenom tě prosím, nevyved’ žádnou hloupost!“

Pohodil jsem hrdě hlavou. „Nač se před ní ostýchati?“ myslil jsem si. „Jest to žena, která zajisté zasluhuje mého opovržení; zničitvši mého přítele, troufá si baviti se v tomto lehkomyšlném víru, směříc se hloupým vtipům svých tanečníků a koketujíc jako všechny ostatní. Co jí po tom, že zničila mladý život – nestalo se tak poprvé.“

A po chvíli zastavila se před námi krásná dáma v jasně modrých plesových šatech se zlatými ozdobami. Černý vlas vlnil se bujně v půvabném účesu, jiskrný zrak spočíval na zardělých mých tvářích a kolem rtůků zdál se pohrávati podivný, však sympatický úsměv.

„Přál jste si mne poznati – není-liž pravda?“ pravila klidným hlasem, skoro tak jako v onom snu...

Poklonil jsem se – trochu hloub, než jsem z počátku zamýšlel. Pak začal jsem s ní promenovati.

Úmyslem mým bylo seznati ji dříve, než počnu vyprávěti o mém mrtvém příteli a než odevzdám jí onen list, který jsem s sebou přinesl. Leč cítil jsem se z počátku v její přítomnosti trochu nevolným a slova vázla mi na rtech; na štěstí zpozorovala záhy mou stísněnost a začala mne baviti sama. Již za několik okamžiků přesvědčil jsem se o pravdivosti slov Dolanského – byla to vskutku duchaplná

dáma. Ba pomalu počala z rozmluvy její vyznívat jakási upřímnost, dobromyslnost s nádechem jemné melancholie. Každým slovem jejím padala z ní ona tajemná rouška, v níž představoval jsem si ji zahalenu – čím dále, tím zdála se mi přístupnější, a když končila naše promenáda, stála přede mnou jako každé jiné děvče – leda s tím rozdílem, že tato byla nad jiné krásnější a duchaplnější.

„To že jest ona démonická žena? Ta že přivádí lidi k šílenství, milence k sebevraždě?“ pravil jsem k sobě a div jsem ji za dřívější své mínění neodprosil. Ale pak jsem si zase domlouval: „Jsi jako dítě; chytrá žena dovede z tebe v několika minutách učiniti to, co sama chce, způsobí, že zapomeneš na svého nejlepšího přítele, oklame tě ženskou lstí, ba snad samotnému poplete ti hlavu, jen aby se ti za zády vysmála.“

Usedli jsme spolu v odlehlém jakémsi rohu na sametové pohovce.

V proudu rozmluvy, do které jsem nyní sám opět zasáhl, pravila:

„Znám vás již delší dobu jakožto spisovatele, vím tedy, že rozumíte citům víc než ti ostatní,“ při tom okázala hrdým posunkem na sál, „a že nebudete mi vykládati ve zlé, přiznám-li se vám bez obalu, upřímně, jak si toho přejete a jak málo kdy ženy k tomu se odhodlají. Máte pravdu – nepoznala jsem posud lásky, ač bylo to vždy mým nejvroucnějším přáním. Stíhá mne kletba, vím to, cítím spočívati na prsou svých tíží svého osudu. Víím vše, co mi říkáte; slyšela jsem již tolik vyznání lásky, že bych mohla vždy již po prvních slovech dopovídati sama konec – ale všechny vzbudily ve mně buď úsměv, buď útrpnost, nikdy nepocítila jsem onen pocit, o němž vy básníci tak rádi píšete – nepocítila, ač vím, že božský onen cit je úkolem ženy a že bez něho celý život stává se nudnou cestou k útočišti smrti. Chovám úctu k posvátnému citu onomu – avšak právě proto nechci a nemohu jej lháti. Musím snášeti zdvořilosti mužů, s nimiž mne poutají vztahy společenské; ale jakmile mi některý projeví lásku, odmítám neúprosně. Nejedná-li správně? Je-li mojí vinou, že bez vlastního přičinění vzbuzuji lásku, kterou nemohu opětovat? Mo-

hu-li za to, že odmítajíc zadávám tomu neb onomu ránu smrtící? Ovšem, vy mužové jste rozmazleni výhodami svého postavení. Vy smíte se ucházeti, my musíme čekat, vy můžete lásku svou vyznávat, komu chcete, my pouze tomu, kdo se nám nabízí. Hled'te tam do sálu – vidíte ony dámy, jež sedíce na svých židlích trpělivě očekávají své tanečnický? Činí tak celý večer a nestěžují si nikomu, oddány do svého osudu. Viděl jste však někdy tančiti volenku; tu polovice pánů odejde ze sálu, pyšná, stydíc se za to, že činiti má na čtvrt hodiny to, co činí jich dámy celý večer – čekat. Vy smíte mluvit volně o svých citech, nám to společnost zakazuje. Ale já chci býti upřímnou, nechť si svět o mně soudí jakkoli: jako neváhám přímo a bez okolků odmítati ty, které nemiluji, tak bych i přímo city své projevila tomu, kdo by probudil ve mně neznámý dotud pocit lásky. Není mé jednání správné?

Utkvěla na mně dlouhým pohledem, před nímž jsem pomaten sklopil oči, a opustila mne.

V duchu musel jsem jí dáti ve všem za pravdu, a přece neustal mě varovati vnitřní hlas, aby jí nevěřil, že to je žena lstivá a zlá. Pojednou zavadila moje ruka náhodou o náprsní kapsu a jako blesk pronikla mou hlavou myšlenka, že neodevzdal jsem dosud psaní Albertovo, a letěl jsem zpět do sálu, hledal jsem ji, až jsem ji našel.

Šla zavěšena v rámě hezkého blondovlasého mladíka, jenž vrážel loktem do kolemjdoucích a měl nakřivo uvázanou kravatu.

„Opět jeden,“ pravila ona, odcházejíc se mnou na naše místo.

„Slečno,“ pravil jsem, „vzpomínám si, že přišel jsem dnes hlavně proto, abych splnil poslední vůli svého mrtvého přítele Alberta B.“

„On zemřel?“ pravila ona, nepohnuvši ani brvou v obličeji.

„Ano,“ pravil jsem, dívaje se jí pevným pohledem do očí; „zastřelil se.“

Neodpověděla ani slůvkem.

„Musím vám odevzdati toto psaní – zde jest.“

Tak mluvě podal jsem jí zapečetěný lístek.

Ona jej vzala a neotevřevši zapálila zápalkou. Když poslední kus papíru dohořival, zadupala oheň nožkou.

„Slečno!“ vzkřikl jsem, nevěda, co činím.

Cítil jsem pojednou, jak mi žíly na spáncích nabíhají, jak se mi krev žene do tváří, a nebyl jsem schopen slova.

„Mám čisti kletbu umírajícího?“ pravila ona lhostejně, odcházejíc. Poodešla tak asi dva kroky, pak vrátila se rychle ke mně, postavila se přímo přede mne a pravila, dívajíc se mi přímo do očí:

„Milujete vy mne?“

Uchopil jsem rukou lenoch židle za mnou stojící; cítil jsem závrat a sklopil pohled. Když troufal jsem si opět povznést oči – byla ta tam.

Chtěl jsem ze sálu, chtěl jsem utéci daleko, daleko odtud.

Viděl jsem v okamžiku tom celý sál v divném, modravém přísvitu, společnost v divém reji, vše v jediné šílené směsici.

U vchodu byl jsem zastaven.

Růžena odcházela se svými rodiči domů.

Otec stiskl mi v dobré náladě ruku a pozval mne na žádost její k nim na návštěvu.

Podíval jsem se na ni; vyhnula se mému pohledu.

Ale když mi tiskla ruku, pohlédla plaše na mne.

„Přijdete?“ otázala se šeptem.

„Ne,“ odpověděl jsem také šeptem, ale pevně.

A když sešli ze schodů a ona vstoupila do kočáru, již ani se neohlédnuvši, tu letěl jsem jako beze smyslů do šatny, a obléknuv se, zamířil jsem v divém spěchu na nábreží. Zde sklonil jsem se nad zábradlí, a dívaje se do šumné vody, cítil jsem – že pláče, pláče poprvé ve svém mužném věku, pro lásku, šílenou lásku...

* * *

Probděl jsem celou noc na svém lůžku; k ránu konečně jsem usnul.

Bylo již pozdě, když jsem vstal.

Pokoj ozářen byl bílou září; přistoupil jsem k oknu. Sníh byl napadl přes noc hezky vysoko a zahrada, oděna v bílou tu pokrývku, nabyla rázu zcela nového, mnohem veselejšího. Obloha byla modrá jako chrpa a zimní slunko loudilo skotačivě ze sněhu tisícere diamanty.

Vrhl jsem se na pohovku. Cítil jsem pojednou neobyčejný klid a chladně počal jsem uvažovati události poslední noci.

Albert se nemýlil, je to démonická žena, zasluhující opovržení. Ba divil jsem se z počátku náhlému svému výbuchu při její odchodu.

Ale tyto pocity ihned se změnily, když jsem zabloudil pohledem na její podobiznu, visící posud nad prázdnou postelí Albertovou a hledící na mne nyní ku podivu klidně krásnýma svýma očima.

„Urazil jsem ji,“ napadlo mi, „urazil za to, že otevřela přede mnou své srdce, že nepřetvařovala se a že následovala slepě svých citů...“

Cítil jsem se malomocným, nevýslovně nešťastným. Marně opakoval jsem si stále radu mrtvého Alberta, přísahu, kterou jsem učinil – ba čím dále, tím více jsem Růženu omlouval.

Nemůže za svůj cit, nemůže za to, že určena je k tomu, přiváděti muže v zoufalství – nemůže za to, že musila Alberta odmítnouti – nemůže za to, že se zastřelil...

Marně vzpíral jsem se podobným myšlenkám; Albert byl mrtev, aby mi snad vysvětlil pravý stav věci, a já cítil, že pozbývám chladného rozumu a vlády nad sebou. Musil jsem uznati, že miluji tuto podivnou zlou bytost – a lekal jsem se budoucnosti.

Vstal jsem a sňal mechanicky obraz její ze zdi. Pak přistoupiv ke své posteli, hledal jsem místo, kam jej zavěsiti; činil jsem si výčitky, ale marně.

Kladivo nemohl jsem dlouho nalézti, a když jsem pak počal zatloukati hřeb do zdi, narazil na kámen, vzpíraje se jíti dále. Konečně se skoba ohnula a stala se nepotřebnou; při tom praštil jsem se ke všemu kladivem přes prsty.

Však neustal jsem přece od svého pokusu; sňal jsem jiný obraz, jenž visel nad mojí hlavou, a pověsil na jeho místo podobiznu. Visela tam nakloněna na jednu stranu, a marně jsem ji narovnával. Konečně nechal jsem ji viseti nakřivo.

A zase musil jsem pouze na ni mysliti... Pokořil jsem ji, ona jest příliš hrdá, než aby toho strpěla, a bude hledět mne zničiti; učiní tak předstírajíc lásku, přivede mne tak daleko, bych poklekl před ní se slovy vyznání na rtech – a pak se mi vysměje...

Cítil jsem, že setkám-li se ještě jednou s ní a dám jí poznati, čím se mi stala – budu nucen následovati příkladu svého mrtvého přítele... Ale zase jsem si pravil, že jest pouze na mně, aby k té příležitosti nedošlo; nevyhledal jsem jí – a jinak sejíti se nemůžeme.

Já bláhový si myslil, že se mi podaří na ni zapomenouti.

Tu však přihodilo se něco, co jsem neočekával. Kdysi přišed do hospůdky ke svým soudruhům, obdržel jsem od sklepníka poslouhou přinesený lístek.

Otevřel jsem jej a udiven četl:

„Jsem zítra odpoledne sama doma. Chcete mi věnovati několik okamžiků své přítomnosti? R.“

Zůstal jsem jako omráčen.

Tedy tak daleko sahá její nestoudnost? K takovému kroku odhodlala se v nevyrovnané své pýše – že vydá se v mé ruce, jen aby nade mnou úplně zvítěziti mohla?

„Půjdu tam,“ řekl jsem si pevným hlasem, že se vše u stolů na mne obracelo. „Uvidíme!“

* * *

„Kostky jsou vrženy!“ pravil jsem si, zazvoniv u Růženina bytu. Otevřela mi služka.

„Milostivá paní není doma,“ pravila, nepodíivavši se na mne; „oznámím však vaše blahorodí slečně.“

Prošli jsme asi třemi místnostmi do nádherného budoáru, kdež mne služka opustila. Pokoj zařízen byl dle vzorů doby rokokové; krok dusil se v těžkých kobercích a velká okna byla zastřena drahocennými záclonami. Nad skvostnou pohovkou vznášela se postava Amorova, míříc šípem svým ke vchodu; vedle elegantního toaletního stolku s čínským zrcadlem stálo krásné piano s otevřeným víkem. Celý ten prostor, plný svůdného přepychu, dýchal jakýmsi opojným, sladce omamujícím kouzlem.

Však já cítil v okamžiku tom v sobě více síly, nežli jsem se mohl nadíti.

Konečně zazněly z vedlejšího pokoje drobné krůčky a po chvíli vstoupila Růžena. Spodní růžový šat její prosvítal jemnou mušelinovou řízou, splývající až k zemi a v půli sepjatou černým pasem se stříbrnými ozdobami, otevřené rukávy ukazovaly nad sním bělejší rámě a malý střevíček, svíraje její nožku v černé hedvábné punčošce, hleděl koketně vyniknouti z flórové obruby sukének.

Poklonila se s jemným úsměvem, ukázavši mi na pohovku.

„Toť hezké, že jste nás navštívil; myslila jsem, že se hněváte. A neodstrašilo vás, že mě nalézáte samotnou? Otec s matkou odjeli odpoledne k nějaké naší tetě. Musíte tedy přijmouti za vděk mou maličkostí.“

V rozpacích usedl jsem vedle ní. Ona zkřížila nožky a dívala se na mne tím zvláštním pohledem, jímž pomátla mne na oné zábavě.

Rozmlouvali jsme skoro půl hodiny o různých lhostejných věcech. Konečně jsme uvázli.

„Jak bavila jste se, slečno, na posledním plesu?“ ozval jsem se po chvíli.

„Lépe než vy,“ smála se ona, „ač neslyšela jsem tentokráte ni jediného originálního vyznání lásky.“

„Snad svou vlastní vinou.“

„Nikoliv – je to osud; ti, o něž nestojíme, běhají za námi; kdežto ti, od nichž bychom nejraději vyznání slyšely, dělají s ním drahoty.“

„Aha, tady jsme,“ napadlo mi.

„Některí třeba milují,“ pokračovala ona po chvíli, „a přece mlčí – buď ze směšného studu, buď z nedůvěry v sebe, z obavy, že budou odmítnuti, ba někdy snad i z bázně před láskou samou. Bláhoví! Jako by láska o sobě kdy mohla býti hříchem. Vaše vlastní myšlenky nejsou nikým kontrolovány, jste za ně zodpověden sám sobě. A oddají-li se dva, muž a žena, úplně své lásce, tak že možno v nich nalézt duši jedinou, mohou-li spolu spáchat nějaký hřích – dokud o lásce jejich nezvědí jiní? Jenom pak – na světle veřejnosti – může se láska státi proviněním.“

„Dle toho není po tmě žádný hřích ani možným, poněvadž jej žádný nevidí,“ usmál jsem se sólistickým tēm výkladům.

„Ovšem,“ pravila ona se smíchem, „pokud se nerozsvítí.“ Sepjala koketně ruce za hlavou.

„Pane Jaroslave,“ pravila usmívajíc se, „vy jste posud nikdy nemiloval?“

„Nikdy.“

Se smíchem, na němž znáti bylo nucenost, vstala ze své lenošky a přistoupila k oknu.

Venku nastával soumrak; v pokoji rozhostila se polotma a červená zář dohořívajícího uhlí v krbu osvětila pokoj fantastickým nachem.

Rozuměl jsem dobře jejímu mlčení – zlobila se, zlobila proto, že nesetkala se asi posud nikdy s podobným odporem.

Přistoupiv též k oknu, díval jsem se s ní na ulici.

Vyňal jsem z dírky u kabátu kytičku zimních fialek, jež mi ráno daroval Dolanský, a přičichl k ní; leč kytička mi vypadla. Shýbl jsem se rychle pro ni a chtěl ji zastrčiti.

„Dejte mi tuto květinu,“ pravila ona náhle, jakoby rozhodnuta. „Nechám si ji na památku.“

„A zítra ji spálíte.“

„Nikoliv, mylíte se,“ zvolala ona patrně rozčilená, „budu ji nositi na srdci.“

A dříve, než vzpamatovati jsem se mohl ze svého úžasu, rozepjala hořejší tři knoflíčky na svých šatech a hodila fialky za sněhovou košilku.

Strnul jsem nad rafinovaným klidem, s jakým obnažila přede mnou náhle část svých ňader, a cítil jsem horko ve tváři.

Ale brzy jsem se vzpamatoval a nabyl síly k odporu tím tužšímu.

Jako by se nebylo pranic přihodilo, podíval jsem se z okna.

„Chodíte, slečno, ráda do divadla?“

„Ano,“ pravila ona s podivuhodným klidem, dívajíc se mi drze do očí.

„Mně je komedie ze všeho nejmilejší.“

Neodpověděla.

Pohlédl jsem na ni; byla na smrt bledá. Zvítězil jsem.

Mohl jsem sice již odejít domů, leč nechtěl jsem nyní tak učiniti, cíť se dosti silným.

Přisedl jsem k pianu a počal hráti barkarolu. Nezahrál jsem však ani deset taktů a Růžena přistoupila až ke mně.

Loket položila na klávesy, jež vydaly falešný akord, a sklonivši se, dívala se oním drzým pohledem na mne. Záře z krbu osvítila její krásný obličej příšerným leskem a oči svítily žářem démonickým. Zdálo se mi, že z ní spadla škraboška a že mi dala náhle pohledem tím najevo hlubokou svou nenávisť, až posud tajený vztek a zmatek.

Falešný akord utichl; připadlo mi v posledním okamžiku, jako bych týž akord již někde byl slyšel, a mimovolně přišlo mi na mysl, že to onen akord Albertův...

Abych se nedal pohledem jejím splésti, hrál jsem dále.

Tak okázala se mi žena, kolem níž viděla celá společnost záři nedostupnosti, jíž ze všech stran lichoceno a se klaněno, ta žena, o níž snilo celé město, jež příčinou byla sebevražd, a jež přec tak daleko přede mnou nepatrným se zapomněla – proto, že nemohla nade mnou zvítězit.

Tak pomyslel jsem si, leč náhle zatočila se mi hlava, když pocítil jsem, že Růžena jemně otočila ruku svou kolem mého krku.

Cítil jsem, že jsem ztracen; vše vůkol splývalo v divokém víru a již chtěl jsem ji objati v šílené vášni, když náhle zoufalou silou vzbudilo se naposled moje vědomí. Vyskočil jsem ze sedadla a velkými kroky došel k oknu, bych ochladil své rozpálené líce na studeném skle.

Viděl jsem jen ještě, že zůstala jako zkamenělá státi u piana, ani sebou nepohnuvši; pak opírajíc se rukou o křeslo, došla až k pohovce, na niž bezvládně sklesla. Uslyšel jsem její štkání.

Nepocítil jsem k ní žádné útrpnosti a chtěl, přiblíživ se k ní, pošeptati jí ještě nějaký hloupý, frivolní vtip a ponechat ji jejímu osudu; ale když sklonil jsem hlavu svou k ní, uchopila mne pojednou křečovitě kolem šíje.

Nevěda, co se se mnou děje, sklonil jsem koleno a poklekl před ní.

A ona tiskla a líbala mne šíleně. Stopy slz vymizely z jejích očí a v záři krbu objevil se pojednou nevýslovně blažený úsměv na jejích rtech.

„Miluješ mne?“ zašeptala.

Nevím, co dále se mnou se dělo. Ztratil jsem smysly v okamžiku tom; vím toliko, že počal jsem vášnivé její polibky ještě vášnivěji opětovati – a že přísahali jsme si věčnou lásku...

Tu náhle rozlétlo se po pokoji světlo.

Vyskočil jsem oslepen a spatřil před námi státi Růženina otce.

Zrak jeho div mne neprobodal, čelo jeho bylo svraštěno. Nebyl mocen jediného slova a ukázal jen posuňkem na dveře.

Jako opilý vrávorál jsem ven, poslouchaje jeho němého rozkazu...

V.

Dnem následujícím dopršela lhůta mého nájemného; do příštího rána měl jsem se vystěhovati.

Vstával jsem s hlavou těžkou; cosi jako těžký mrak zdálo se tísniti můj mozek a marně hleděl jsem se upamatovati na všechny podrobnosti bouřlivého minulého večera.

Když předstoupil jsem před zrcadlo, až ulekl jsem se svého vzezření; pod očima máma modraly se veliké kruhy, čelo pokrývaly hluboké vrásky, cítil jsem, že zestárnul jsem za jediný měsíc o deset let.

Cítil jsem pravdu varovných slov Albertových, cítil jsem, že zničen jsem na těle a na duchu, a to ženou...

A přec převládal ve mně pocit nevýslovného blaha. Vždyť miluje mne ona, k níž planu nejvášnivější láskou. Možná, že hrála se mnou komedii ještě při onom posledním setkání, ale právě mým odporem probudil se v ní náhle cit, jemuž bylo dotud hrdé její srdce uzavřeno.

Však draze vykoupil jsem své vítězství, viděl jsem kvapem blížiti se svou záhubu, věděl jsem, že štěstí naše je příliš velké, než aby nám ho osud nezáviděl. Záhuba přijítí musí, byl jsem přesvědčen, ale nevěděl jsem posud, z které strany.

Snad její rodiče? Co mi mohou učiniti? Mohou klásti překážky našemu spojení, ale lásku ze srdce nám vyrvati nemohou.

Či hrozila by mi záhuba od ní samé?

Zamyšlen stanul jsem před její podobiznou; viděl jsem tentokrát v pohledu jejím nevýslovnou něhu. Ne, to není možno, slova její nemohla býti vyhlášena, slzy vynuceny, vašeň předstírána.

Nuž odkud hrozí mi záhuba?

Na všechny možné osoby jsem přemyslel, však na toho hlavního – na sebe, na svůj mozek, jsem zapomněl.

Bych přivedl se na jiné myšlenky, počal jsem rozvažovati o nové své existenci. Nevím, nač jsem posud spoléhal, že nestaral jsem se o nový byt. Pak napadla mi opět obtíž, s jakou stěhovati bych musel celé ono zařízení, jež mi odkázal Albert; bylo by nejlépe, kdybych zbaviti se mohl nešťastného toho nábytku, jehož každý kus chová v sobě trapné upomínky. A navštívil jsem klášterního prokurátora, nabízejí mu zařízení svého pokoje ke koupi.

Přijal mne velice zdvořile a díval se na mne nějak podivně. Konečně byl však ochoten pomoci mi onou koupí z peněžitých nesnází. Uspokojen jsem se vracel.

„Poměry musí se každým způsobem změnit,“ přemýšlel jsem v poledne cestou k naší hospůdce; „Růženě podaří se zajisté usmířiti rozhněvaného otce a snad konečně dosáhnouti i svolení rodičů k našemu spojení. – Bláhová myšlenka!“ rušil jsem hned zase tyto smělé naděje. „Vždyť nejsem ničím – jsem ztracenou existencí beze vší budoucnosti, kdyby i odhodlala se proti vůli svých rodičů státi se mou ženou – leč to není možné, jsem směšný...“

Pozoroval jsem, že myšlenky mé stávají se nelogickými; též připadalo mi, jako by se všichni kolemjdoucí zastavovali, zraky na mne upírajíce. Zastavujte se – zastavujte, cos takového neuvidíte tak brzy, nejšťastnějšího člověka, zoufajícího nad svým životem...

A hlavu nesa vzhůru, ubíral jsem se středem jich. Šeptali za mnou, věděl jsem to, ba slyšel docela jich úsměšky.

„Blázen!“ pravil nějaký blázen, vrazil do mne.

Do hostince přišel jsem velmi pozdě, přátelé moji byli již odešli. Hostinský přinesl mi něco zcela jiného, než jsem si objednal. Dal jsem mu za to velkou důtku, leč on stále dokazoval, že se nemýlil.

A opět myslil jsem na ni; kdyby mne nyní tak viděla – u mého skrovného oběda – toho, jehož miluje – ona.

Zrak můj těkal nepokojně po místnosti, až zastavil se u pepřenky na protějším stole. Pepřenka tato se mi smála, byl jsem o tom přesvědčen. Jiní lidé viděli v hlavičce její dírky, otvory pro pepř – já však jediný poznal jsem v nich oči, nos – a široká šklebící se ústa. Ba, je to směšné, jak považovati to může někdo za pepřenku.

A vyskočiv mrštil jsem jí o zem. Vše se na mne otáčelo.

Chtěl jsem cizincům oněm nejprve celou věc vysvětliti, leč napadlo mi, že by mi nevěřili – ba že by mne snad považovali i za blázna.

Cítil jsem, že mozek můj počíná se zatemňovati a že stávám se svým chováním nápadným. I zaplativ svůj řád, chtěl jsem odejíti.

Leč ve dveřích zastavil mne posluha.

„Panu Jaroslavu K.“

Vytrhl jsem mu dopis z ruky a běžel s ním k oknu; ruka se mi zimničně třásla, když roztrhl jsem obálku. Byl od Růženy.

„Jaroslave!

Jsem zničena; po Tvém odchodu následoval strašný výstup, chtí mne poslati ven, na náš statek, kde bych Tě nikdy více spatřiti nemohla; cítím však, že je mi nemožno bez Tebe žíti a jsem ochotna Tě následovati – kamkoliv. Tvá láska nahradí mi ztrátu mé cti, mého domova. Čekám odpověď.“

„To je únos,“ zablesklo se mi v hlavě, „ona svolila by k útěku, nuže, má se státi.“

A napsav rychle na druhou stranu lístku: „Uprchneme dnes o desáté hodině, očekávám Tě ve svém bytě,“ odevzdal jsem lístek, zapečetiv jej opět, posluhovi. „Utečeme,“ dal jsem se do blbého smíchu, když odešel, „ale kam?“

* * *

Odpoledne začal jsem činiti přípravy k našemu útěku. Věc byla snazší, než jsem si z počátku myslil. Prchnu s ní ke svému příteli v M., ten mne zajisté nevyzradí; odtud budu hledět dostati nějaké místo v Německu, a zdaří-li se mi to, odstěhujeme se tam. Plány ty byly zajisté tehdy směšné. – Co se týče mého nábytku, nenáležel více mně.

Jen podobiznu Růženy chtěl jsem vzíti s sebou; posud byl jsem vždy obraz ten sňal velice lehce, tentokráte musil jsem utrhnouti poutko.

Zastrčil jsem podobiznu do své náprsní kapsy a ulehl.

Očekával jsem, že křížiti se bude v mozku mém tisíce myšlenek, mlhavých plánů do budoucnosti; leč místo toho cítil jsem v hlavě

strašně prázdná a nastávajícím soumrakem opanoval mne nevýslovný stesk.

A přec teprve mnohem později odhodlal jsem se jít na ulici.

„Odkud hrozí mi ona záhuba?“ pravil jsem si polohlasně, zavíraje svůj byt.

Byla obleva; ulice byly proměněny v směsici bahna a polorozpuštěného sněhu; velké kupy sněhové, shrabané vždy ve vzdálenosti několika kroků, byly úplně zčernalé a dlaždičkový chodník pokryt byl vrstvou mazlavého bláta. Tu a tam bělal se posud nějaký kousek vlhkého sněhu a černé koleje koňské dráhy na Malém náměstí byly mokré, odrážejíce světlo plynu, hořícího mdle ve špinavých svítilnách.

I tato část města, jedna z nejživějších, byla již pusta. Sem tam mihnul se rychle nějaký chodec – krámy byly již zavřeny a odevšad na mne vanulo jakési hrobové ticho.

Nevěděl jsem, co činiti v hrozně té době, která mi zbývala ještě do desíti hodin.

Konečně odhodlán obrátil jsem svůj krok k naší hospodě. Leč i tam bylo prázdná.

„Páni malíři odešli s panem Dolanským, on prodal dobře nový svůj obraz a pozval je kamsi na víno,“ pravil hostinský.

Odešel jsem z hospody, doprovázen až ke dveřím hostinským, jenž díval se dlouho za mnou. Snad poznal mé rozčilení.

Hodiny na staroměstské věži okazovaly půl desáté.

Zvolna, s hlavou sklopenou, ubíral jsem se k domovu. Zdálo se mi chvílemi, že nevím, co se děje se mnou, a musil jsem násilně obracet mysl svou k tomu, co se stalo a co mne ještě dnešní noci očekává. „V jedenáct hodin vyjíždí vlak ze státního nádraží!“ pravil jsem jako na omluvu, vraziv do nějakého cizince na rohu malé Karlovy ulice.

Pak šel jsem domů. Hostinec v průjezdě mého domu byl tentokrát též nějak pustý, ač byl osvětlen: nepotkal jsem v průjezdě

ani živé duše; pomalu bral jsem se klikatými chodbami budovy v druhém dvoře k svému bytu. Otevřel jsem jej, hvízdaje si nějakou písničku.

Nechav dveře pootevřeny, abych viděl aspoň trochu v záři červené lampičky před obrazem našeho svatého, hledal jsem zápalky.

„Marně; bůh ví, kam jsem je založil. I usedl jsem potmě na židli u samého okna a zamyšlen díval se do zahrady. Myslil jsem na Růženu. Tak tedy loučím se s tímto pokojem!

Pojednou vyskočil jsem se židle.

„Vždyť ona neví, kde bydlím!“ napadlo mi náhle a cítil jsem krev hrnouti se valem k mé hlavě.

Učinil jsem několik kroků ke dveřím, nevěda, co činím, a otevřel je.

Na prahu stála nepohnutě Růžena; příšerně vystupovala silueta její postavy před blikavou lampičkou svatého; stála němě jako socha.

Pak vstoupila ke mně do pokoje a padla do mého náručí. Líbal jsem ji vášnivě – splnila tedy svůj slib – opustila své rodiče, vše – kvůli mně nepatrnému, ubohému...

Pak usedli jsme na pohovku, šeptající. Ona vyprávěla mi o scénách s rodiči svými a já svěřoval jí svoje plány. Provázela své odpovědi na moje otázky blaženými vzdechy a polibky. Jenom na moji otázku, odkud ví, kde bydlím, zůstala mi odpověď dlužna.

Náhle slyšel jsem odumíratí pokojem vzdech – vzdech, jenž zdál se mi vycházeti směrem od Albertova lůžka. Růžena jej patrně také slyšela, neboť požádala mne, abych rozsvítil.

Našel jsem konečně zápalky; ale když jsem chtěl jednu z nich rozžehnouti, vypadly mi z ruky a rozsypaly se po zemi. Shýbl jsem se, hledaje dlaní na podlaze; leč tu pojednou zdálo se mi, jako by mne byla uchopila dole nějaká ruka, odstrkujíc ruku moji pryč.

Přiskočil jsem k Růžence a nevěda, co činím, uchopil ji kolem pasu. Cítil jsem, že se chvěje a tiskne se ke mně. Zmocnil se mne pocit šíleného strachu.

Tu náhle padla plná záře měsíční oknem do pokoje.

U Albertovy postele visela přes pelest bílá ruka, ruka, na níž byl roztržen rukáv.

Cítil jsem, jak mi krev stydne v žilách, hlava jako by se chtěla rozskočiti a mimovolně sevřel jsem ruce v pěstě.

„Co je ti?“ zvolala ona, držíc mne křečovitě za ruku.

„Nic, nic,“ šeptal jsem jako smyslů zbaven, dívaje se vytřeštěným pohledem na Albertovu postel.

A ruka jako by se byla pohnula. Viděl jsem Alberta, mrtvého Alberta, tak jak ležel tenkrát na lůžku, s rozčuchanými vlasy a uschlou krví na spánku blížiti se k nám.

„Stůj!“ zvolal jsem. „Nás chrání láska!“

Leč on blížil se více a více. Ztrhaný zrak jeho spočíval na mně; byl to strašný pohled, a ruka jeho jako by vztahovala se po Růženu...

Co v příštím okamžiku se dělo, míhá se jenom nejasně v mé paměti. Jako by někdo násilně byl odtrhl Růženu ode mne, jako by s hrozným výkřikem byla klesla na podlahu a já se vrhl k ní... smysly opustily mne docela...

Když se mi vrátilo vědomí, byla světnice plna lidí, a ti pravili, že jsem milenku svou zardousil...”

* * *

Tak končil Jaroslav své vypravování.

Doktor povstal z pohovky a rozčilen jal se choditi po pokoji.

„Byl jsem později postaven před soud,“ pravil temně šílený, „však lékaři viděli ve mně šílence – i byl jsem dopraven sem, do vašeho ošetřování. – Nuže, co říkáte mému vypravování, považujete mne posud za blázna?“

Doktor stál u něho a mlčky stiskl mu ruku.

„Jděte na lůžko,“ pravil konečně vlídným hlasem, „jste velice rozčilen, jděte spát!“

„Ale – nebudu spáti sám – vidíte?“

„Ne, ne.“

Vrávoravým krokem ubíral se Jaroslav ze dveří ven, na schody. Doktor zazvonil na opatrovníka.

„Nechte zapřáhnouti,“ zvolal patrně rozčilen, „a vám nařizuji co nejpřísněji, abyste po celou dnešní noc nehnul se od lůžka pana Jaroslava – je to kvůli utišení jeho mysli.“ – –

Bylo krásné zimní jitra, když vracel se druhého dne doktor Borotínský do svého ústavu.

Byl nevyspalý a v hlavě vířily mu posud všechny ty ohnivé valčíky, jež byl celou noc poslouchal.

Na azurovém nebi nebylo ani mráčku a mlha minulé noci byla se úplně rozprchla před vítěznou září červeného, zimního slunce.

Kočár zastavil před vchodem a doktor ubíral se do své pracovny.

Na chodbě stál Jaroslavův opatrovník.

„Nu, pan Jaroslav, jak je mu?“ otázal se v růžové náladě doktor.

„Je mrtev.“

„Mrtev?“ zvolal doktor v ustrnutí.

„A jak se to stalo?“ otázal se po chvíli. „Byl jste u něho po celou noc?“

„Byl.“

„Tedy také při jeho smrti?“

„To – to nikoliv,“ pravil váhaje opatrovník.

„Nu, jak se to tedy stalo?“

„Bylo to tak; nemocný usnul asi o deváté hodině. Ulehl jsem na žíněnku na zem a chtěl také spáti; leč nemohl jsem usnouti. Vítr v komíně fičel dnešní noci tak podivně, že jsem oka nezamhouřil. Ke všemu – asi tak ve čtvrt na jedenáct – pozoroval jsem, že některé z oken na chodbě musí být otevřeno, neboť slyšel jsem ustavičné vrzání a bouchání na chodbě. Konečně vida, že pan Jaroslav spí, vyšel jsem na chodbu a zavřel jsem onu okenici. Když jsem se vracel

k pokoji pana Jaroslava, uslyšel jsem strašný výkřik. – Vrazil jsem do jeho pokoje – a našel jej zde mrtvého – tak, jak posud leží.“

Doktor došel za té řeči až k samým dveřím Jaroslavova pokojíku. Otevřel a vstoupil.

Na lůžku ležel Jaroslav, hlavu s očima ven vyvalenýma máje nakloněnu ke zdi; levá ruka visela přes pelest, svírajíc křečovitě jakýsi předmět.

Doktor otevřel násilím zaťatou pěst' a vyňal z ní zmačkanou fotografii.

„Opět žena!“ pravil, pohlédnuv na ni, a zadíval se pak s pohnutím na ztuhlou tvář mrtvého.

Adagio

I.

„Palte...!“

Následovala rána mého protivníka... Byl se obrátil tváří ke mně a snad ani dobře nemířil.

Měl jsem vystřeliti hned po něm; ale pocítil jsem v rameni palčivou bolest a zbraň vypadla mi z ruky.

„Jste raněn?“ zvolal sekundant mého protivníka, setník Dunovský.

Neodpověděl jsem: před očima udělaly se mi světlé body a bezděky sklonil jsem koleno k zemi. Když ke mně přiskočili svědci, ležel jsem již natažen ve sněhu; v rameni cítil jsem křečovitě trhání a nemohl jsem sebou ani pohnouti. Pak zdálo se mi, jako by se mi kladla mlha před oči; nemohl jsem už rozeznati bílý povlak sněhový od temného pozadí lesní mýtiny a myšlenky mé se zastavily. Slyšel jsem jenom ještě zmatený zvuk několika hlasů, pak cítil jsem, jak mi roztržen rukáv u mé vojenské blůzy a nějaký vlhký obkladek položen na mou ránu. Pálil jako tisíc čertů, a kdybych byl mohl se bránit, byl bych vztekle tloukl kolem sebe. Pak mě někam nesli, cítil jsem kolébání a jako ze sna tázal jsem se po cíli naší cesty.

Nesrozumitelný zvuk byl mi odpovědí.

Když jsem opět nabyl vědomí, viděl jsem, že ležím natažen v kočáře; na protějším sedadle seděl náš plukovní lékař a držel mi ruku na čele.

„Kam mne vezete?“ bylo první, nač jsem se tázal.

„Do nemocnice,“ zněla odpověď.

„U čerta!“ vyklouzlo mi z úst. „To je to se mnou tak zlé?“ a upadl jsem do mdlob.

Když jsem se probudil, pozoroval jsem, že venku se šepí. Ve vojenské nemocnici byl hluboký klid. Zdálo se mi, že jsem již trochu přivykl tomu karbolovému vzduchu a hrobovému tichu. Můj zrak utkvěl na koruně stromu pod oknem.

Souboj dopadl tedy pro mne nešťastně. Zvolna hleděl jsem se upamatovati na všechny podrobnosti tohoto dne. Viděl jsem se opět stát na oné sněhové rovině vprostřed lesa, na niž moji svědkové mě byli zavedli – viděl jsem, jak namáhavě táhnou zpocením koně sněhem vůz mého protivníka, jak zůstává za koly kočáru hluboká kolej a jak práská kočí, s tvářemi od ledového větru zčervenalýma, bičem naplano. Pak můj protivník se svými svědky vystoupil z vozu a pozdravil nás. Byli jsme odvedeni na místo již naznačené, zády k sobě obráceni, a slyšel jsem cvakot natahovaných kohoutků...

Bezděky zavřely se mi oči.

Pokojem vlekly se dlouhé stíny.

Zavřel jsem oči a oddal se rezignaci. Leč klid nechtěl se mi navraceti a ticho působilo na mne skoro dráždivě.

A přece přemáhal jsem svou netrpělivost. Bych obrátil mysl jinam, počal jsem rozhlížeti se po pokoji. Byl jednotvárně zařízen jako všechny. U okna stálo malé umyvadlo, u něho židle. Dále malá skříň na šaty, kufřík s nápisem; marně namáhal jsem se v polotmě přechysti nápis na něm.

Tu dolétl k mému uchu zvuk podobný škrtnutí sarkou; trochu světla zablesklo se pokojem a slyšel jsem zapraskati za svou hlavou jinou postel.

Namáhavě jsem se obrátil a teprve zpozoroval, že pokoj neobývám sám. Na lůžku u dveří ležel hubený muž s plavým plnovousem; vlasy nesrovnány zakrývaly mu bledé čelo, kostnatá ruka položena pod hlavou, ale – nejpodivnější – v druhé ruce držel zapálenou cigaretu.

Zadíval se na mne.

„Již jsi se probudil?“ otázal se mne.

„Poručík F.“ zněla má odpověď.

„Poručík Verner.“

„Ano, již jsem se probudil,“ odpověděl jsem.

„A tvoje rána?“

„Děkuji – lépe.“

„Souboj – není-liž pravda?“

„Ano.“

„Kvůli ženě?“

„Kvůli ženě.“

Zasmál se smíchem, jenž mi způsobil slabé mrazení.

Nastalo ticho. Bylo mi nevolno.

„Ležíš zde již dlouho?“ otázal jsem se.

„Tři měsíce.“

„A zůstaneš zde ještě asi...?“

„Až do konce.“

„Jak to?“

„No – až umru.“

— — —

„A co ti schází?“ ozval jsem se, nemoha se ubrániti podivení nad jeho řečí.

„Mám souchotiny.“

„To nemáš kouřit!“

„Vskutku?“ smál se on opět svým hrozným smíchem.

„Ovšem; či myslíš, že tak se uzdravíš?“ pravil jsem rozmrzele.

„Nemyslím. Ale budu vždy kouřit.“

„U čerta, tak můžeš se připravit do hrobu.“

„Mohu.“

Rozčilil mě svou chladností.

„Tak se zabiješ, či to sám chceš?“

„Chci,“ zněla odpověď a zapálená cigareta zaplála ve tmě pokoje.

Ulehl jsem opět do své dřívější polohy.

„Ten člověk je blázen,“ napadlo mi.

Však pojednou polosvětlo v protějším okně zdálo se mi červeným, ba byla to rudá záře požárová. Vztyčil jsem se napolo a vytřeštil své oči; smích mého souseda hučel mi posud v uších a cítil jsem pocit, jako bych se vznášel.

„Co je ti?“ ozvalo se za mnou.

Ohlédl jsem se mechanicky; však ve všech rozích pokoje viděl jsem samé postele, na každé z nich ležel muž onomu podobný a každému z nich plála v ústech cigareta. Jejich oheň zdál se mi stále větší – po poduškách poskakovaly červené plaménky – úžice se v kruhu kolem mne. Ale vše opět jako by mizelo – upřel jsem pohled na postel Vernerovu; i tam viděl jsem ve tmě svítiti dvě cigarety. Při náhlém vzplanutí jich poznal jsem, že soused můj, ležící na posteli, má dvě hlavy a v ústech každé z nich že hoří plamínek. Teď jako by oba se spojovaly, plamínky změnily se v plamen, jenž se sykotem dotýkal se stropu...

Bez vlády upadl jsem do podušek; ovládla mě horečka.

II.

Ležel jsem několik dní v prudké horečce. Konečně nabyl jsem vědomí.

Bylo krásné odpoledne; slunko svítilo zapocenými okny na mé lůžko, když jsem procitl ze svých hrozných snů. Nevěděl jsem, co se mnou se dalo a jak dlouho jsem ležel beze smyslů.

Přece první mojí myšlenkou bylo, ohlédnouti se po svém sousedu. Postel jeho byla prázdná.

Volal jsem po obsluze; do dveří vstoupil voják.

„Kdo obývá se mnou tento pokoj?“

„Pan poručík Josef Verner,“ zněla odpověď. „Odešel právě dobře zaopatřen do parku trochu na slunce.“

„Jak dlouho zde již ležím?“

„Dnes třetí den.“

„Moje rána – co říkal pan plukovní lékař?“
„Zdálo se, že byl velice spokojen, až na tu horečku.“
„A jak dlouho leží zde pan poručík Verner?“
„Již třetí měsíc,“ s trpkým úsměvem pravil voják.
„Hm – nekouří cigarety?“ tázal jsem se.
„Kouří.“
„Což mu to nezakázali?“
Voják pokrčil rameny.
„Dobře; můžete jít.“

A když ocitl jsem se v pokoji sám, nevěděl jsem, jak si vše vysvětlit. Ale tolik jest nepopíratelné, že můj společník zaujal celou mou mysl. V bouřlivých chvílích posledních dní zanikla ve mně skoro úplně představa o mém souboji – o urážce mi učiněné – o všem, co se událo, ale na mysli tanula mi stále otázka, jak podivný člověk jest ten poručík Verner.

Venku zazněl suchý kašel; pak zlehka otevřely se dveře. Slyšel jsem za sebou odkládání nějakých šatů a on – on přistoupil k mé posteli.

„Nu, již je lépe?“ otázal se s úsměvem.

„Děkuji,“ odpověděl jsem; však nemoha na něho pohlédnouti, odvrátil jsem pohled k oknu.

„Měl jsi horečku, zlou horečku,“ pravil on uléhaje.

Nastalo ticho, jež nedovolil jsem si přerušiti ani slůvkem; cítil jsem nevolnost v přítomnosti této hádanky.

Ale on nepromluvil též ani slůvka, nechtěje mne vyrušovat.

„Proč kouříš ty ošklivé cigarety?“ otázal jsem se.

„Je to má náruživost!“ zněla odpověď.

„Ale lékaři ti to zajisté zakázali.“

„Neptám se jich.“

Nevím, proč jsem se tak o něho zajímal, avšak – musil jsem mluvit dále.

„Kouříš často?“

„Ano, však poslední dny nemohl jsem kvůli tvému stavu. Nemohu si pomoci – ostatně smrt' byla by mi dobrodiním.“

Řekl slova ta s klidem vskutku hrozným.

Cítil jsem konečně, že počínám usínati; vše kolem mne bylo mlhavo a nejisto. Však cítil jsem, že to bude spánek jiný než onen posledních dní, že to bude spánek klidný, tichý.

V nemocnici bylo hrobové ticho.

Již již upadal jsem v onen sladký pocit opojení, když vzrušilo mne zašelestění papíru. Obrátil jsem hlavu.

Verner si stácel na své posteli cigaretu.

Uplynulo několik dní. Přivykl jsem jednotvárnému a odměřenému pořádku v nemocnici, že málo se mi zastesklo po veselém životě mých spoludruhů v městě. Byla to jakási idylka uprostřed hlučného života velké garnizony – cosi pikantního, co mi již dávno scházelo. Možná, že jsem si podobné myšlenky vnutil, ale přivykl jsem jim konečně tou měrou, že jsem jim sám uvěřil. Žil jsem, světa odloučen, jenom svým myšlenkám.

Bál jsem se každé zprávy, jež k nám z města došla; bohudíky, chodilo jich málo, a nejméně o mém protivníku a mé lásce. Byl jsem vyškrtnut ze seznamu účastníků místních plesů, nepočítáno se mnou – a to mi lichotilo.

Tím více hluku asi způsobím, až se zase objevím... Je to něco podobného, jako když někdo je na letním bytě. Prší, jen se leje, člověk zívá, moří se nudou – ale přece tam chce zůstat hodně dlouho, aby byl vzácnější, až se vrátí na podzim do města. Jenže na letní byt se jezdí každý rok, ale nemocnice mi byla novinkou; nedýchal jsem posud ten vzduch, nechodil v osm hodin spát, nestaral se o příští den a nežil jen svým vzpomínkám.

A ke všemu byl jsem našel cosi, co posud marně jsem hledal. Fogg ve Verneově románu musil jeti kolem světa, aby našel ženušku, já musil přijít do nemocnice, abych našel přítele. Verner stal se mi během několika dní nenahraditelným; obdivoval jsem se jeho duchu, ctil jeho zásady, miloval jeho dobré srdce.

Vše, co řekl, bylo mi posvátné – skepsis, kterou mne nakazil, naučila mě pohlížeti na celý svět s vysoka; velké jeho myšlenky unášely mě do jiného ovzduší a mimoděk stával jsem se ironickým.

Moje rána rychle se hojila. Bylo mi již dovoleno procházeti se po nemocnici a městském parku u řeky před ní, ale já se nehnul od lůžka jeho, neboť stav jeho se stále horšil. Líce jeho byly stále vpadlejší, pohled pronikavější a dech slabší. Ale něco jsem mu přece odvyknouti nemohl – cigarety.

„Chci se zabít,“ pravil kdysi cynicky, „má úloha je splněna, zvolna blížím se konci; zhlédl a poznal jsem svět, nikomu jsem neublížil, shledal jsem, že zde nikdy šťasten nebudu – co tedy se mnou? Kdo má chuť dále potloukati se tím blátem, bez cíle, bez nadějí, všude nenáviděn a klamán – ať tak činí; mne to již omrzelo, a proto vymyslíl jsem si tento způsob sebevraždy; je originální ale naprosto rozdílný od mého posavadního života – je to jakési adagio...“

A při slovech těch zahleděl se na zamilovaný svůj obraz Maxův nad postelí. Představoval chudou jarní krajinku, rovinu, s níž sešel před nedávnem sníh. První teplé paprsky jarního slunce byly vyvábily na jednoduchou lávku pod mladoučké, posud listí prázdné dvě břízy chorobnou hradní slečnu, dívající se smutně do země, a mladého panoše, pohlízejícího zamilovaně na svou velitelku. Jednoduchý ten obraz oplýval zvláštní náladou, klidem jara, takže na mne vždy působil podivným kouzlem.

„Vidíš,“ pravil, „tak klidnou přál bych si svou smrt.“

„Měls přátele?“ otázal jsem se ho.

Usmál se ironicky.

Paprsek zapadajícího slunka ozářil jeho bledou tvář, z níž vystupovaly lícní kosti.

„Neexistují. Snad pojí dva muže po nějaký čas k sobě stejné povolání, společný interest, zábava, stejně zlý osud – ale přátelství...? Co je to přátelství?“

Neodpověděl jsem ani slůvkem.

„Vidíš,“ pravil klidným hlasem, „zde nepřekážím nikomu, zde mohu tiše zemřít... Přátel jsem neměl, ač mnozí za ně se vydávali – a věříš ty v lásku?“

Pohlédl jsem na něho udiven.

„Bil jsem se kvůli ženě,“ pravil jsem.

„Měl jsem lásku, v době prvního mládí – lásku ideální – – eh, nechme toho!“ pravil, zapaluje si cigaretu.

„Slyš,“ ozval jsem se nesměle, „chtěl bys mi o ní vypravovat?“

Pohlédl na mne dlouhým pohledem.

„Případ jako tisíce jiných, žádný román, nic zajímavého.“

„Snad přece,“ pravil jsem, přestav choditi po pokoji a usednuv u jeho postele. „Hleď, zajímá mě tvůj osud a snad mohu ti podati útěchu.“

Zasmál se podivným způsobem.

„Dobrá, budiž! Ale na tu útěchu jsem žádostiv... Však dříve, chceš cigaretu?“

„Děkuji.“

Verner vztyčil se napolo na lůžku a odkašlav si souchotinářsky, počal:

„Bylo krásné nedělní odpoledne a druhý den, co vrátil jsem se tam, kam po pět dlouhých let jsem toužil – do svého domova, do hlavního města. Vrátil jsem se v sobotu 10. srpna s plukem, po dlouhém pobytu v Dalmácii do svého rodiště.“

Nešťastnou náhodou připadla na mne právě den na to služba inspekčního důstojníka, takže místo, jak jsem doufal, rozhlédnouti se po oněch místech, kde dlel jsem v myšlenkách, k nimž poutalo mne tolik upomínek, upoután jsem byl k špinavým zdem kasáren.

Avšak což na tom! Přežil jsem dva štědré večery sám a sám na kordonu, vzdálen domova i přátel, přežiji i jedno nedělní odpoledne.

Dal jsem si vynésti stolicí před vrata a usednul jsem do kouta. Podepřev ruku o pilíř, zapálil jsem si cigaretu, dívaje se na množství, valící se z města.

Míjelo mne obecenstvo všech tříd; bohaté ekvipáže, fiakry hrčely kolem, jeden vůz přeplněné tramvaje stíhal druhý a na chodnících hemžilo se.

Vše šlo, chvávalo za jedním cílem, za zábavou. Jedni, aby za šest dní skleпали prach kancelářů, volně vydechli v čerstvém vzduchu, jiní by zívali jak obyčejně a mohli každou chvíli říci: „Ach, jak fádňí jest to nedělní odpoledne!“

Naproti, u kiosku, klátilo se pitomé o hůl několik hejsků a pouštěli duchaplně kouř hezké prodavačce do obličeje.

Ach, zde jsou ty šťastné doby, myslil jsem, kdy já jako studentík putoval s týmž množstvím za bránu s rodinou mého spolužáka, zde dostalo se mi vždy tak milého přijetí!

Ano, měli mne, sirotka, jako svého. Jak šťasten jsem byl, kdy jsem mohl při té příležitosti dlíti po boku Karly, jich dcerušky, a nésti jí pláštík! Ani jsem tenkrát nevěděl, že v mladém srdci vyklíčila tichá, nevinná láska.

Četli jsme o ní oba, ale nerozuměli jí. Představovali jsme si ji jinou, romantickou, toužili po něčem obzvláštním, mínili jsme, že je daleko od nás – a ona vězela v samém našem srdci.

Tak rostli jsme oba. Na radu poručníkovu vstoupil jsem do kadetní školy a ona šukala v domácnosti, těšíc se vždy na naše nedělní výlety. Po třech letech mi dali zlatý pásek a šavli, změnili mé výložky a poslali k pluku do Hercegoviny.

Při loučení s milou rodinou, v které našel jsem druhý domov, poznal jsem teprve, jak jsem k ní lnul, a když matka Karlina posledního večera s třesoucí se rukou a slzami v očích znamenala křížek na mé čelo, nevím, jak se to stalo, že mladý muž, se šavlí po boku, hrdina, chtějící dobýti celého světa – chopil jsem se ruky staré paní a proud slz skanul na vráskovitou ruku druhé mé matky...

Jak ubíhal tenkrát ten čas a blížila se hodina, kdy bylo se mi rozloučiti s mým štěstím! Šel jsem po boku Karlině němě a smutně.

Chtěl-li jsem promluvit, vzhledla v mou tvář tak truchlivě, že jsem sklopil zrak a slovo zemřelo na rtech; díval jsem se na tu malou nožku její, jak kmitá se pod bílým šatem, a hrot jejího slunečníku, jímž odhazovala drobné kaménky z cesty.

Teprve na místě, kdy rodina zasedla ke stolu v restauraci, vytratil jsem se spolu a kráčeli po žluté, písčové cestě do údolí Šáreckého.

Kráčeli jsme ruku v ruce a ona trhala lístky akácií nad hlavami se pnoucích. Jeden lístek – tak malý a vystřižený jako srdéčko – mi dala; chopil jsem tu malou rusou hlavinku do svých dlaní, pohlédl do zamženého oka a užíval v něm své nebe. Sklonila tvář na má prsa a já vtisknul jsem políbení na bílé její čelo.

A když za soumraku jsme se vraceli, tu jsme si slíbili a těšili, jak si budeme psát, jak nás nic nerozloučí, ani ten kus země...

Vytáhl jsem z kapsy poslední její dopis, dostal jsem ho před třemi měsíci na kordoně. Jak něžně mi psala, jak blažila ta opět a opět znova čtená slova.

Co dělá as nyní? Matka i otec jsou mrtví, jak psala, a ona bydlí u tety, jež ujala se jí. Jak se zaraduje, až mne spatří! A jak podiví se, že jsem zde již dva dny a že služba mi bránila, vrhnouti se jí opět k nohám. Překvapím ji, dozvím se adresu – navštívím ji.

Zaslechnu šramot. Mužstvo stráže povstalo z lavice, vzdávajíc čest mladému nadporučíku. Pohlédl jsem na něho – mířil ke mně.

„Vítám tě, Pepo, tys zde?“ volal z daleka a v okamžiku tiskli jsme si ruce.

Byli jsme spolu v kadetní škole; byl dobrým kamarádem a poctivec. Trochu do světa, ale srdečný, nezkažený dobrák. Snad byl by mým přítelem – kdyby přátelství vůbec existovalo.

Přinesli druhou židli. Usedl vedle mne a již byli jsme v hovoru, seznamující se navzájem se svými osudy.

A přece byl jsem roztržit; myšlenky mé vracely se vždy ke Karle, a stokrát jsem měl na rtech otázku, zdaž ji snad nezná. V tom víru velkého města!

Tu zůstal jsem pojednou jako zkamenělý. Na protějším chodníku spatřil jsem dámu v elegantní, trochu až nápadné toaletě, zavěšenou v rámě velkého muže. Myslím, že jsem trochu zbledl – nemohl to být nikdo jiný než ona. Spatřila mě a usmála se. Pohlédl jsem na jejího průvodčího s vyžilou tváří, jenž levou ruku máje v kapse, hloupě se díval na kasárny. Ten úsměv trochu mne pomátl, zapomněl jsem pozdravit.

Vdaná? To není možno, vždyť mi nedávno psala!

„Příteli!“ pravil jsem kvapně, marně snaže se zakrýti rozčilení, „prokaž mi službu – ano?“

„Proč ne, co chceš?“

„Hleď, ta dáma s tím hlupákem,“ pravil jsem jedním dechem, „nyní je osm hodin, jdou patrně z výletu – následuj je z dálky; musím vědět, kde bydlí.“

Pustý smích byl mi odpovědí.

„Tu mám následovat? Haha, hochu, je vidět, že přicházíš z Balkánu a blázníš se za ženskou sukní...“

„Neposmívej se, pro vše, co ti drahé, jdi, prosím tě, jdi!“

Smál se opětně, a tlusté jeho tváře zarděly se smíchem.

„Nemusím ji pronásledovat,“ pravil po chvíli, „řeknu ti zde celou její adresu, když ti na tom záleží.“

„Ty ji znáš?“

„Ano, seznámil jsem se s Karlou náhodou.“

„S Karlou?“

„Byl jsem pozván k malému pikniku, k nadporučíku X. Jest to můj veselý a bohatý druh. Byli jsme čtyři pánové a tři dámy – mezi nimi Karla, jeho metresa. Bavili jsme se výtečně a notně popíjeli.“

Když jsme již neměli co povídat, učinil jsem návrh k pěkné společenské hře. Začal jsem totiž vypravovati historii své první lásky – a na koho okáží prstem, převezme vypravování, dávaje historii své první lásky k lepšímu.

Návrh přijat s aplausem a smíchu nebylo konce. Baletka vypravovala o básníku. Miloval ji šíleně a dělal verše. Líčila ho tak živě, že

jsme si ho dobře mohli představit, toho chlapíka s dlouhými pačesy a hubenou tváří.

Druhá vyprávěla o blondovlasém studentíku; propadl kvůli ní. Přišla řada na Karlu. Vytáhla ze stolku psaníčko a nechala je kolovat z ruky do ruky. „Moje první láska mi píše posud,“ pravila, „Chudák – kdyby věděl – čtu ráda jeho dopisy!“ Celá společnost smála se srdečně psaní. „Mám myšlenku!“ pokračovala. „Odpovím mu, zde, ve vaší společnosti, diktujte mi!“ Chopila se péra a za zvonících číší komponovali jsme psaní.

Tak jsme se tehdy seznámili; ona prý potom stala se sprostou a ukradla mu cosi, až ji vyhodil. Však co je ti?“ zvolal, vida mne zničeného.

A já viděl posud v duchu starou její matku, jak třesoucí se rukou dělá mi křížek – viděl tu malou, rusou hlavinku ve svých dlaních...”

„Tot' historie mé jediné lásky. Zhubila mě, jako mráz hubí květinu, jarní květinu, vypučevší, když sníh byl zmizel z matky země...“, pravil, dívaje se na Maxův obraz.

Nastalo trapné ticho.

Byl jsem sklonil hlavu do dlaní a naslouchal jeho namáhavému dechu. Musil jsem být bled, neboť vyrušil mne podivnou otázkou.

„Snad tě to nedojalo? Blázínku!“ pravil, zapaluje si novou cigaretu.

Přistoupil jsem k oknu, dívaje se bez myšlenky ven – do parku.

Tu zazněl na posteli Vernerově chorobný kašel. Ohlédl jsem se; byl se rozkašlal, cigareta vyletěla mu z úst a křečovitě zatal hlavu do podušky.

Přiskočil jsem k němu a položil ruku na jeho chladné čelo, až záchvat ustal.

Verner vrátil se do dřívější polohy, vzdechl zhluboka a ležel chvíli tiše. Pak přitáhl mou hlavu k svým ústům, chtěje mi cosi pro slabost hlasu pošeptati. Nahnul jsem se k němu, naslouchaje s utajeným dechem.

„Bud’ tak laskav,“ pravil, „podej mi onu spadlou cigaretu – ano?“

Vyskočil jsem a uchopiv jí vyhodil dveřmi na chodbu.

„Blázne!“ pravil polohlasem. „Připravuješ mi novou práci...“ A vyňal zpod podušky balíček s cigaretovým tabákem.

III.

Zima prchala před vítězíím jarem. Po lučinách zavál teplý vítr a země rychle setřásla ze sebe bílý rubáš. Po bílé barvě obvykle následuje černá, a proto první počátky jara nebývají nejveselejší.

Moje rána již tak se zahojila, že očekával jsem každou chvíli své propuštění z nemocnice. Byl jsem již úplně zdrav, a že sám nenaléhal jsem na lékaře, aby mě propustili, byl příčinou jen trapný stav mého soudruha; stalot’ se poslední dobou cosi, čeho jsem neočekával.

K čemu pohnouti jsem ho nemohl slovy nejvýmluvnějšími, k tomu odhodlal se sám – přestal kouřiti. Zaházal vše, co mohlo upamatováti ho na jeho někdejší náruživost, a počal poslouchati lékařů – stala se s ním změna nepochopitelná; užíval léků, jež dříve vyléval, jedl stravu předepsanou a podrobil se pořádku v nemocnici.

Z počátku nechápal jsem tento náhlý přechod; však čím více přemýšlel jsem o tom, tím více nabýval jsem přesvědčení, že přihodilo se cosi neobyčejného. Také v řečech jevil nápadnou změnu.

Byl vlažný večer; v parku před nemocnicí procházelo se několik osob, jež nepřišly obdivovat se holým stromkům a vlhké černé půdě, které však chtěly dokázati, že vědí, že nastává jaro. Procházel jsem se, opřen o hůl, plnou hodinu, a teprve chlad přinutil mě ku zpáteční cestě. Slunko ještě nebylo zapadlo a vyleštěné tabule v oknech čistě natřené budovy nemocniční tonuly v moři červených plamenů. Vzduch byl ostrý, ač nemrzlo, a v parku již skoro ani živé duše.

Tu stanul jsem udiven u poslední lávky.

Nepohnutě seděl bledý Verner na lávce a vedle něho štíhlé, blondované děvče. Třímával v rukou svých její ručku a oba upírali pohled svůj k zemi.

Bezděky přivedl mě tento obrázek – tak neočekávaný, že se mi dech zarazil – k podivné myšlence: Jest opět zamilován! Pak, když pohlédl jsem na okolí jejich, na náladu, visící zrovna ve vzduchu, napadl mi Maxův obraz nad jeho postelí – až na změnu osoby panosovy.

Nezpozorovali mě a mlčeli zabráněni do svých myšlenek.

„Odtud tedy ta změna!“ a tiše, abych nevytrhl je ze snivého zadumání, vzdálil jsem se.

Šel jsem do našeho pokoje, rozsvítil lampu a usedl k oknu; na mysli tanul mi stále on. Tedy zamilován, zamilován nyní, kdy přesvědčení, že už nemůže býti šťasten, dohnalo ho k pozvolnému sebevraždění, kdy pokládal účet svůj se ženami za vyrovnaný, kariéru za ukončenou, štěstí za nedosažitelné...

Ale má ještě nyní čas přivést se opět k onomu zdraví, jehož zúmyslně byl se odřekl? Může ještě napravit chybu, již systematicky se dopouštěl, může vynahraditi, co svévolně zameškal...?

Bylo mi až horko při této myšlence; vstal jsem a šel do pokoje plukovního lékaře, ani nevěda proč. Seděl v křesle u krbu a vyzval mě, abych se posadil.

„Dobře, že přicházíte,“ pravil, „aspoň spolu se rozloučíme; vy můžete zítra opět do svého domova, naše úloha je splněna.“

Uklonil jsem se.

„Dovolte mi jinou otázku,“ pravil jsem. „Nepozoroval jste na Vernerovi nějakou změnu?“

„Změnu jeho chování, ovšem – či myslíte snad změnu zdraví?“

„Což nemá chování pacientovo vliv na jeho zdravotní stav?“

„Zde již je pozdě,“ lékař pravil vážně. „Verner připravil se – jak se zdá – zúmyslně do hrobu; dnové jeho jsou již sečteny a už nic nezáleží na jeho nynějším chování.“

Byl jsem zaražen.

„On snad kojí se nadějí...“ koktal jsem.

„Ovšem,“ pravil doktor s úsměvem, „jako každý souchotinář. Však má naděje mnohem směřlejší; on myslí, že disponuje svým zdravím, že může si je odjímati a opět darovati, neposlouchá rad svých lékařů, vzdoruje kázni domácí, tak že usnesli jsme se konečně už v ničem mu nepřekážeti – a nyní, když jest hotov, kdy schází mu jen několik dní, chce, abychom mu pomohli!“

Pravil slova ta bezcitně a já, bledý, povstal k odchodu.

„Nemůže tedy už se uzdraviti?“ tázal jsem se ve dveřích.

Doktor zavrtěl hlavou.

Nejistým krokem šel jsem do svého pokoje. Verner je tedy ztracen...

Otevřel jsem dveře a vstoupil. Přítel můj ležel již na posteli, leč připadal mi pouze jako stín. Oči jeho leskly se z hlubokých důlků a kostnatá jeho ruka marně snažila se přitáhnouti pokrývku. Však spatřiv mě, zatajil svůj stav. Usmíval se trpce a pohlédl na mne.

„Ty prý mne již opustíš?“

„Nikoliv, neopustím!“ zvolal jsem.

„Dětino – jdi. Mně již je také lépe,“ pravil kašlaje.

Usedl jsem u jeho nohou na postel a pohlédl do jeho žluté tváře, ozářené světlem planoucí svíčky. Ale hned odvrátil jsem se – nesnesl jsem jeho pohledu.

„Konečně odhodlal jsi se zanechati těch ošklivých cigaret?“ pravil jsem. „Hleď, již dávno mohl jsi tak učiniti.“

Usmál se.

„Tenkrát neměl jsem příčinu – avšak věz, brachu – nyní je jinak. Tenkrát žil jsem sobě samu a pro sebe – nyní vše se změnilo,“ pravil a zahleděl se do stropu.

Bylo mi hrozně...

„Věz – ale nevysměj se mi – jsem zamilován!“ pravil váhavě a pohlédl na mne, jaký asi účinek způsobí slova jeho.

Nehnul jsem ani brvou v obličeji.

„Jak dlouho?“

„Znám ji již delší dobu, ale lásku pocítil jsem k ní teprve nedávno. Hochu, nyní vše se změní,“ pravil kašlaje, „nyní musí se mi navrátiti moje zdraví, neb nyní teprve poznávám počátky svého štěstí. Jsem milován – milován! Stal jsem se jí v několika dnech vším – a ona mně. Poznávám,“ pokračoval temněji, „že nepoznal jsem posud lásky, že mluvil jsem o ní, neznaje jí – avšak nyní budeme šťastni...“

Tu vypukl v křečovitý kašel. Jeho obličej zrudnul a celé tělo škulbalo sebou na lůžku.

Nesnesl jsem toho pohledu a ulehl oblečen.

„Ona jest anděl,“ Verner šeptal po chvíli jako ze sna, „vydává v nebezpečí svou pověst – tím, že sama navštěvuje park – pochopila lásku – nezneužívá jejího jména, jako tisíce jiných – nehledá v ní zábavu – zahánění dlouhé chvíle – krutou hru – nýbrž miluje mě vášnivě...“

Ráno vstával jsem s hlavou těžkou. Neodešel jsem z nemocnice; odročil jsem odchod svůj až na příští den, neboť nemohl jsem s Vernerem se rozloučiti. Celý den strávil jsem u jeho lůžka a dával mu ledové obklady.

Však když udeřila pátá hodina odpolední, marné byly všechny prosby a vyhrůžky – vstal, nemluvě ani slova, a oblékl se, pak podíraje se o hůl vyšel do parku.

Věděl jsem, kam odchází, a díval jsem se oknem za ním, až zmizel za křovím.

„Nešťastný hoch!“ pravil jsem.

„A nešťastné děvče!“ ozval se kdosi za mnou. Ohlédl jsem se – byl to setník Nessel, jenž přicházel na návštěvu.

„Znáte ji?“ otázal jsem se.

„Ovšem, výtečná to dáma a duchaplná; divil jsem se nemálo, vida ji seděti v parku na lavičce očekávající Verneru – byl to tuším on, není-liž pravda?“

„Ano.“

„Přicházím vlastně pro vás,“ pravil Nessler, „nesmím se vrátit do města, leda s vámi. Naši přátelé přivítají vás dnes slavnostním večerem v kasině. Slíbil jsem, že vás přivedu, vše se těší.“

„Rád bych – ale...“

„Zde neplatí výmluvy. Pro své věci si můžete poslat až zejtra...“

„A Verner?“

„S tím také se rozloučíte až zejtra.“

„Nuž dobrá,“ pravil jsem odhodlán a oblékl se úplně dle předpisu. Pak rozhlédl jsem se snad naposled po pokoji a rychle seběhl s Nesslem ze schodů.

Kvapil jsem, zdálo se mi, jako by zdi nemocnice na mne se bořily, a štván jakýmsi dětinským strachem vyrazil jsem ze schodů.

Několika rychlými kroky ocitl jsem se před jejich lávkou.

Seděli jako včera a on šeptal cosi slabým hlasem.

Přistoupil jsem k nim. Jí učinil jsem hlubokou poklonu a jemu zašeptal několik slov do ucha. Vysvětlil jsem mu celou záležitost, slíbil, že zejtra časně ráno přijdu do nemocnice k němu a že tam strávím celý den. Chtěl odmítnout – avšak nepřipustil jsem ho k slovu a poroučel se.

Cítil jsem, že dívají se za mnou.

* * *

Ve dvě hodiny z rána ubíral jsem se z kasina domů. Na nebi třpytily se hvězdičky a měsíc polil svou bledou září spící město. V hlavě zněly mi posud všechny ohnivé přípitky, divoké popěvky a šumot vytékajícího šampaňského, když blížil jsem se svému domovu.

Dole u vrat stál voják zahalen v plášť a třesa se zimou. Spatřiv mne, kráčel ke mně. Poznal jsem poddůstojníka sanity.

„Pane poručíku,“ pravil, „bylo mi panem plukovním lékařem nařízeno, bych vám oznámil, že pan poručík Verner trvá stále na tom, s vámi mluvit.“

„Jak je mu?“ vyrazil jsem ze sebe.

„Umírá,“ pravil chladně voják.

Div nedal jsem se do běhu. Výčitky mého svědomí navrátily mi mou střízlivost a já přál si mítí křídla. Po cestě proklínal jsem celou onu veselou společnost, Nessla, celý svět.

Konečně zpocen stanul jsem u vrat nemocnice. Otevřeli nám a pospíšil jsem do pokoje přítele a zaměřil přímo k jeho posteli.

Podíval se ztrhaným zrakem na mne a zavřel oči.

„Tos ty,“ pravil chorobným hlasem, „děkuji ti – odpusť, že jsem tě dal volati – mám k tobě žádost. Hleď, ty bys se ještě nebyl vrátil zejtra ráno – však můj stav se trochu zhoršil, nastydl jsem asi – nebudu moci zejtra sejít se s ní – omluv mne, ano? Přijde v pět hodin na onu lavičku – řekni, že přijdu až pozejtří...“

Do pokoje vstoupil plukovní lékař a kráčel k Vernerovi; pak uchopiv ho za ruku, položil svou druhou na jeho úbělové čelo.

Pojednou změnila se tvář umírajícího. Uchopil křečovitě doktorovu ruku a křičel:

„Vid'te – doktore – že nezemru? Nechci, nechci zemřít,“ křičel znova. „Pomoc! Pomozte mi, doktore – chci poslouchat – co mi nařídíte, ve všem poslouchat – jen ne zemřít – nenechte mne zemřít!“ pravil, vypuknuv v pláč.

Pak náhle vytrhl se doktorovi a netušenou silou vztyčil se na posteli, sepjav ruce.

„Bože – k tobě se obracím – promiň mi moji nevěru – pomoz mi, pomoz – eh – jste všichni proti mně – chcete mě zabít – víte, že já jediný mezi vámi byl člověkem – ale já nechci zemřít – nechci – kvůli ní...“, volal šílený strachem.

Vyrazil jsem z pokoje a vyběhl ven, na chodbu. Hlava chtěla se mi rozskočiti a srdce cítil jsem prudce bít. Zchladil jsem rozpálené své čelo na zpoceném skle v okně, a neslyše konečně povyky z jeho pokoje, navrátil jsem se k umírajícímu.

Ležel již klidně na posteli, těžce oddychuje; zdálo se mi, že na rtech jeho spočívá úsměv. Doktor stál u okna.

Usedl jsem u postele a vzal ho za ruku. Chtěl jsem se dáti do pláče, a přece cítil jsem nedostatek slz a strnule díval jsem se do tváře přítele.

Ruce jeho byly úplně chladny – nastávala smrt...

Po chvíli otevřel oči a upřel je na mne; usmíval se blaženě.

„Bohu díky, je mi lépe,“ šeptal, „nezapomeň jí to vyřídit – slyšíš? Miluji ji tak – tak nevýslovně...“

Jeho oči obrátily se v sloup a hlava sklesla.

„Je mrtev,“ pravil za mnou lékař.

Vstal jsem, a přistoupiv k své posteli, ukryl jsem hlavu v poduškách.

* * *

Nazejtří připravil jsem si v nemocnici vše k odchodu. Verneru odnesli do umrlčí komory. Usmívaly prý se jeho zchladlé rty – pravil kdosi; nemohl jsem se už na něho podívat.

Odpoledne vstoupil jsem do prázdného našeho pokoje a stanul zamyšlen u Vernerovy postele. Okna byla dokořán otevřena a chladný vzduch pronikal až do kostí. A přece hřálo poněkud zapadající slunko...

Zahleděl jsem se na Maxův obraz nad postelí.

Pak šel jsem k štábnímu lékaři, správci nemocnice.

„Mám k vám žádost,“ pravil jsem nesměle. „Dejte mi na památku Vernerův obraz nad jeho postelí.“

„Maxovo ‚Adagio‘?“ pravil lékař.

„Ano.“

„Budiž. Ačkoliv, přiznávám se, ten obraz chová též pro mne zvláštní kouzlo.“

Rozloučil jsem se s lékařem a odevzdal svému sluhovi kufřík a obraz. Sám pak šel jsem s hlavou sklopenou parkem...

Obecní zřízenci společně se zahradníky rozkopali většinu parku; vše pracovalo v zimničním spěchu, aby přivítalo probouzející se

jaro novými záhony; do země posud černé, čerstvě naházené zasazovány mladé břízy a podpírány o silnější tyče.

V celém parku převládala černá barva půdy, neprozrazující, jak rozkošné pažity, nádherné květiny a stinná loubí objeví se v něm po krátké době. Uprostřed parku zkoušeli vodotrysk. Obecenstva bylo velmi málo – snad chtějí býti překvapeni hotovými sady...

Na lávce seděla ona dívka, smutně hledíc před sebe. Čekala patrně...

Vzpomněl jsem si na slib, daný Vernerovi, a přistoupil jsem k ní.

„Slečno, promiňte, že vás vytrhuji; však musím vám sdělit, že přítel můj, poručík Verner, nepřijde, neboť – neboť...”

„Zemřel?“ pravila klidně.

„Zemřel.“

Neodpověděla ani slůvkem. Tiše vstala a se sklopenou hlavou zvolna odcházela. Díval jsem se za ní dlouho, tak dlouho – až cítil jsem, jak se mi zarosilo oko...

Antonie

I.

Nemálo překvapil mne desátník, jenž vstoupil náhle večer do mého bytu; oznamoval mi, že musím převzít inspekci v kasárnech, neboť ten, jemuž to vlastně svěřeno, nadporučík Erich z *** zastřelil se v inspekčním pokoji.

Byla to tehdy hrozná noc; vidím posud toho podivného Ericha, člověka to, o němž se vždy málo vědělo, jenž nikdy dost nemluvil, ležeti na pošpiněné podlaze ve své krvi; vidím našeho adjutanta, krásného to muže, jak sedí posud na stole u mrtvoly, kroutě si cigaretu a vítaje mne slovy: „Malér, vid’?“

Pak jej odnesli, a já hodiv plášť svůj a čapku na protějščí židli, vrhl jsem se na pohovku. Trpěl jsem vždy nervózou, a věděl jsem tedy, co mne očekává; stáhl jsem tehdy lampu, abych lépe usnul – a lampa zhasla docela. Mrazem zkvětovaným oknem dralo se spuštěnými žaluziemi světlo měsíční – v krbu to zapraskalo a halucinace, kterou očekával jsem s klidem přesvědčeného filozofa, se dostavila. Na protějščí židli seděl Erich.

V tu chvíli bylo vše kolem mne již omženo; celé pozadí stávalo se pavučinovým, barvy neurčité, jako zadní stěny u fotografa, půda mizela pod nohama, necítil jsem více pohovku, na níž jsem ležel a přešel tak nepozorovaně do snění.

A on mluvil; bavil mne po celou noc vypravováním o své poslední dovolené a o příčinách své smrti; byla to tehdy podivná historie, jež i po procitnutí utkvěla mi v mozku; budu ji vypravovati – ač nevím, upamatují-li se na vše...

* * *

„Známo ti,“ pravil, „že dlel jsem letos po celé dva měsíce na dovolené v ***ckých lázních; snad byla ti nápadnou změna v mém chování, když vrátil jsem se před čtrnácti dny sem, že už nebyl jsem onen veselý, divoký váš soudruh jako dříve, ale že v pohledu mém zračiti se musila zoufalost, že vyhýbal jsem se lidem, hledaje samotu, a že připravoval jsem se k dnešnímu svému skutku. Vyzvídali jste příčinu změny mé, ale já mlčel a teprve dnes tobě ji vypravuji. Smáli jste se mi, že jsem trávil celou dovolenou v oněch lázních, a já nechal vás v onom klamu.

Zamlčel jsem, že poslední dni strávil jsem v S., městě středního Německa, u dvora jednoho z oněch knížátek, kteří naprosto pozbyli své důležitosti. Zavedla mě tam láska. Dne prvního srpna můj vůz zastavil v oněch lázních. Bylo překrásné počasí; na nebi ani mráčku a jehličnaté stromy lesní vydychovaly pryskyřicovou vůni, již nemohou se měšťáci nikdy nasytit. Byl jsem v rozkošné náladě; přijel jsem z naší garnizony s blahým vědomím, že konečně si oddechnu, že nebudu musit po celé dny dýchat silniční prach, trpět na dlouhých pochodech žízni a že nebudu zodpověděn za každé své mrknutí okem. Bylo mi tak volno, že bych byl vše kolem sebe objímal; moje mladá krev, zastavená nešťastnými osudy, znovu počala bouřiti. Nemyslíl jsem na nic, než jak strávím svůj čas, lehal jsem si bez starostí, snil krásné sny, dopoledne vyjezdil se do sytosti na koni, v poledne zasedl hladov k společné tabuli lázeňských hostů, bavil se rozpustile se sousední žabkou vlevo nebo dotýkal se pod stolem jemně nohou střevočku paničky vpravo, hovoře při tom o naší armádě, o Eiffelově věži atd.

Když pak jsem se dobře najedl, nasmál se trochu společenským vtipům, vyměnil při shýbání se k zemi pro ubrousek se svou sousedkou vlevo naše psaníčka a významně pohlédl na sousedku vpravo, povstal jsem s ostatními pány a ubírali jsme se do kuřárny. Tam očekával nás každého koflík černé kávy a noviny – jež ovšem, dle jednohlasného usnesení byly zde proto, aby se nečtly –, a zapálivše

si cigarety, oddali jsme se nenucenému hovoru, zábavě těch, jichž společným interesem jest žítí daleko od ostatního světa.

Bylo rozkošné jitro, když vyjel jsem si kdysi na projížďku do lesa. Ranní rosa leskla se na vlhké trávě, lesem ozýval se šumot zlatokříd-
lých mušek a hrobové ticho lesní prozrazovalo veškeru velebnost
přírody; chvílemi seskočil jsem z koně a utrhl v mechu červenající
se jahodu; pak natrhal jsem několik lesních květin, abych ozdobil
jimi svého bělouše, a opět jel jsem klusem dále. V celém velebném
tichu lesa ozvěna opakovala pouze nějaké zakrákání vrány neb ku-
kaččino volání. Jak často zamyslíl jsem se tu, jeda volným krokem,
a jak cítil jsem se šťasten! Volal jsem na ozvěnu a odpovídala mi,
vdechoval jsem s rozkoší tento lahodný vzduch a vesel vyzýval jsem
kukačku k hádání. Předpověděla mi ještě jednu lásku... Odpověď na
počet roků ještě mi zbývajících zůstala mi dlužna...

„Ale můj bože, to zemru velmi brzy!“ smál jsem se.

Pak rozehnal jsem Figara; uháněli jsme s větrem o závod, až
vyrazili jsme na druhé straně lesa do širých polí. Zatřepetalo to
před námi křídélky a vysoko do modravého vzduchu vznesl se pro-
zpěvující skřivánek. Na poli stojící zlaté klasy sklonily hlavinky pod
úpalem stoupajícího slunce; modré chrpy prokukovaly ze pšenice
a kukačku bylo stále z lesa slyšeti...

Projížděl jsem krajinu křížem. A když slunce blížilo se k svému vr-
cholu, rozpukaná země vydýchovala horko, prachem pokryté ovocné
stromy podél silnice svěšovaly své těžké větve až k zemi a z blízké
vesničky zaslechl jsem vyzvánění poledne, vjel jsem opět do stinných
alejí, vedoucích na pokraji lesa až k lázním. V tomto lese bylo vždy
chladněji; černá, vlhká půda lesní obsahovala právě ono kouzlo, jež
nás v lese tak opojuje. Znění zvonu zanikalo v hustém stromoví...

Již blížil jsem se švýcarským domkům naší osady, když zpozoro-
val jsem, že ztratil jsem svůj zápisník.

„Nemůže být daleko,“ myslil jsem si a přesvědčen, že při vjezdu do
stromořadí měl jsem jej ještě v kapse, obrátil jsem koně a jel zpět.

Nejel jsem ani pět minut a zaslechl jsem hrkot kočárových kol. Elegantní landauer ujížděl k lázním.

„Cizinci,“ pravil jsem polohlasně. Ale hned přišel jsem do rozpaků.

„Mám je pozdravit, ač je neznám?“

„Ovšem, jsou mými soudruhy a představení je pouze otázkou času. Ano, zdá se beztoho, že náležejí k šlechtě, nuže směle ku předu...“

Kočár blížil se ke mně; na kozlíku seděl vedle kočího sluha v tmavohnědé livreji, v ruce drže velkou škatuli. V kočáře seděl mladík věkem mi rovný, hrdého vzezření, zabrán v hovor s mladým, asi osmnáctiletým děvčetem, velice výrazné a zajímavé tváře. Oděna v bílý, těsně přiléhající šat, dívala se velkým okem na mne.

Stanul jsem, a obrátiv netrpělivého Figara hlavou ke kočáru, salutoval jsem.

Mladík děkoval zdvořile, prohlížeje si více mého koně. Však ona pohlédla udiveně na mne, nehnula ani brvou v obličeji a nepoděkovala.

A když pak zmizeli jako vítr, pravil jsem sám k sobě:

„Tu máš za svou zdvořilost!“

* * *

K obědu dostavil jsem se právě, když společnost usedala ke stolu. Zaujal jsem své staré místo a hleděl zúčastniti se zábavy, leč marně. Tentokráte byl jsem trochu roztržit; ani mi nechutnalo a stále díval jsem se na dveře.

„Přijdou k obědu?“ myslil jsem si.

Přišli. Po desíti minutách vcházeli do jídelny. Jí po boku kráčel dvorní rada Mühlbeck, jeden z nejveselejších našich hostů, rozplývá se galantností. – Vše u stolu bylo vzhůru, a teprv po chvíli pokračovalo se v dîner.

Usedli na samém konci stolu, a Mühlbeck představiv několik nejbližších pánů, usedl opět po jejím boku.

„Kdo je to?“ otázala se moje sousedka, prohlížejíc si cizinčin elegantní, jednoduchý oblek.

„Vím toliko, že přijeli před hodinou,“ pravil jsem roztržitě, „potkal jsem je na silnici.“

„Bude to nějaká středoněmecká šlechta,“ pravila s jízlivým úsměvem moje sousedka. „Neboť, nemýlím-li se, Mühlbeck vypravoval, že někoho očekává.“

Oběd neměl konce; nemohl jsem se dočkati dezertu; konečně dámy počaly odcházeti. Šel jsem do kužárny.

Zde již sedělo několik pánů, všichni zabráněni do důležitého hovoru o nově přibylých.

„A má prý dva miliony,“ s úsměvem pokračoval tlustý předseda obchodního soudu. „Ovšem, mnoho se povídá, ale zdá se nervózní.“

„Přijela prý proto do lázní.“

„A onen mladík, jenž tak odměřeně si prohlížel celou společnost...“

„... je její bratr, baron Karel ***, hrdopýšek. Ostatně přeji mu, že nenalezne zde nikoho, kdo by trpěl urážku od lecjakého kobylníka, a že bude sobě musit sám býti společníkem.“

V hovoru pokračováno; já dokouřil cigaretu a vyšel před dům.

Polední slunce pražilo, bílé zdi budov leskly se v záři sluneční tou měrou, že zrak nemohl ji snést. Vzduch byl horký, ani větérek nepohnul listy akátů před domem. Též les kolem byl vyprahlý a svěží zeleň jehličnatých stromů dostávala šedivý nádech. Ve stínu lávky venku ležel veliký chrt s jazykem vyplazeným, rychle oddychuje.

Nikdo z hostí neodvážil se do tohoto úpalu; kráčel jsem sám s hlavou sklopenou k svému obydlí. U domu, v němž zůstával Mühlbeck, starý mládenec, stanul jsem.

Byl to krásný švýcarský domek, s velikými parohy nad vchodem a břidlicovou stříškou. Okno v prvním poschodí bylo otevřeno, a spuštěná záclona prohnuta ven, ač slunce na tuto část domu už

nesvítilo. Vzhledl jsem; Mühlbeck pohlížel oknem a kouřil, maje kabát svlečený; děkoval na můj pozdrav.

„Jdete domů?“ volal za mnou.

„Ovšem.“

„Nechod'te, pojd'te raději ke mně; vím, že nespíte po obědě, pojd'te si prohlédnout mé zařízení.“

Zdál se v dobré míře, uposlechl jsem.

Vyšel mi vstříc a vedl mě do svého bytu. Byl zde příjemný chlad; celý byt zařízen vkusně, čínské slunečníky bránily přístup plnému světlu. Černé mahagonové stoly se zlatými ozdobami, nízké elegantní taburety, nízká skříň na knihy, nádherná pohovka a před ní položená tygří kůže poukazovaly na přepych v letním bytě neobvyklý, ba přehnaný.

Vysoká, zelená lampa visela uprostřed pokoje na zlaté šňůře ze stropu. Usedl jsem do rákosového křesla, prohlížeje na stole ležící nedočtenou knihu ve skvostné vazbě.

„Tot' Hoffmannův »Kater Murr«,“ pravil Mühlbeck s úsměvem. „Jak se vám zde líbí?“

„Nevycházím z obdivu,“ pravil jsem; šel jsem k pianu a udeřil na něm několik akordů. Byl to zvláštní sentimentální zvuk.

Obrátil jsem se na taburetu k svému hostiteli.

„Znáte ony cizince?“

„Ano,“ pravil, zapaluje si doutník. „Jest to baron Karel *** se svou sestrou baronesou Antonií.“

„Z Německa?“

„Ovšem, ode dvora jednoho z oněch formálně trpěných knížátek, knížete v S.“

„A proč sem přijeli?“

„Ona je churava, trpí nervózou, a proto doporučoval jsem jim, znalt' jsem se s jejich otcem i matkou, tyto lázně. Mám je jaksi pod svým dohledem.“

„Tak? Kde bydlí?“

„Zde v prvním poschodí v sousedním bytě, jež jsem pro ně najal již na počátku sezóny, ač toto rozdělení pro nás asi nebude platit. Doprovodil jsem je po dîner do jich pokojů, aby si odpočinuli po dnešní cestě. Jak se vám líbí ona dáma?“

Dělal jsem, jako bych neslyšel, a hleděl přehlušiti hlas jeho hrou na piano. Zbral jsem se do hry. Z divokého preludia přecházel jsem zvolna do Chopinova A-dur valčíku. Tklivé ty melodie zněly až přílišně, přešel jsem tedy disonancí do Offenbachovy písně z Hoffmannových povídek, písně to Antonie u klavíru. Hrál jsem jako někdo, kdo hraje myslí na cosi jiného, hrál jsem stále volněji a volněji, až jsem ukončil opět disonancí.

Byl jsem totiž ucítil v pokoji slabý průvan; obrátil jsem hlavu ke dveřím a ušel zde na prahu o křídlo dveří opřenu baronesu Antonii. Její bílý šat spjat černým koženým pasem, splýval jako říza k zemi. Na jejích bledých tvářích zahořely růže a oko planulo zvláštním leskem. Zdálo se, že jest nadšena těmi tony, jako by zapomínala, že stojí před cizím mužem a v bytě napolo cizím. Vzchopil jsem se ze sedadla. Mühlbeck díval se oknem, nemaje ani tušení, co za jeho zády se děje. Zakašlal jsem silně, že se obrátil.

Rázem pochopil situaci a skočil mezi nás oba.

„Dovolte, baroneso, bych vám představil nadporučíka Ericha ***, jednoho z nejstatečnějších naší armády, svého nejlepšího přítele,“ pravil žertem.

Musil jsem se začervenati, neboť dal se do smíchu.

Antonie přistoupila ke mně a s roztomilou nonšalancí podala mi ruku.

„Promiňte, pane nadporučíku, že jsem vás vyrušila ze hry, ale přivábily mě sem zvuky Offenbachovy opery.“

„Milujete hudbu, milostivá slečno?“

Položila ruku na srdce a slabě zakašlala.

„Jako Hoffmannova Antonie,“ pravila. „Není-liž pravda, Mühlbecku, vy ctiteli Hoffmanna?“

„Vskutku,“ pravil tento s úsměvem, nabízejí baronese křeslo a mně kyna k taburetu a stolu. „Je to zvláštní, jako by onen duch vás tehdy byl znal! – Pardon!“ zvolal pojednou vida, že zapomněl odložit svůj doutník a že kouř jeho nutí baronesu ku kašli. „Pouze s tím rozdílem,“ pokračoval, „že Antonie Hoffmannova byla souchotinářkou...“

„Kterou jsem já též,“ pravila vážně baronesa.

„Žertujete,“ pravil jsem, „anebo se toho domýšlíte; avšak jediný měsíc pobytu v těchto zdravých místech přivede vás k jinému mínění.“

Neodpověděla a vzdychla, podívavši se nedůvěřivě na mne; díval jsem se jinam.

Hovor vázl. – Marně Mühlbeck pokoušel se svým zdravým humorem zapřístí nás do hovoru, mluvili jsme čím dál tím méně. Konečně ona vstala.

„Doufám, pane nadporučíku,“ pravila, podávajíc mi na rozchod ruku, že častěji budu moci obdivovati se vaší zručnosti a jemnému vkusu ve hře na piano a že nezapomenete při tom na onu píseň, kterou jste nedohrál.“

Políbil jsem jí ruku, dívaje se do země.

„Umím taky hrát,“ smál se Mühlbeck.

„A jak!“ usmívala se baronesa, lehce ve dveřích se poklonivši.

Díval jsem se ještě dlouho na dveře již zavřené, zatím co Mühlbeck, usednuv u piano, začal pochod Radeckého.

„Nu?“ pravil vítězně ke mně. „Že ne?“

II.

Uplynulo několik dní; nic se nezměnilo v mém posavadním pořádku, leda že u oběda byl jsem vždy mnohem dříve a častěji díval jsem se oknem na osadu, hlavně na Mühlbeckův dům. Moje seznámení se s baronesou mělo zvláštní následky, že byl jsem někdy rozpačitý, někdy podivínsky mrzut, a že zapomínal jsem na své sousedky –

ovšem pokládal jsem vše za hru, zábavu, jakých dovoliti si mohou lázeňští hosté mezi sebou. Ona sama děkovala mi na každý pozdrav můj velmi odměřeně a při obědě na mne ani nepohlédla; nebyli vůbec u svých sousedů oblíbeni a stranili se jich.

Šla-li pod ochranou svého slunečníku na procházku kolem domu, kde věděla, že zůstávám, dívala se jinam, a jednou při hovoru jako by si nemohla vzpomenout na mé jméno.

S baronem Karlem byl jsem intimnější; nemaje žádnou společnost, obrátil se na mne jakožto důstojníka, a byl mi vítán. Poznal jsem, že drsnou na něm je pouze slupka, že domnělá jeho domýšlivost byla pouhý plášť aristokratické hrdosti. S roztomilostí nabízel mi svoje cigarety vždy na výměnu a zval mě na návštěvu.

Ale odmítl jsem vždy, nutě se do úsměvu; když pak přišel jsem do svého domu, div strop na mne se nezřítil. Situace byla trapná, něco musilo se státi.

Když vyšel jsem jednoho dne odpoledne na silnici, spatřil jsem několik pánů, dívajících se na obzor.

„A já pravím, že bouře přijde zcela jistě,“ pravil tlustý bankéř.

„Myslím také, ale až pozdě v noci, přijde-li vůbec; bouře v září jsou vzácné. Výlet se zdaří nad vše očekávání,“ pravil pan sudí.

Radili se ještě chvíli, když jsem se octl u nich.

„Co myslíte, pane nadporučíku, přijde dnes odpoledne bouře?“

„Nerozumím počasí, pánové; však je to něco tak důležitého?“

„Zajisté,“ pravil bankéř, ovívaje se ohromným kloboukem panamským. „Jdeme všichni na výlet k oněm bezejmenným zříceninám na druhé straně řeky. Dáme jim jméno.“

„A dámy?“

„Vše jde s námi, leda Mühlbeck. Ale šel by také; zastavíme se pro něho. Vy půjdete též?“

„Lituji, pánové,“ pravil jsem s poklonou, „ale cítím se jaksi churav, a pak užil jsem přírody dnes dopoledne až dost!“

„To je pravda,“ smál se sudí a pánové zvolna se rozcházeli.

„Tedy to zde hlídejte!“ ještě z dálky volal bankéř.

Šel jsem mrzut domů; něco mi scházelo. Počal jsem hvízdati onu píseň Antonie...

A když otevřel jsem své okno, posadil jsem se k němu a díval se po roztroušených domcích lázeňské osady. Viděl jsem, jak zavírají se okna, jak zvolna scházejí se na silnici naši hosté, opatření plědy a torbami; několik mladších pánů točilo se mezi dámami, nabízejíce se k nošení žaketů, a starší páni, tvoříce zadní voj výpravy, zapálili si doutníky. Rozpustilý Reinitz uvázal si na hůl velký šátek a šel jako praporečník napřed. Když zmizeli za domky a vešli do lesa, bylo slyšet opět jejich smích a povyk.

Zamyšlen díval jsem se na vymřelou osadu; byly to pravé Pompeje, liduprázdné, hrobově tiché, Pompeje v žáru slunečním, s bílými zdmi a černými stříškami – s hrou barev, připomínající na obrovské domino; obzor nebyl příliš jasný, ač nebylo ani mráčku na nebi a horký, těžký vzduch sotva se hýbal v líných vlnách.

Vyskočiv vzal jsem čapku a vyběhl na silnici. Nevěděl jsem, kam mám jít, co mám doma dělat, a přec nemohl jsem odhodlat se a jít za ostatními. Ale znal jsem toho příčinu, neviděl jsem tam ani cizince, ani Mühlbecka.

„Jsou doma,“ pomyslil jsem si a obrátil jsem krok k jejich domu.

Bylo mrtvo. Slunce nehřálo již jako v poledne, ale vzduch byl tak dusný, že ani stín neposkytoval chladu. Stanuv na malém vršku za restaurací, naslouchal jsem. V celé osadě vládlo hrobové ticho.

Tu zdálo se mi, že vítr zanáší k mému sluchu zvuky klavíru. Naslouchal jsem s utajeným dechem a poznal Hoffmannovy povídky...

Nebylo mi možno váhat, spěchal jsem k Mühlbeckovu domu; zde stanuv naslouchal jsem tlumeným zvukům, vycházejícím z otevřeného okna pokoje jeho.

Zvuky přestaly; za oknem jako by se byla mihla dívčí postava. Teď zaslechl jsem i smích mladého barona; přiskočil k oknu a nahnul se náhle ven.

„Dobrý večer!“ volal na mne. „Nešel jste na výlet za ostatními. Tedy jsme zde již čtyři poustevníci. Pojd'te k nám, musím vám bez toho něco odevzdati.“

Když přišel jsem nahoru, našel jsem Mühlbecka zabraného v partii šachu s baronesou. Vyzvavše mě, abych se díval, pokračovali. Karel odešel. Jsem vášnivý šachista a hra tak špatně hájená Mühlbeckem přivedla mě konečně do rozčilení.

„Ale co to děláte?“ zvolal jsem, nemoha se přemoci a hryže se do pysků, když chtěl opět provést nový nesmysl.

„Partii již jsem ztratil,“ pravil, „nic tedy už se nemění...“

„Mění,“ zvolal jsem, „ba myslím, že byste mohl i vyhrát!“

Antonie, se usmívala.

„Nu, pane rado,“ pravila, „nechte pana nadporučíka pokračovat v té hře, uvidíme vychloubače.“

Převzal jsem partii a pozoroval, že jsem se klamal. Hájl jsem se sice dobře, avšak neodvratná zkáza se blížila...

Užil jsem chvíle té, bych podíval se důkladně na Antonii, zamyšlenou nad šachovnicí. Krásné její obočí klenulo se jemně nad výrazným okem, a na bledých rtech pohrával jakýsi ironický úsměv.

„Ve dvou tazích mat!“ zvolala, podívavši se na mne; však vidouc, s jakým pohledem se setkala, podívala se mi ještě pevněji do očí. Nastal zápas našeho zraku. Nejdříve četl jsem v něm podivení nad tím, co boj ten znamenati má; pak hrdou pánovitost, když byla pochopila, s jakým citem díval jsem se na ni. Leč pohled můj byl pevný a vytrvalý. Oko začalo jí umdlévati – byl to volný přechod – konečně jevil se v zraku jejím jakýsi strach, pak zmatek a poslední její pohled před zavřením očí zdál se něžný...

„Vskutku!“ pravil jsem, jako bych se byl díval na šachovnici, a táhl jsem. Odpověděla prvním tahem, trochu uzardělá, už nedívajíc se na mne. Bránil jsem se poslední zoufalou obranou.

„Šach a –“ zvolala, zvednuvši koníčka, by mi dala mat; tu vypadl jí koníček z ruky a upadl na koberec; shýbl jsem se rychle a zvedl jej;

však když jsem jej zvedal, dotknul jsem se ramenem rohu šachovnice, a – v okamžiku rozházely se všechny figurky. Antonie se ulekla a vyskočila z pohovky.

V obličejí všecek rudý, vyskočil jsem též.

„Nevyhrála, nevyhrála!“ smál se Mühlbeck. „To vám přeji, baroneso, bylo souzeno jinak!“

Antonie trpce se usmívala a přistoupila ke klavíru.

„Pane nadporučíku!“ ozval se náhle za mnou hlas Karlův; obrátil jsem se a nemálo se podivil spatřiv, že podává mi můj ztracený zápisník.

„Je to váš, není-li pravda?“ pravil s úsměvem. „Hledal jste jej na silnici, když jsme vás tehdy viděli. Pozdravil jste nás, ač jsme se posud neznali, zde je odměna.“

„A trest za to, že milostivá baronesa neděkovala?“

„Budu s vámi hrát na piano na čtyři ruce,“ usmívala se Antonie.

„Prosím!“

Karel okázal kyselý obličej. „Zase piano –,“ a viděl jsem, jak se hledí opět vytratit. Nestaral jsem se valně o něho a usedl u klavíru vedle baronesy.

Hráli jsme špatně; jeden falešný akord stíhal druhý, listy obracel jsem vždy po dvou; v jednom momentu zapomněl jsem docela hrát...

„A to je hezké!“ pravil Mühlbeck se smíchem.

„Je již tma!“ zvolal jsem, omlouvaje se.

„Přinesu světlo,“ pravil odcházeje, „den se již krátí!“

A když odešel, pohlédli jsme na sebe.

„Pane,“ pravila Antonie vážně, „co znamenal váš pohled při naší hře šachů?“

Podíval jsem se na ni udiven...

Bylo pološero, setmělo se rychle. Nemohl jsem se dočkati Mühlbecka se světlem, a v rozpacích počal jsem hráti onu Antoniinu píseň...

Viděl jsem, že Antonie tiše povstala ode mne a přistoupila k oknu. Bylo mi teskno, cítil jsem, že jsem ji urazil... Když jsem dohrál, přistoupil jsem k ní. „Baroneso, hněváte se?“ pravil jsem. Obrátila se ke mně; viděl jsem, že v oku jejím třpytí se slza. Dívali jsme se na sebe dlouho, bez pohnutí, až vstoupil Mühlbeck se světlem. „Bouře,“ pravil, „bouře se žene!“ a postavil lampu na stůl. Aby zakryla své rozčilení, Antonie podívala se oknem. Nebe se potáhlo černými chmurami, a vítr, žena před sebou veliké kotouče prachu, vířil po silnici. Uchopil jsem svou čapku a chtěl se poroučet. „Ted’ byste již nedošel,“ pravil Mühlbeck, „nemůžete ven, hled’te!“ pravil, ukazuje, jak vysoké stromy ohýbaly se hluboko. Na okno dopadla první, velká kapka. „Chci doběhnout domova, než déšť se spustí. Kdo ví, jak dlouho ten potrvá!“ pravil jsem a stiskl svému hostiteli ruku; pak poklonil jsem se Antonii. Děkovala chladně a dívala se opět z okna. „Podivná žena!“ myslil jsem si, jda po tmavých schodech. Když vyběhl jsem ze dveří, zaslechl jsem hlasitý smích a křik na silnici. Celá výprava naší osady vracela se spěšně domů. Velké kapky šuměly v listí stromovém. Dámy běžely napřed, přidržující si slaměné klobouky. Mladší děvčata rozpustile se smála. Když vystoupil jsem ze dveří Mühlbeckova domu, div nevrazil jsem do pana sudího, ženoucího se také domů. „Ach, to jste vy?“ zvolal. „Kde jste byl, proč jste nešel s námi?“ Nemohl jsem lháti, setkali jsme se ve dveřích. „Byl jsem u pana rady Mühlbecka, hráli jsme v šachy,“ pravil jsem a poručiv se, běžel jsem k svému domovu. Sudí se zastavil a ohlédl se na Reinitze.

III.

Nazejtří přšlo již od rána. Nízké nebe se potáhlo mraky, jež ve svém letu dotýkaly se jehličnatých stromů našeho lesa. Celý obzor byl jediné moře šedé barvy, z mokrých stromů padaly velké kapky, proudy vody dešťové po silnici doplňovaly tuto poezii počasí. Všechna okna byla zavřena; v osadě jako po vymření. Časně z rána odjelo několik hostí. Díval jsem se na tyto první odlétající vlaštovky. Velký omnibus byl naplněn samými kufry a škatulemi; pak následovali cestující: dvě dámy, mezi nimi má sousedka z levé strany, zahaleny v pláště, každá s velkou, polouvadlou kyticí, vstupovaly nejdříve, pak pan sudí a dva jiní pánové. Díval jsem se za vozem, až zmizel v mokrém lese.

Byl jsem velice mrzut. Včerejší večer připadal mi snem...

Po silnici klátil se k nám nějaký primitivní deštník. Poznal jsem telegrafního poslíčka z města. Nemálo jsem se podivil, když zatáčel k domu Mühlbeckovu. Po chvíli šel k restauraci.

Nemohl jsem dočkat se poledne. Společnost seděla již pohromadě, všichni nudíce se. Bankéř stál u okna, dívaje se na zachmuřené nebe.

„Je vám také chladno?“ otázala se mne moje sousedka, když jsem usedl. „A kde je Mühlbeck se svými aristokraty?“

Udiven podíval jsem se na ni. Usmívala se, zapínajíc si žaket.

„Kdo jiný by to věděl než vy?“

Dělal jsem, jako bych nerozuměl.

Neodpověděla a hleděla ke vchodu.

Mühlbeck vešel s baronem Karlem a Antonií. Byla bledá; její bratr pozorně sundal z ní těžký plást a pověsil klobouček na věšák. Mühlbeck otevřel svůj mokrý deštník a postavil jej do rohu jídelny. Šel k oknu. Užil jsem toho okamžiku a přiskočil k němu.

„Nedostal jste telegram?“ tázal jsem se ho.

„Já ne.“

„Viděl jsem poslíčka vcházeti do vašeho domu.“

„Máte pravdu; ale adresátem byl baron Karel. Považte si ten osud. Oba těšili se, že zde zůstanou až do konce sezóny; všechny naděje jejich jsou zmařeny. Kníže Irenens vrátil se mimo očekávání do své rezidence a dvůr, to jest ti, kdož použili jeho nepřítomnosti, musí se rychle vrátiti. Je to starý podivín, jenž by jim to vykládal ve zlé.“

„Pojedou tedy?“

„Ano, zítra,“ pravil a odcházel na své místo.

Roztržit usedl jsem též. Díval jsem se na ni, mysle, že aspoň dnes se na mne podívá; čekal jsem opět marně. Pokašlávala a odpovídala málo na otázky bratrovy a Mühlbeckovy dvornosti.

Nic mi nechutnalo; moji sousedé nevšímali si mne a já mohl se oddati svým myšlenkám. Zítra tedy rozloučím se s ní, zítra podá mi opět chladně svou ruku na rozloučenou a hrdě se pokloní, dívajíc se stranou.

Nebyla to mramorová socha, to jsem věděl, ba zdálo se mi, že to sopka klidného vzezření, ale pochyboval jsem stále. Marně namlouval jsem si, že vše to jest mým štěstím, marně připomínal jsem si strašný osud, jenž by byl zbraňoval lásce naší... Cítil jsem krev prudce prouditi, když vstávali od oběda.

Povstal jsem též a blížil se vchodu. Karel mne zpozoroval a přišel ke mně.

„Doufám, že dnes odpoledne nás navštívíte,“ pravil, „abychom se spolu rozloučili. Považte si...“

„Vím vše,“ pravil jsem, „a lituji srdečně, ač nevím, zdaž by vás po-
časí též odtud nevyhnalo. Nemáte aspoň čeho litovat.“

„Ó, mám čeho litovat,“ pravil s jemným úsměvem baron, „svého přítele!“ a stiskl mi ruku.

„Karle!“ volala baronesa, halíc se do svého šatu u vchodu.

Stiskl mi ještě jednou ruku a odcházel. Šel jsem za ním; doufal jsem, že Antonie něco řekne, že mne vyzve, abych přišel se rozloučit; však děkovala pouze chladně na můj pozdrav a zavěsila se v rámě bratrovo.

Mühlbeck otevíral svůj deštník.

„Přijdete odpoledne k nám?“

„Odpusťte, jsem zaměstnán,“ pravil jsem v přenáhlené zlosti.

„Nuže sbohem,“ pravila Antonie obrátivši se a podávala mi ruku.

Políbil jsem ji, promluviv několik zdvořilostí. Pak uklonil jsem se znovu, ještě jednou stiskl baronovu ruku a vrátil se do jídelny.

Neviděl jsem, neslyšel, co kolem mne se děje. Pospíchal jsem do kužárny, spustil se do křesla a chopil hlavu oběma rukama. Zdálo se mi, že celý svět se mnou se boří.

„Miluji ji – miluji...“ Vzlykal jsem...

Pak obávaje se, abych nebyl přistižen, vzchopil jsem se, a přehodiv přes sebe plášť, pospíchal jsem domů. Ve svém pokoji vrhl jsem se na pohovku a zabořil hlavu do polštáře.

Když přišel jsem opět k rozumu, usedl jsem u okna.

„Je to tvé štěstí, že tě nemiluje. Byla by zničena, kdyby se do tebe zamilovala. Můžeš přát si neštěstí své i její?“

Opakoval jsem si slova ta několikrát, a to nahlas, až cítil jsem, že rozvaha se mi vrátila. Cítil jsem, že mě nikdy nezajímala ta hrdá, aristokratická souchotinářka a že nerozčililo by mě nevím co, ba ani kdybych viděl Mühlbeckův dům náhle státi před sebou v plamenech.

Leč náhle jsem se vzchopil ze židle, dívaje se upřeně na jeho dům. Zdálo se mi, jako by tam u okna se byla mihla ženská postava. Stokrát chválil jsem odřeknutí návštěvy a stokrát mě mrzelo, že nemohu se jít rozloučit.

„Co ti na nich záleží!“ pravil jsem si konečně a šel do restaurace na černou kávu.

Byl jsem tam sám. Uchopil jsem se novin. Trvalo dlouho, než jsem zpozoroval, že je držím obráceny.

* * *

„Něco se musí stát!“ pravil jsem si nazejtří ráno, když viděl jsem, jak kočárek s baronem, Antoníí a sluhou zmizel na silnici v lese. „Zde nezůstanu!“

Dočkal jsem se poledne; mezery mezi hostmi u stolu byly již patrný. I moje sousedka vpravo již scházela; já seděl sám. Mühlbeck zpozoroval mou situaci a usedl vedle mne.

Starý mládenec byl ve špatné náladě.

„Odjeli?“ otázal jsem se.

„Ano,“ pravil a zahleděl se do talíře.

„Stýská se vám?“

Usmál se trpce.

„Miluji ty děti, miluji je od maličkosti, zejména ji, a srdce usedá mi, když vidím ji v tomto stavu. Děvče tak dobré, jemnocitné, krásné – a na pokraji hrobu.“

„A proč nejel jste s nimi?“

„Pojedu příští týden, má dovolená trvá ještě celý měsíc – a pak kdož ví, setkám-li se s ní kdy. Pozvali mě na představení, jež, dle knížecího přání, pořádají ve dvorním divadle.“

„Jak to?“

„Celý dvůr hraje knížeti divadelní představení; jest to jedna z jeho kapricí. Jsou prý mezi nimi dobří zpěváci a zpěvačky; Antonie má krásný soprán.“

Podíval jsem se naň udiven.

„Ovšem, vy jste ji neslyšel,“ pravil s úsměvem. „Zde se příliš šetřila, ale podivil byste se, kdyby...“

„Kdybych byl také pozván!“ pravil jsem rychle.

Zamlčel se.

„Jel byste?“ pravil po chvíli.

„Proč ne?“ odpověděl jsem, nutě se býti klidným. „Mám také ještě dovolenou, zde nebude lze déle zůstat.“

Uchopil mne radostně za ruku.

„Pojedeme spolu,“ zvolal v lepší náladě. „Cesta bude veselejší, o pozvání se postarám a alespoň,“ – pokračoval s úsměvem, „budeme moci lépe pomlouvat jejich malý dvůr!“

Od té chvíle byl jsem skoro stále u Mühlbecka. Připravoval si zvolna své věci k odjezdu; některé chtěl poslat domů, jiné vzít s sebou na čtrnáctidenní pobyt v rezidenci. Já uspořádal si také své záležitosti, poslal sluhu a koně do Prahy, koupil civilní oblek a vše bylo hotovo.

Když rozhlédl jsem se naposled po prázdných pokojích, kde strávil jsem chvíle tak rozkošné – nebylo mi volno. A když kočí práskl do koní, poprvé ve svém životě pocítil jsem onen pocit, o němž slyšel jsem často vypravovat od svých známých, že cítí jej při loučení se s místem, kam poutají je příjemné upomínky...

Obrátil jsem se ještě jednou a pohlédl na naši osadu. Když silnice zahrnula do lesa, vrhl jsem se také do hloubky vozu.

„A jakou hraje tam operu?“ po chvíli otázel jsem se jaksi mrzut Mühlbecka.

„Hoffmannovy povídky,“ odpověděl zívaje a zahrabal se do svých kabátů.

Byla již úplná tma, když náš vlak zastavil v S. Nádraží bylo plno; svítilny míhaly se na kolejích.

Vstoupili jsme do povozu. Za malou chvíli byli jsme v hotelu. Na stole hořela svíčka a já byl odsouzen, bych seznamoval se s vnitřem svého nového bytu. Mühlbeck bydlil v pokoji sousedním. Byl jsem zaměstnán vyprazdňováním tlumoku, když vstoupil ke mně do pokoje, dívaje se na hodinky.

„Kam půjdeme?“ otázel se.

„Zůstanu doma,“ pravil jsem, „a budu večeřeti zde. Což chcete ještě někam jít?“

„Jest teprve sedm hodin – kdož by myslel na spaní? Sezóna dvorního divadla je již zahájena, mají zde dle Karlova vypravování velice pěkný ansámbl operních sil. Nešel byste?“

„Vždyť dvůr chce sám hrát představení,“ pravil jsem udiven.
„Ovšem,“ odvětil mrzutě, že mu nerozumím. „Ale na to je dosti času. Nuže?“

„Půjdu,“ řekl jsem rozhodnut.

Když zastavili jsme před budovou divadelní, jasně ozářenou, rada šel koupit lístky, já prohlížel divadelní ceduli. Hráli „Mignon“.

„Pojďte, pojděte!“ pravil, pospíchaje ke vchodu. „Ouvertura již končí.“

Vešli jsme do hlediště. Vše bylo až hrůza malé. Teprve když usedl jsem na křeslo, všimnul jsem si nádhery, jakou celé divadlo bylo opatřeno, a když zvedla se opona, byl jsem oslněn.

Ale jedna myšlenka zajímala mne ze všeho nejvíce. Jest v divadle ona?

Celé jednání byl jsem roztržit. Nevěděl jsem, co na jevišti se děje, a nemohl jsem se dočkati konce. Netrpělivě očekával jsem, až zdejší lvi začnou se obracet.

Trvalo to dlouho. Počátek učinil vyfintěný důstojník s dlouhým knírem. Založil ruce a počal směle ohlížeti se po divadle.

Následoval jsem jeho příkladu. Můj pohled těkal po cizích tvářích, nemoha nikoho rozeznati. Kukátko marně bloudilo po ložích; cítil jsem, že spočívají na mně, cizinci, oči dámského obecnstva.

Bylo mi náhle nevolno. Uchopiv klobouk vyběhl jsem na chodbu. Zdálo se mi, že jsem se učinil směšným, že bylo na mně viděti, proč jsem přišel do divadla; byl jsem přesvědčen, že celé hlediště dívá se na Antonii.

Vyběhl jsem po nádherných schodech do foyeru; byl prázdný, ale na sedadle u vchodu seděl baron Karel, zabrán v hovor s jiným kavalírem. Spatřiv mě vzchopil se, ani se neomluviv. „Vy zde?“ radostně zvolal, běže ke mně.

„Přijel jsem, maje posud dovolenou. Pan rada Mühlbeck přijel též.“
„Kde je?“

„Dole v přízemí.“

V divadle zazněla hudba. Počalo druhé jednání.

„Již je pozdě jít pro něho,“ pravil Karel; „a kde sedíte, že jsme vás neviděli?“

„Vlevo – na kraji druhé řady.“

„Tot' zrovna pod naší loží. Však půjdete se mnou.“

„Slečna baronesa...“

„Bude radostně překvapena, až vás uvidí.“

Šel jsem za baronem. Otevřel loži a vyzval mě, abych vstoupil. Učinil jsem tak. Bylo tam šero. Přistoupil jsem k Antonii, dívající se lornou na jeviště.

„Dobrý večer, baroneso!“ zašeptal jsem.

Obrátila se a slabě zbledla.

„Vy zde?“ pravila prostomile, podávajíc mi něžnou ruku.

„Promiňte,“ zašeptal jsem, „že jsem vás snad polekal. Všim vinen jest Mühlbeck, jenž posud sedí dole a který mě sem přivezl.“

Neodpověděla.

Po jednání přišel též Mühlbeck. Bavili jsme se až do konce kusu, nedívajíce se na jeviště, a když jsme se rozcházel, cítil jsem, že zachvěla se její ruka v mé. Karel zval mě na návštěvu; Mühlbeck přijal pozvání za mne.

„Ostatně dnes hraje se naposled,“ pravil Karel. „Zejtra již počínají naše zkoušky na Hoffmannovy povídky, doufám, že nebudete scházet.“

„Přijdu,“ pravil jsem dívaje se na Antonii.

„Již zejtra?“ divil se Mühlbeck. „A zpíváte něco?“

„Já nikoliv. Ale Antonie. Na shledanou!“

Rozčilen šel jsem s radou do hotelu. Ale když ocitl jsem se v pokoji sám, zmocnila se mne zoufalost.

„Jak bídný to život“ zvolal jsem, svíraje pěsti. „Jak ničemné jest moje počínání! Proč chci ubohé to dítě usmrtit? Proč dopouštím se té hanebnosti? Zním přece beznadějnost každé své lásky! Proč zavedla mě moje lehkomyšlnost již tak daleko, že hledal jsem společnost této souchotinářky, o nížto jsem nepochyboval, že mne

miluje? Jak bídný jsem tvor, že jsem přijel až sem... Vědělť jsem, že touto cestou musíme dospěti k okamžení, kdy vyzná mi svou lásku, že uvrhne se do záhuby! A přece nutil jsem ji k vyznání tomu. A až se tak stane, nezbude mi, než ukončit svůj život – zemřít s ní...'

Nespál jsem celou noc. Ráno lekl jsem se svého zevnějšku. Pod očima modraly se pruhy, obličej můj připadal mi nějak zdivočelý.

Bál jsem se již dříve tohoto okamžiku, ale bůh ví, nač jsem se spoléhal, že jsem nejel raději domů nebo nezůstal v lázních...

Náhle uzrála ve mně pevná myšlenka.

„Odjeti odsud nemohu; přeruším styk svůj s nimi – s tím dobrým Karlem, jenž mi tak důvěřoval, nevěda, s kým zachází – a s ní, jež mne miluje a snaží se to přede mnou ukrýti...“

Když Mühlbeck vstoupil do pokoje, usedl jsem k snídani.

„Prohlédneme si město?“ tázal se.

Jako stroj jsem se oblékl a následoval starého dobráka. Vlekl mne snad všemi ulicemi, však já neměl pro nic smyslu. Viděl jsem jen na dláždění bláto a šedivé vysoké domy, jež čnely do smutného nebe; kolem mne míhali se lidé, já cítil jsem bolení hlavy.

Bylo asi jedenáct hodin, když jsme se vraceli domů.

„A nyní se oblékneme,“ pravil rada.

„Kam?“

„Na návštěvu k baronovi.“

„Nepůjdu nikam!“ vyrazil jsem ze sebe.

Pohlédl na mne udiven.

„Což jsme jim to včera neslíbili?“

„Nepůjdu, nemohu!“ volal jsem. „Nechte mě, bolí mě hlava!“ a vrhl jsem se na pohovku.

Mühlbeck díval se chvíli na mne, pak zavrtěl hlavou a převlékl se. Při odchodu otevřel moje dveře.

„Omluvím vás,“ zaslechl jsem.

Byl jsem spokojenější; na pohovce jsem usnul. Když jsem se probudil, byla v pokoji tma.

Někdo otevřel dveře a vstoupil.

„Což jsem neřekl, že bude doma?“ Poznal jsem hlas radův. „A tomu říkáme u nás důstojník!“

Sklepník postavil v mém pokoji velkou lampu.

„Co je vám?“ pravil Karel. „Vypadáte podivně!“

Řekl jsem několik slov na omluvu, však viděl jsem, že mi nevěří, že podívali se tázavě na sebe.

„Nevěřil jsem, že jste churav,“ pravil baron, „a divil jsem se, že jste nás nenavštívil. Ale zůstaviti vás vašemu osudu znamenalo by uvrhnouti vás do hypochondrie. Přicházíme pro vás, pojdte do divadla – dnes je první hlavní zkouška, zítra druhá, pozejtří je představení.“

„Tedy to bude trvat ještě dva dni,“ pravil jsem temně, jako v předtuše.

„U čerta, co je vám?“ ozval se Mühlbeck vyskočiv. „Je to s vámi hůře, než jsem si myslel, a proto rychle s vámi ven – oblečte se!“

Poslechl jsem Karlova pohledu a oblékl se. On zavěsil se v moje rámě a kráčeli jsme zvolna, nic nemluvíce. Slabě pršelo. Chladný vzduch působil na mne; moje rozvaha se mi vracela a myšlenka, že mohu jeviti se Antonii chladným, i když s ní budu mluvit, dodala mi dobré mysl.

Když šli jsme stromořadím, začal jsem i žertovat.

„Tak vás mám rád!“ zvolal baron. A Mühlbeck se smál, těše se na divadlo.

Konečně ocitli jsme se u vchodu.

„Proč je tak málo osvětleno?“ Karel otázel se sluhy.

„Divadlo se dekoruje, pane barone,“ odvětil sluha, „a proto ani třetina plamenů nemůže hořeti.“

„Slečna baronesa již zde?“

„Právě přijela.“

Vstoupili jsme.

„Musím vás představit,“ pravil Karel a vedl nás dlouhou chodbou, osvětlenou jediným plamenem.

Z orchestru bylo slyšeti ladění nástrojů, z přízemních sedadel dámský smích.

Divadlo vskutku bylo osvětleno jenom slabě a opona vytažena. Vzadu postavena dekorace, představující krčmu. Na jevišti stálo v živé debatě několik pánů v elegantních převlečnících, klobouky na hlavě. Kouřili cigarety. Patrně sbor, čekající na počátek opery.

V předních řadách sedělo několik dam, smějících se. Uprostřed nich stál mužíček podivného vzezření; dlouhé, černé vlasy splývaly mu na šíji, nos, neobyčejně velký, zdál se být špatně přidělán k hlavě, neb kýval se ze strany na stranu, a šat byl již více než staromódní. Dělal pitvorné posuňky a dle všeho výtečně bavil dámy.

Mezi nově příchozími, sedícími v řadě druhé, byla též Antonie. Uklonil jsem se, usmála se na mne bolestně a přiložila šáteček k ústům.

„Mé dámy,“ zvolal Karel, „dovolte, bych vám představil pana dvorního radu Mühlbecka a pana nadporučíka Ericha z ***, oba Rakušany.“

„Tedy staré spojence,“ pravila první dáma na samém konci lavice a s úsměvem podávala mi ruku; ostatní prohlíželi si nás odměřeněji.

Vtom Karel přitáhl k nám onu podivnou figurku.

„Náš dvorní kapelník, mistr Kreisler,“ pravil, představuje nám jej.

Uklonil se neobratně.

„Vypadá zcela jinak, než jak ho líčí Hoffmann, není-li pravda?“ zvolala ona dáma s úsměvem.

„Stárneme, stárneme,“ pravil kapelník, „tenkrát byl jsem ještě jiný.“

Nedovedl jsem si to vysvětlit; Karel zpozoroval mé rozpaky a přistoupil ke mně.

„Pan Kreisler jest totiž u našeho divadla již přes sto deset let, není-liž pravda?“

Kreisler se poklonil a přisvědčil.

„A pamatujete se na Hoffmanna?“ tázal se Mühlbeck.

„Ovšem, vypadal jinak než náš tenorista, jenž ho nyní hraje – pan hrabě Albert. To byl muž, ale psát neuměl. Oh! C'était un homme!“

Náhle podíval se na své staromódní hodinky.

„Pánové a dámy!“ volal pronikavým hlasem. „Budu prosit, začneme?“

Inspicient přiběhl až k nápovědově budce a volal do tmavého hlediště:

„Panský sbor, Luther, Hoffmann, Niklas na scénu!“

„Vstupovat, první znamení!“ podotknul někdo na jevišti za všeobecného smíchu.

Jedna z dam běžela od svého křesla na jeviště.

„Je ten Kreisler blázen?“ pravil jsem ke Karlovi. Dal se do smíchu a neodpověděl.

Rozhlédl jsem se ještě jednou po divadle. Jeviště bylo jasně osvětleno, a odrážejíc světlo svoje, ozářilo též přední řady sedadel v hledišti. Ostatní vše bylo temno a ze tmy v zadní části hlediště ozývalo se klepání a šustění čalouníků.

Dámy na předních sedadlech, zahaleny v teplé mantily, bavily se, jak mohly, smějíce se chybám v orchestru, neobratnému diletantismu hrajících sil a zuřivému namáhání se kapelníkovu. Ten jen lítal na svém vyvýšeném křesle a klátil ve výši svýma kostnatýma rukama a dlouhou taktovkou. Sbor šel špatně a musili jej opakovat.

Nevím, jak mi bylo; však musil jsem k Antonii, abych ji neurazil. Usedl jsem vedle ní.

„Co zpíváte, baroneso?“ otázal jsem se.

„Antonii,“ odpověděla. „Což jiného dali by mně?“

Obešel mě mráz při těch slovech.

„Ale, ale pánové!“ křičel Kreisler. „Hoffmann, budu prosit ještě jednou!“

„Kdo je ta dáma, jež podala mi při představování svou ruku?“

„Paní radová Waldheimová, nejduchaplnější dáma našeho dvora – a umí hádat myšlenky. Dejte si pozor!“ pravila Antonie usmívajíc se.

„Nebojím se jí; však ostatní dámy nebyly jaksi nadšeny naším příchodem.“

„Neznají vás,“ smála se. „Není tak snadno přivyknout při prvním vidění.“

Waldheimová se přiblížila; slyšela poslední slova.

„Máte zde mnoho cizinců?“ obrátil jsem se k ní.

„Ano, cizinci jsou neodvratným zlem jako všude jinde,“ pravila s upřímným úsměvem Waldheimová. „Vletí jako meteory do uspořádané naší planetární soustavy, jíž říkáme dvůr a kde nižší točí se vždy kolem vyššího, maje dvorně ekliptiku svou nakloněnou k němu, ale všichni kolem jediného středu, jemuž říkají slunce – jeho jasnost – kníže. Jedinou útěchou těchto satelitů může být, že ani toto slunce není stálice, že točí se u velikém kruhu zároveň s jinými slunci opět kolem jiného středu.“

„Však satelitům jest celým světem pouze ona planetární soustava, jíž náležejí – onen dvůr,“ pravil jsem.

„Satelitům, ano, však ne meteorům. Ty vlétnou do podobné soustavy, zalesknou se na chvíli v ovzduší onoho světa, třpytí se třeba jako hvězdy první velikosti, uvedou několik malých trabantů do nepořádku, načež druhou stranou světovou vyletí opět odtud a putují prostorem nekonečným snad bez cíle dále...“

„A neprospějí ničím?“ otázal jsem se.

„Leda tím, že přinášejí zprávy z cizích světů a zase brzy zmizí.“

„Jste upřímná,“ pravil jsem usmívaje se.

„A musí každý meteor opět odletět z onoho světa?“ zvolna tázala se Antonie.

„Nemusí,“ odvětila tázaná, dívajíc se pevně na baronesu. „Nějaká planeta může ho k sobě upoutati...“

„Druhé jednání!“ volal inspicient. „Hoffmann, Spalanzani, Kope-lius, Niklas, Cochenille!“

Kreisler u pultu stíral si z čela pot.

* * *

Nesmělo se mnoho nahlas mluvit – vyrušovalo to.

Po celém divadle tedy se šeptalo. Vykládal jsem Antonii, chvějící se zimou, v tomto ovzduší plném zápachu po ucházejícím plynu a sytých barev na dekoracích, vypravoval o svém postavení ve vojsku, o lázních po jejím odchodu, o vídeňské opeře. Odpovídala stručně, stále dívajíc se na mne. Jindy bych byl radostí zšílel, dnes, nevím proč, něčeho stále jsem se bál. Šero hlediště bylo skutečně svůdné; Antonie na svém sedadle přitiskla se ke mně...

Chvěl jsem se nervózně...

„Olympie! Dámský sbor!“ inspicient volal do hlediště.

Vzchopilo se štíhlé děvče krásného vzrostu a vyběhlo na jeviště.

„Kdo je to?“ pravil jsem, poznáv v ní onu dámu, jejíž krása oslnila mě při mém vstoupení.

„Je to Hedvika, dcera Waldheimové. Líbí se vám?“ tázala se s jiným přízvukem.

Neodpověděl jsem.

Antonie pohlédla na mne ostře; rychle vstala a odešla k oné skupině dam.

Nechtě zůstatí samotén, šel jsem na jeviště.

V první kulise seděli Karel a Mühlbeck.

„Erichu,“ zvolal Karel, „kde jste byl?“

„Pánové, prosím, ticho!“ křičel Kreisler, odklepav taktovkou. „Vždyť zde není možno zkoušet!“

Karel se začervenal. Ale komtesa dala se do smíchu tím většího.

„Patří vám to,“ pravila. „Proč mě pořád zlobíte. Půjdu to říci Antonii – kde je?“ otázala se, dívajíc se na mne.

„Nevím,“ pravil jsem a podíval se na Karla.

Ten, jako by dobře nerozuměl, podával mi tobolku.

„Chcete cigaretu?“

„Olympie!“ zvolal inspicient. „Ven!“

IV.

Můj nepochopitelný strach ani po celý příští den mě neopustil.

„Tedy ještě jeden den!“ pomyslně jsem si, když večer Mühlbeck opět mě vlekl na zkoušku do divadla.

Bylo po třetím jednání. Hrál se asi dobře, neboť dámy v prvních řadách tleskaly a komtesa Pavlina, jež hrála Juliettu, smějíc se, děkovala teatrálním způsobem hodně rozpustile, smějíc se z jeviště a dělajíc afektovaně poklony až k zemi.

Z orchestru vycházel Kreisler a utíral si pot z čela.

„Jak je?“ tázal jsem se.

Sešpoulil ústa k podivnému úsměvu.

„Třetí jednání půjde nejlépe, nejlépe,“ pravil jsem a vjel si rukou do vlasů.

Ten člověk mi nebyl sympatický.

„Nejvyšší čas, že přicházíte,“ oslovila mě Antonie, když jsem se k ní přiblížil; „hned přijde řada na mne, jsem zvědava na váš úsudek.“

Usmíval jsem se, hledě do tmavého pozadí hlediště. Antonie dívala se na mne upřeně, cítil jsem to; pak slabě zakašlala.

„Dnes nepůjdete se kořit baronese Hedvice?“ pravila polohlasem.

„Nerozumím vám.“

„Ah!“ zvolala. „Snad tedy budete rozumět, když vám řeknu, že ona dáma – vidíte ji, sedí vedle Waldheimové – nápadně na vás se ohlíží. Či jste to posud nezpozoroval?“

„Myslnil jsem, baroneso, že máte mě za vážnějšího,“ pravil jsem mrzet.

Nastalo trapné ticho.

„Hněváte se?“ šeptem otázala se ona vstávajíc.

„Dokáží vám,“ pravil jsem, „jak velice se mýlíte. Půjdu na jeviště a nehnu se po celé jednání od zadní kulisy.“

„Dobře, dobře,“ pravila, „ale jděte levou stranou, v pravé kulise sedí Karel s radou – ptali by se vás, kam jdete, a přece...“

„A přece nikdo nemusí to vědět, není-li pravda?“

Neodpověděla a běžela na jeviště pokašlávajíc. Jako fantom zmizela za kulisami.

Volným krokem následoval jsem ji. Šel jsem tmavým zákulisím až k samému prospektu; zde usedl jsem na křeslo, dívaje se ze své tmy na jeviště. V předních řadách panoval šum, zatím co Antonie sedala na jevišti ke klavíru, ohlednuvši se s úsměvem potají na mne.

„Antonie, Krespl, Franz!“ volal inspicient.

Podíval jsem se na kapelníka. Ploval opět na svém dirigentském místě. Vrtěl sebou, skákal a činil svou komickou figurku ještě směšnější.

Byl jsem přesvědčen, že tento člověk straší zde i v noci, že lítá na své ohromné partituře jako na koni, vznášeje se po tmavém přízemí, že tahá andělíčky, namalované na nádherné balustrádě loží, za uši, přerežává struny na smyčcových nástrojích, huhňaje při tom jako nyní: „ça ne va pas, ça ne va pas!“

Nebyl jsem po celé jednání odvrátil oka svého z jeviště. Nevím, proč napadla mi myšlenka, že celá povídka psána kvůli baronese Antonii, neboť nebylo mi volno, když jednání blížilo se ku konci.

Ona sama byla úplně se vžila do své partie; její tváře hořely, rty nervózně se přivíraly a v očích stály slzy. V tom okamžiku neexistovalo pro mne na světě nic než tato nešťastná Antonie.

Když končilo její dueto, teprve cítil jsem své rozčilení. Antonie usmála se z jeviště bolně na mne. Cítil jsem náhle, že tato duše, skromná ve své samotě, vznešená nad ostatní, stala se mi vším – že ji šíleně miluji; zapomínal jsem na vše kolem sebe, na nebezpečí, jež mi hrozilo, na své předsevzetí, na celý dvůr. Před očima mýma byla mlha, z níž vysvítala jen jasná postava baronesy, zpívající svým tklivým hlasem píseň u klavíru. Slyšel jsem, jak její hlas se chvěje, jak rozčilením sotva dozpívati mohla. Pak – ustupujíc jiným zpěvákům – odešla nejistým krokem do poslední kulisy – ke mně...

Její oči byly zaroseny, líce bledy, když vrhla se do křesla vedle mne; pak ukryla tvář svou v rukou.

„Co je vám?“ zašeptal jsem, nakloniv se k ní; byl jsem tak rozechvěn, že nevěděl jsem, co dělám; neviděl jsem před sebou baronesu, nýbrž Antonii Kresplovou, mé koleno sklonilo se před ní a uchopil jsem ji za ruku. „Co je vám?“

Tu pohlédla ona na mne, její rtíky počaly se usmívati v blaženém úsměvu, zatím co slzy třpytily se posud v očích. Ovinula rámě své kolem mého krku...

Tu zmocnila se mne závrať, cítil jsem, že přiblížil se onen hrozný okamžik, jenž rázem musí zničit naše štěstí. Hlava její byla se přiblížila k mé, její dech cítil jsem na mém čele; když poslední zoufalou silou jsem vyskočil, zbledl jsem jako stěna, kolena třásla se pode mnou, nevěděl jsem, co činím.

„Baroneso – jsem ženat...“

Nevím, co dále se dělo; potácel jsem se jako beze smyslů z divadla, vrávoravým krokem ubíraje se k domovu. Necítil jsem už žádné lítosti, byla to tupá rezignace, necítil jsem, že žiji. Však když upadl jsem na pohovku, vypukl jsem v pláč.

Za půl hodiny vyrušil mne Mühlbeck.

„Vy již doma?“ otázal se, otevřev dveře.

Vytřeštěnýma očima pohlédl jsem na něho. Však byl příliš rozčilen, aby si všimnul mého stavu.

„Považte si,“ pravil, „ubohou baronesu musili odvésti, záchvaty opět se dostavily – chrlení krve – prokletá partie! Věděl jsem, že nebude moci zpívat; vnutili jí to – a teď leží beze smyslů...!“

Před očima dělala se mi kola, cítil jsem, že pozbývám rovnováhy a že klesám na pohovku.

„Co se vám stalo?“ křičel Mühlbeck, přiskočiv ke mně.

Nezamhouřil jsem po celou noc oka, a když první zásvit okázal se na mém okně, pomýšlel jsem na sebevraždu...

Konečně přišel Mühlbeck, jemuž stav můj byl nevysvětlitelný, a vypravoval, že přichází od Antonie. Byl smuten a usedl na mé pohovce, svíraje rty.

„Antonie už nebude dlouho naživě,“ pravil, „její smrt blíží se rychlým krokem; lékař nehnul se po celou noc od jejího lůžka a nedal nám žádné naděje. Však nejkrutější při tom jest, že Antonie nechce slyšeti o odložení dnešního představení, že při nejmenším odporu, úmyslu jejímu kladeném, dává se do pláče. Říká, že chceme ji připravit do hrobu; ví o svém stavu, a přece nechce na sobě ničeho dát znáti – nevím, jak to vše skončí.“

„Přece nemůže dnes zpívat!“ vyrazil jsem ze sebe.

Pokrčil rameny.

„Baron je zoufalý; neví si rady s ubohou sestrou, běhá po domě volaje: »Ona nesmí zemřítí!« Spatřiv mne, vypukl v pláč a zapřísahal mě, bych rozmluvil jí její úmysl zpívat dnes při představení. Byl jsem k tomu odhodlán a prostoupil k ní. Ležela na pohovce a těžce oddychovala. Upřela smutné své oči na mne a otázala se, jest-li divadlo už dekorováno. Netroufal jsem si odporovat – a ona bude zpívat... Tají svůj stav před námi, nutí se stále k chorobnému úsměvu, nechce o ničem slyšeti než o dnešním představení. Možná, že mluví tak v horečce, ač náhlý obrat její choroby je nám nepochopitelný, ale nikdo netroufá si překážet jí v jejím úmyslu.“

Díval jsem se stále před sebe do země.

Po poledni přišel k nám baron. Tváře jeho byly bledé a v celém jeho chování bylo vidět nějakou nejistotu, nerozhodnost.

Prosil radu, by pomohl mu dopravit Antonii do divadla, a chtěl mi při rozchodu podati ruku.

Odvrátil jsem se a přistoupil k oknu.

„Přijdete též, není-li pravda?“ otázel se ve dveřích.

„Přijdu,“ pravil jsem.

A když ocitl jsem se o samotě, sklesl jsem na neodestlané své lůžko.

* * *

Únava po minulé noci mě přemohla; upadl jsem do jakéhosi polospánku. Když jsem se probudil, byla v pokoji již tma; cítil jsem zimu, ač mi hlava hořela; pak zdálo se mi, jako by kromě mne někdo byl v pokoji.

V posledním okamžiku, když spánek můj chýlil se ku konci, byl jsem si úplně všeho vědom. Věděl jsem, že ležím ve svém hotelu na pohovce a že již je tma.

Tu zdálo se mi, že někdo chodí po pokoji; chtěl jsem se probudit, ale nemohl jsem sebou ani pohnouti, jako bych viděl zavřenýma očima postavu onu, velice mlhavou a neforemnou, podobající se nízké tyči, na níž se houpá známá jakási hlava, státi u mne, jako by přesvědčiti se chtěla, zdaž spím.

„Ale vždyť je to vše sen, já mohu se vzbuditi,“ myslil jsem si; však marny byly mé pokusy sebou hnout neb vyrazit z hrdla výkřik, jenž by mne probudil. Cítil jsem, jak postava ona se sklání ke mně, k mým ústům a dívá se na mne upřeně; dech její, jakousi vůni cypřiše, cítil jsem na své tváři. Pak náhle sebou trhla a počala se vzdalovati, stále upírajíc na mne svůj pohled...

Zasténal jsem a probudil jsem se; krůpěje potu stály mi na čele.

V pokoji bylo jen malé světlo, odrážející se z pouliční lucerny. Vyskočil jsem, běžel ku dveřím a rázem jsem je otevřel. Chodba byla osvětlena plynem; na jejím konci seděl sklepník, počítaje na tabulce.

Nanejvýše rozčilen, vrátil jsem se do pokoje a hledal zápalky; rozsvítil jsem, dívaje se po pokoji a pohlédl na hodiny. Bylo devět.

Byl jsem rozhodnut; zavolał jsem sklepníka.

„Kdy odjíždí poslední vlak k Drážďanům?“

„Pět minut před půlnocí.“

Zaplatil jsem svůj řad a odcházel jsem.

„Mám zavolat vůz?“ otázal se.

„Proč?“

„Myslil jsem, že ráčíte do divadla; pan rada odešel již dávno, a venku prší.“

„Půjdu pěšky; má zavazadla pošlete na dráhu, kdybych se už nevrátil.“

Byl jsem rozhodnut. Navštívím ještě divadlo, abych ji spatřil, a odjedu, nerozlouče se s nikým.

Když blížil jsem se k divadlu, skvostně osvětlenému, nepoznal jsem ho. Vchod byl dekorován, koberce končily v samém písku a portýr udiven pohlédl na mne.

„Je již třetí jednání?“ pravil jsem, přistoupiv k němu.

Prohlížel si mne znova. Rozuměl jsem, prokázal jsem se svou legitimací a vtiskl mu spropitné do ruky.

Smekl a otevíral vchod.

„Právě skončilo, snad bude delší přestávka.“

„Proč?“ pravil jsem, obrátiv se na schodech; však hned, jako bych obával se odpovědi, pospíšil... jsem nahoru. Zajisté kvůli ní.

Nádherné osvětlení uvnitř mě překvapilo. Když vstoupil jsem do přízemí, ovanul mě horký vzduch plného divadla, slyšel jsem šumot, však nerozeznával jsem nic kolem sebe. Cítil jsem jen, že obecenstvo na mne se dívá – a již chtěl jsem odejít, když počal hráti orchestr.

Divadlem zavládlo hluboké ticho; opona vystoupila, u klavíru seděla Antonie, smutně hrajíc svou píseň. Myslil jsem v tom okamžiku, že začnu křičeti, však upokojil jsem se. Neviděl jsem jí na dálku dobře do obličeje a musil jsem se omezit na slyšení jejího zpěvu.

Zpívala krásně, byly to slavičí trylky, a když byla dozpívala, zahřměla divadlem salva potlesku. Tu rozeznával jsem, že líce její planou a že namáhavě podepírá se o klavír.

„Hraje řízně,“ pravil vedle mne stojící švihák. „Dovede s bravurou představovati souchotinářku...!“

Když děkovala se po scéně své s Hoffmannem, viděl jsem, že tento odvádí ji až za kulisy. Nerozuměl jsem jejich knížeti, že nechává ji hráti; či zatajili mu pravý stav věci, aby nezkazili slavnost dávno připravovanou?

Právě zazněl onen příšerný houslový motiv Mirakla, přivolávajícího ducha Antonie, když podíval jsem se na jeviště. Dveře její ložnice otevřely se sice, jak určeno – však ona vstupovala – vstupovala skutečně a blížila se k Miraklovi.

Byl jsem jako strnulý a nerozuměl jsem, že se tomu na jevišti nediví. Černý doktor hrál, jako by zde Antonie nebylo, jako by necítil její ruku ve své a jako by ho ve skutečnosti nenásledovala...

Pak usedla do křesla a podívala se na mne. Viděl jsem, jak její oči svítí, jak vztyčuje bílé ruce do nekonečna a jak náhle vznesla se ze své lenošky, letíc přes hlavy přízemního obecního až ke mně, a zde zrovna přede mnou rozplynula se v mlhu...

Vtom vstoupil na jeviště režisér a rozčilen oznamoval, že představení nemožno dokončiti, poněvadž baronesa Antonie ve své šatně právě – zemřela...

„Zemřela, zemřela!“ křičel jsem vestibulem ke vchodu; mé nohy nemohly stačit hlavě – potácel jsem se.

„Na nádraží!“ zasípal jsem, chytiv se ve voze oběma rukama za hlavu. Cítil jsem, že počínám šileti...

Světlo lampy shora osvětlovalo slabě vnitřek kupé. Stáli jsme věčnost...

Vtom otevřely se dvířka a na stupátku objevil se konduktor.

„Pan nadporučík Erich z ***?“ otázal se.

„Ano – co jest?“ zvolal jsem vyskočiv.

Leč na místě jeho stál na stupátku jiný muž; poznal jsem sklepníka ze svého hotelu.

„Pospíšil jsem na dráhu,“ pravil, podáváje mi dopis. „Přišel právě do hotelu a zdá se, že vykonal dlouhou cestu.“

Když byl jsem ve voze sám, chtěl jsem hodit dopis do kouta; ale pak pohlédl jsem aspoň na obálku a razítko pošty. Přicházel z Prahy do lázní a odtamtud sem, nemoha mne po čtyři dny dostihnouti.

Roztrhl jsem obálku. Dopis byl od jednoho z mých známých v Praze. Oznamoval mi, že došel mne do kasáren telegram, jež

nikdo netroufal si otevřít a jež posílá mi tedy neotevřený v psaní expresním.

„Co mi kdo může telegrafovat?“ pomyslí jsem si a otevírá telegram. Pocházel ze Zvěřína a zněl:

„Dovoluji si vám oznámiti, že manželka vaše včera zemřela. Projednávání pozůstalosti její ujal se zdejší soud, ustanoviv mě kurátorem.

Doktor Arolsen.“

Sklesl jsem na zem. Tak nalezl mě konduktor, když jsme vyjeli z nádraží.“

* * *

Erich končil své vypravování, třesa se zimou ve svém plášti.

„Nyní víš, co přimělo mě k sebevraždě... Nehněvej se na mne, že stráviti jsi musil celou noc v nevlídné této místnosti, že...”

Náhle umlkl; na chodbě ozývaly se kroky blížící se k nám.

Erich přiložil ruku k uchu a naslouchal.

Zaslechl jsem jen ještě „sbohem!“ a zdálo se mi, jako by pozbýval určitosti svých tvarů.

Otevřely se dveře. Byl již bílý den.

Poznal jsem vstoupivšího adjutanta.

Trhl jsem sebou, jako bych probouzel se ze sna, a vyjeven pohlédl na něho.

„U čerta!“ zvolal. „Ty spíš? A nestydíš se? Podívej se!“ A vytáhl žaluzii.

Plná záře sluneční padla do pokoje. Modré nebe klenulo se nad bělostným sněhem a mrazové květy leskly se na oknech.

Pohlédl jsem na židli, na níž viděl jsem Ericha. Byl tam můj plášť a čapka, jak jsem je tam večer byl položil.

„Ale u d'asa!“ zvolal adjutant, otevíraje tobolku s tabákem a žmole v prstech papírek. „Ty posud spíš – promni si oči! Já měl bych více příčiny být ospalý, prohýřil jsem celou noc... Ta hezká blondýna, co se ti onehdy tak líbila – víš, to roztomilé kotě – ta tam byla taky!“

Karel Švanda ze Semčic

Fantastické povídky

Ilustrace na obálce moopsi/Shutterstock.com
Redakce Petra Kučerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 21. 7. 2023

ISBN 978-80-274-3398-8 (epub)
ISBN 978-80-274-3399-5 (pdf)
ISBN 978-80-274-3400-8 (prc)